

Nr. 9. Søndag efter nyaar.

(1859)

Døperen Johannes har sagt: «Hans kasteskovl er i hans haand, og han skal rense sin laave, og samle hveten i lladen, men agnerne skal han opbrenne med uslukkelig ild. Matt. 3, 12.

Denne lignelse vedkommer Frelseren, som kom efter døperen Johannes. Johannes saa at Frelseren har en kasteskovl i sin haand, og at han med den renser sin laave. Men hedningerne tror ikke at Frelseren har nogen kasteskovl i sin haand, og de tror heller ikke at han renser sin laave. De mener at Frelseren er saa naadig, at han ikke kaster nogen. De mener at han ogsaa samler agnerne i sin lade. Denne falske tillit til Frelserens naade kommer av, at de holder den rette kristendom for falsk, men sitt eget prat, det tror de. Den onde maler frem for deres øine saadanne billede, at de kristne er falske profeter og svermere. Da begynner djævelens træler aa tro, at de angrende er agnerne, som laaverenseren brenner op. Hatets djævel har ogsaa før malt frem for hedningernes øine liknende billede, hvorved de kristne i hedningernes øien blev til falske profeter og svermere. Og av dette den ondes falske billede har de fordums hedninger faatt den falske tro, at den rette kristendom er djævelsk, hvorav altsaa følger at hedningernes lære er den rette tro. Draken om-skaper sig i hedningernes øine til en lyssets engel, og klager paa Guds barn natt og dag. Hedningerne ser paa de kristne med farisær-øine. De ser feil i de kristnes lev-net, og derfor tror ikke hedningerne at Frelseren har nogen kasteskovl i sin haand, hvormed han renser sin laave, men de tror at Frelseren har en øse i haanden, og med den heller han melk og honning i de sorgløses munn. Men tror I nu, I hedninger, at Frelseren har en kasteskovl i sin haand, som han renser sin laave med, og skiller agnerne fra hveten, naar Johannes har sagt det, og ogsaa har sett at Frelseren har en kasteskovl i sin haand, og ikke nogen melkeøse. Men naadetyvene sier som saa: Om enda Frelseren har en ka-

steskovl i sin haand, saa kaster han like-vel ikke oss. Men vi hører i Joh. 8. kap. at han tilmeld kaster dem som tror paa ham naar sannheten ikke har frigjort dem. For de er Jesu korses fiender, om de enn tror paa ham med død tro. Disse naadetyver sier: «Vi er ikke avlet i hor, vi har én fader, Gud.» Men Jesus sa: «I er av den fader djævelen.» Saaledes kaster han agnerne. Men de gaar ingen vei, hvor meget en kaster dem. Kornet gaar langt bort, naar en kaster det, men agnerne faller ned like ved den som kaster. Og hvorfor gaar ikke agnerne lenger bort, selv om en kaster dem? Alle folk som renser sin laave, skjønner nok saapas, at agnerne er lette, og derfor faller de ned ved siden av den som kaster. Men selv er agnerne, som blir kastet, følelsløse. De stakkarer forstaatt ikke hvorfor de blir kastet, og hvorfor de faller ned nær ved ham som kaster. Men de som nærmere gransker denne rensning av laaven, har for lenge siden forstaatt hvorfor baade kornet og agnerne blir kastet. Han som renser laaven, kaster dem, for at agnerne skal skilles fra kornet. Han faar dem ikke skiltt fra hverandre uten ved aa kaste dem. Naar han kaster dem, farer kornet langt bort fra hans haand som kaster, fordi det er fylligt og tungt, men agnerne faller ned nær ved ham som kaster, fordi de er lette. Men agnerne vil-de ikke bare paa grunn av sin lettethet falle ned, nær ved den som kaster, dersom det ikke var den tunge luft, eller verdens vind, som gjorde motstand. Naar de skal gaa igjennem verden, saa gjør denne tunge luft motstand, og agnerne slipper ikke igjennem, enda kasteren kaster dem med samme kraft som kornet. Det er ikke bare lettsindighet som gjør det at agnerne ikke gaar lenger bort, men det er denne tunge luft og verden, som gjør motstand, saa

agnerne ikke kommer sig igjennem vinden og luften. Men agnerne skal han opbrende med uslukkelig ild, nemlig naar han som renser loen, har kastet alt, baade agner og korn, og med denne kasting har faatt dem fra hverandre. Da samler han hveten i sin lade, men agnerne brenner han op med uslukkelig ild, det vil sie i Kana'ans land, hvor det ikke er saa meget brenneved som her. Der brenner de ogsaa agnerne, og det kan en skjønne at agnerne slukner ikke, før altsammen er brent til aske. Hører I nu, I agner, hvad ildebrand som venter eder om kort tid, enda I mener at kasteren ogsaa samler eder inn i sin lade. Nei, det maa I ikke tenke, I agner, at I blir samlet inn, hvor nær kasteren I enn faller ned.

Men hvad hjelper det vel at vi prediker til agnerne. De er saa allikevel følesløse. Det er intet liv i dem. Men vi mener at i kornet er det liv, saa snart som det blir kastet og skilt fra agnerne. Men saadant korn som frosten har tatt, før det blev modent, det er det ikke liv i, og han som renser laaven, kan ikke faa det skilt fra agnerne. Det er ikke annet enn tomt skal. Men det korn som ved kasting skiller sig langt bort fra agnerne, i det mener vi der er et skjult liv, skjønt det skjulte liv som er i det, ikke kommer for dagen, før en later det gro. Da kommer det for dagen det skjulte og voksende liv, og det berer ogsaa frukt.

Jeg tror at han som renser sin laave, har forsøkt aa la det gro, noget av det korn som han har kastet og faatt skilt fra agnerne, og seldet fra meldet. Laaverenser har baade paa Johannes's tid og i disse tider havt noget korn til aa gro, og jeg tror det vil gro, om enn sent. Men der er nok meget udueligt korn iblandt, som aldrig gror, hvor meget enn laaverenserens forsøker aa faa det til aa gro. For det er saadant korn som kulden har skjemt, før det blev modent, og noget er maaskje blitt skjemt paa laaven. Men i det korn som gror, naar husbonden later det gro, er der vel et skjult liv. Og ethvert korn som gror, duer nok til sæd, og saa snart sæden gror, er der et voksende liv, som berer frukt. Paa Frelserens tid hadde de den tro at hvetekornet maa dø, før det kan berre frukt. Joh. 12, 24.

Men de som paa denne tid gransker sæden, har ikke forstaatt det saa, at hvetekornet dør, men de mener at det lever,

naar det gror i jorden. Allikevel har Frelseren sagt: «Uten at hvetekornet faller i jorden og dør, blir det alene; men naar det dør, berer det megen frukt.» Av disse ord forstaar vi at hvetekornet maa dø, før det kan bere frukt. Og i sannhet døde det hvetekorn som Frelseren taler om, og ved denne død blev det rett fruktbart. Men de andre hvetekorn maa ogsaa dø, før de kan bli rett fruktbare. Dette er en stor hemmelighet, som ingen kan fatte med fornuft. Allikevel er det troligt at da, naar hvetekornet gjenmem kastning er skilt fra agnerne, er der et skjult liv i det, og det dør, naar ogsaa selve kornet faar ende, og brodden begynner aa vise sig. Men i agnerne er intet liv, og heller ikke i saadant korn som kulden har skjemt, før det blev modent. Det gror ikke, og det blir ingen frukt av det.

Naar vi nu har sett paa hvorledes kasteren renser sin laave, hvorledes kornet farer langt bort fra kasterens haand, og hvorledes agnerne, fordi de er saa lette, faller ned like ved kasteren, og likevel oppbrennes med uslukkelig ild, burde vi ogsaa se paa hvor meget korn renseren faar av laaven. Men først maa vi bede sædens Herre, at han vilde bevare alle sine tjeneres øine, for det støv som stiger op av agnedungen, naar kasteren kaster bort i den. For det er saa meget støv i agnerne, at folk snart kan bli blinde av det. Men det er ogsaa vaart haap, at naar laaverenser nu har begynt aa kaste korn og agner, han maa da faa dem skilt ad, enda I vel har sett at agnedungen er større enn korndyngen. Allikevel er det vaart haap at laaverenser faar samle nogen hvetekorn i sin lade, skjønt det visstnok ikke blir meget, for den store møie han har hatt med aa saa, treske og kaste. Og I faa hvetekorn, som fra kasterens haand er drevne langt bort i en krok, i den store lade! vent ennu en liten stund, inntil kasteren har renset sin laave, og faar seldet meldet fra. Da skal han take eder inn i sin lade, og nogen av eder skiller han fra til sæd, later dem gro, og saar dem allerede i aar. For han har sagt: «Uten at hvetekornet faller i jorden og dør, blir det alene, men naar det dør, berer det megen frukt.» Joh. 12, 24. Hør du store laaverenser, du som kaster agnerne og sæden, hvad ar-

beiderne beder dig om. Amen. Fader vaar o.s.v.

E v a n g e l i u m Matt. 3, 13—17.

I evangeliet paa idag tales om Jesu daap. Han hadde ikke trengt til daap, han som var døpt med den Helligaand og ild. Men han blev døpt for aa give oss et eksempel, at ingen skal forkaste naademidlerne, som Jesus har innsatt til paaminnelse for menneskene, for at de av lege-mets utvortes renselse skulde lære aa give akt paa den aandelige renselse. Lat oss altsaa ved Guds naade overveie, hvorledes Gud ved den aandelige daap vasker sine barn rene, fra den urenhet som har smittet paa dem, fra moders liv.

1 s t e o v e r v e i l s e : Hvorledes moderen vasker sine barn efter fødselen.

2 n e n o v e r v e i l s e : Hvorledes den Helligaand fra himmelen kommer ned over dem som er døpte i aanden.

Alle foreldre steller til badevann for de nyfødte og faar i nogen som kan døpe barnet, saa det ikke skal dø udøpt. Men hedningerne bryr sig ikke om det, men de later barnet være udøpt lange tider. Nogen dørper sine barn i moders liv, før barnet er født.

1 s t e o v e r v e i l s e : Hvorledes moderen vasker sine barn, naar de fødes.

Alle barn har ført med sig fra moders liv en seregen urenhet, som har smittet paa dem i moders liv. De er saaledes ikke rene, naar de fødes, ikke før moderen har vasket dem. Jesus, den velsignede kvinnens sæd, var uten all tvil ren, allerede før han blev døpt av Johannes, men han vilde likevel med sitt eksempel vise, at daapen er nødvendig for alle. For Gud sa ved profeten Esckiel: «Den dag du blev født, blev din navle ikke avskaaren, og du blev ikke vasket ren med vann. Da gikk jeg dig forbi, og saa dig liggende i ditt blod, og jeg sa til dig: Du som ligger der i ditt blod, lev!» Det er gammel skikk at moderen, som har født barn med smerte, faar istand badevann, hvormed den nyfødte blir vasket og renset, fra den urenhet som har smittet paa ham i moders liv. Og tilmed dyrene, som ogsaa har moderhjerte, slikker sine unger,

Søndag efter nyaar

og derved vekkes moderkjærigheten. Dersom moderen ikke slikker kalven sin, kan hvem som helst ta den, og moren sakner den ikke; men dersom moren faar slikke ungen, saa vekkes derved kjærigheten i moderhjertet. Dette er den vasking eller daap som dyrene med sin forstand giver. Men Israel, eller en kjødelig og aandelig hore, som har baaret hat i sitt hjerte, all den tid hun har baaret frukt under sitt hjerte, som hele sin levetid har drevet hor, men aldri har villet bli fruktsommelig, en saadan hore har intet moderhjerte. Hun later ungen sin ligge i sitt blod, og bryr sig ikke om hverken aa skjere av navlen, eller aa gjøre ungen ren. Og i denne yngelige og elendige tilstand fant Herren dette ulykkelige barn, da han gikk forbi. Og Herren ynkedes over dette nye menneske, som den gamle hore hadde forlatt liggende i sitt blod, og han begynte aa fli det, likesom en kjærlig mor flir sitt nyfødte barn. Herren hjalp dette ulykkelige barn op av marken, der det laa i sitt blod, og tok til aa fli det og gjøre det rent for denne urenhet, laget til badevann til det, vasket det rent med livsens vann, og svøpte det inn i rene linklæder. Men denne stakkaren holdt sig ikke lenge ren, han sørte sig til igjen. Moderen har til enhver tid stor møie, naar hun hver dag skal vase og fli disse stakkarnene, som hver dag springer ute og sører sig til i verdens sole. Nogen barn graver sine egne urensligheter med fingrene, og naar moderen vil vase dem, skriker de. Nogen gjemmer sig bort, saa moren ikke skal faa fli dem, og nogen sier til moderen: Du skal aldri i evighet vaske mine føtter. Ser I nu, smaa-barn, hvad for stor møie moderen har, naar I er saa ustadige og gjenstridige, at I er redde for rent vann, og skriker hver gang moderen vil vase eder, og sier til moderen: Ha ikke saape i øinene, det svir. Hvorledes mener I aa bli rene uten saape, I som er svarte som tatere, hver gang I kommer foreldrene for øine. Om moderen vasker eder om morgenens, kan I visst ikke holde eder rene til kvelden.

Aa nei, aa nei, I arme barn, for urenslige skapninger I er! I vet visst ikke hvor svarte I er. Og naar moderen vil vase eder, løper I ut i verden. I vil ikke bli rene, I vil være svarte. Hvorledes skal det nu gaa, naar gjesterne fra himmelen kommer, og I er svarte som tatere. Da maa moderen ha eder ned i kjelleren, og I faar

ikke se de engler som kom for aa hilse paa jorden julenatten. I faar ikke høre hvor fagert de synger: «Ære være Gud i det høieste, og fred paa jorden, og i menneskene hans velbehag».

Se, I Guds smaabarn, den lille broder som ligger i krybben, hvor ren og lyslett han er! Men I er ennu svarte og urene, undtakn de faa sjæle som moderen har faatt vaske med livsens vann. Men hvor lenge holder vel ogsaa de sig rene? Saa snart barnene slipper ut i verden, begynner de aa vade i sgleدامmenc, og der blir de i all fall skitten paa føtterne, om de enda kan holde de andre dele rene. Da faar moderen atter ny møie med aa vaske deres føtter. Og enda vil ikke alle late henne vaske deres føtter. Nogen kjemper med æren, nogen ligger under for egenrettferdigheten, og nogen later av hykleri vaske sine føtter, men ikke sitt hjerte. Naar nu alle dyr slikker sine unger efter fødselen, og menneskene vasker sine barn etter fødselen, saa kan en skjonne at den himmelske moder ikke kan late være aa vaske sine barn, som hun har født med saa stor pine og blodsutgyltelse. Den himmelske moder vil vaske sine barn, hver gang de sører sig til i verdens spole. Jeg saa dig liggende i ditt blod, sier Herren, og dine slegtninger hadde ikke skaaret navlen av paa dig. Dette vil være en slem feil, at navlen ikke blir avskaaret. Det er nok mange som er fødte, men navlen er ikke blitt avskaaret, og ingen slipper rett løs fra det gamle menneske, før navlen blir avskaaret. Og navlestrenge viser sig aa være noksaa sterk og tykk hos menneskebarnene. Den er ikke saa fin som hos somme dyr. Det er sant, det som Herren sier ved profeten Esekiel, at navlen er ikke blitt avskaaret, hos dem som henger fast i det gamle menneske. Og hvem skal avskjere navlen, naar ikke slegtningene har gjort det? Moses har ikke avskaaret navlen, heller ikke profeterne eller Johannes har avskaaret den. Derfor maa Herren selv avskjere den, naar han gaar forbi og ser dig liggende i ditt blod. Han maa nu faa tilveie badevann og en døper, saa barnets nye navn kan bli innført i livsens kirkebok. Det staar ogsaa at alle som later sig døpe, ogsaa bekjenner sine synder. Men farisærerne og de skriftlærde vil ikke bekjenne sine synder, og saadanne har ikke stort aa bekjenne heller. Derfor vil de ikke bli døpte, men vil være udøpte. De vil ikke

ved gjenførelsens bad bli renset fra sin naturlige urenhet. Naar moderen vil vase dem, sier de: «Vi er da ikke urene, vi er rene.» Og saa begynner de aa vase sig selv, likesom katten, som først slikker sig paa labben, og saa gnir sig paa nesen. Jo, farisærerne trenger nok i sin tid aa faa et dyktigt bad, men de er redde for koldt vann. De er ogsaa redde for at det skal komme saape i øinene, for det svir. Men den som vil bli ren, han faar ikke være redd, om vannet er koldt, og om det kommer saape i øinene. Allikevel skriker de usikkelige unger for dette bads skyld, og sier til moderen: «Ha ikke saape paa, det svir.» Men nogen maa moderen take riktig med magt og vase dem, og da skriker de. For denne vasking og rensning er en saadan pine, og likevel maa moderen vase sine barn og gjøre dem rene, ellers blir de aldrig rene.

Mange barn blev paa Johannes's tid vasket eller døpte i elven Jordan, mange var det ogsaa som ikke blev døpte. Frelseren sa til sine disipler: «I er rene, dog ikke alle.» For han visste hvem som skulde forraade ham. Og det er sant, Judas er ikke ren av hjertet, om han enn taker imot den utvortes renselse. Han later sine føtter vase, han gaar som en annen gammel kristen til Herrens natverd, han kysser ogsaa Jesus, hvad de andre kristne ikke tør gjøre. De andre angrende kysser Jesu føtter, og vasker hans føtter med taarer. Men Judas, han vaaget sig til aa kysser Frelseren. Judas har ingen skam. Hvad bryr vel han sig om, han som mener sig aa være den beste kristen og Jesu ven. Og saaledes gjør ogsaa Judas's kjødelige brødre og søskenhjørne. De taker imot alslags renselse som i verden finnes. De gaar til alters, de later sine føtter vase, de kysser Jesus, men med forrådersk hjerte. Og derfor har djevelen faatt saa stor magt over dem, at naar samvittigheten til sltt vaakner, og de blir var at de har forraadt uskyldigt blod, saa taker egenrettferdighetens djevel og henger dem. For de stakkare vaager ikke mer aa gaa til den tornekronte konge, og bede om forlatelse. Saalaa gaar det alle Judas's brødre, som følger Jesus med forrådersk hjerte, og vil være Guds og verdens venner. Saadan drukker samme dag av Herrens kalk og av djevelens kalk.

2nen overveielse: Hvorledes den Helligaand i en du-

es skikkelse kommer ned over dem som er døpte i elven Jordan. Det er koldt vannet i elven Jordan, men rent og klart. Om det for det første kulser, saa heter og varmer det siden de kolde hjerter. Den hellige ild, som Jesus kom for aa tende, brenner uten tvil paa bredden av elven Jordan. Visseelig faar alle som er døpte i elven Jordan, den Helligaand, og han tender hjerterne i brand, dersom de ellers taker imot ham. For den Helligaand er den due, den fagre fugl, som fra aapen himmel kommer ned over dem som er døpte i elven Jordan. Denne kjære fugl kom med et bladstykke til Noa i arken, til vitnesbyrd om at Guds vrede var over. Og denne kjære fugl kommer ogsaa nu over dem, som ved gjenførelsens bad er døpte i elven Jordan.

Vi haaper at den due som kom ned fra himmelen, og satte sig paa Jesus, da han var døpt, ennu vilde flyve ogsaa over oss. Og den hadde nok lyst aa sette sig paa hovedet, dersom vi var renset i elven Jordan. Men i forhold til den store hop er det faa, paa hvis hoved denne himmelske fugl setter sig. Aa du kjære fugl, kom ned av himmelen! kom og set dig paa oss, eller paa dem som er døpte i elven Jordan! Kom, kom, hellige due, kom og set dig paa hovedet, før himmeldøren tillukkes! Kom, kom, hellige due, før de svarte fuglene eter op den hellige sæd, som sædens Herre har saatt! Kom ned av himmelen, kjære due, og set dig paa dem som er døpte i elven Jordan, saa du kan lære de døpte barn aa komme ihu den hellige pakt, som de har gjort i daapen, da himmelen aapnes, og de hørte røsten fra himmelen som sa: « Denne er min Søn den

elskelige, i hvem jeg har vel-behag! » Denne fugl har nok ofte fløyet over oss under det høie tak, og flyver ennu, om her var en eller annen sjæl som var døpt i elven Jordan, og som han kunde sette sig paa. Men kan hende han alt er blitt trett av aa flyve, naar der ikke er et sted paa jorden hvor han kan faa sette sig. Fordi den store syndeflom ennu dekker jorden, maa denne hellige fugl flyve op til himmelen, og late oss elendige sitte igjen paa denne forbannede jord. Rekk derfor ut eders hender, og fang den hellige due, før den farer op til himmelen! Fang og grip denne hellige fugl, som flyver over eder, og søker et sted paa jorden, hvor den kan sette sig. Slipp den ikke, I faa sjæle, som er døpte i elven Jordan, og har bekjent eders synder. Lat den ikke slippe eder av henderne, I faa sjæle, som er døpte av Johannes i elven Jordan, der mangelags folk kom sammen til Johannes. Men denne hellige due setter sig ikke paa farisærne og de skriftlærde, ikke paa de ubotferdige horer og tyver, ikke paa brennevinshandlerne, ikke paa drunkerne, av hvis munn det lukter drakegift. Men over dem som med sorg bekjenner sine synder, kommer han fra aapen himmel. For dette er den hellige fugl, som kommer til eder med et stykke friskt oljeblad i nebbet, og giver det til de faa sjæle, som i arken venter paa at syndeflommen skal falle. Dem giver denne hellige fugl det salige haap, at dersom de ennu taaler og venter nogen dage, saa skal de snart slippe til aa bo paa den nye jord, der hvor det røde vinträ vokser, hvis frukt de faar æte av i Guds paradis. Amen.

Nr. 10. Helligtrekongersdag.

(Aftensangsprediken 1852)

Johannes sier: **Jesus den første og den siste: Den som seirer, og som taker vare paa mine gjerninger inntil enden, ham vil jeg give magt over hedningerne, og han skal regjere dem med jernspir; og jeg vil give ham morgenstjernen.** Aap. 2, 26—28.

Paa dette sted har den første og den siste lovet aa give den som seirer, magt over hedningerne, og at han skal regjere dem med jernspir, og til slutt faa morgenstjernen. Hvad sier nu hedningerne, naar den som seirer, faar saadan magt, at han skal regjere dem med jernspir? Hedningerne mener vel for det første, som en mann sa til Moses: «Hvem har satt dig til dommer over oss?» Hedningerne sier vel som de urettferdige vingaardsmenn: «Vi vil ikke at denne skal herske over oss». Men hvor lenge de enn stamper imot, maa de dog til slutt bøie sin nakke under seierherrens aak, og han regjerer dem med jernspir. For hedningerne kommer sig ikke paa flukt, naar seierherren kommer, om de enn flyr da, naar seierherren vil regjere dem med jernspir. Nogen stamper imot, saa meget som de med den ondes magt formaar. Men det nytter ikke aa stride imot, naar den store stridshelt kommer og strider mot dem med sin munns sverd. Nogen stridsmenn har rustet sverd, men den store stridshelt har et sverd i munnen, det tveeggdede sverd, som trenger igjennem marg og ben. Men til hedningerne har den onde smidd brystharnisk, saa det tveeggdede sverd ikke mer kan bite paa. For de har haard panne og forherdet hjerte, de taker ikke imot tukt. Allikevel har den store stridshelt vunnet nogen hedninger, som han nu styrer med kjærighetens jernspir, og han har enda lovt at den som kjemper trofast paa hans side og seirer, han skal regjere hedningerne med jernspir, og faa morgenstjernen paa brystet; det er det himmelske hederstegn. Men hedningerne tror ikke det, at den som strider mandig paa Frelserens side, enda skal faa et saadant

hederstegn paa brystet. Hedningerne mener at de skal faa hederstegn, og ikke de kristne. Naar hedningerne strider tapert paa verdens fyrstes side, saa mener de at de skal vinne ærens krone. Men det blir vel en gloende krone de vinner, naar det engang skal gnage paa deres samvittighet, hvorledes de har levd. De mener de skal faa hederstegn paa brystet, naar de strider paa djevelens side, men det blir vel et skammeligt svimerke de faar, naar den onde med svijernet setter morderens svimerke, tyvens svimerke, horens svimerke i deres panne, og dyrets svimerke paa deres bryst.

Saaledes gaar det de stridsmenn som strider paa djevelens side, og mener de skal faa takk og ære av verdens gud, men faar skam og forbannelse i helvede til løn. De er nok hederlige i verden, de som strider paa djevelens side. Her faar de drakkegift i løn, og den forherder deres samvittighet, saa den blir tykk som en oksehud og en saadan samvittighet føler intet annet enn helvedes ild.

Men Mikaela engler som strider for sannheten, de skal styre hedningerne med jernspir, og de faar morgenstjernen paa brystet. Det er det himmelske hederstegn, som Kristi rikes undersaatter kjenner paa. For saaledes sier den første og den siste, han som er Alfa og Omega, begynnelsen og enden: Den som seirer, og som taker vare paa mine gjerninger inntil enden, ham vil jeg give magt over hedningerne, og han skal regjere dem med jernspir, og jeg vil give ham morgenstjernen. Denne stjerne er

et hederstegn. Den gaar ellers forut for solen, naar morgenrøden oprinner og morgenstjernen stiger op paa himmelranden, før solen kommer op. Derav skjønner nattevekterne at dagen kommer og oplyser denne natt, som vil bli saa lang for nattevekteren, naar han sitter ved lyset, og med lengsel venter at det skal lysne av dag. Nu er det visstnok ikke mange som vaaker om natten, da saa tung en sørn vil trenge sig inn, ennogcaa paa de vakte, at de ikke formaar aa vaake saa lenge attmed lyset, at morgenstjernen oprinner, den som er et lysets tegn, og et hders-tegn.

Om det nu blir ild løs i byen, saa er der ingen nattevekter, som kan rope at der er ild løs. Om tyvene kom inn i byen, saa er der ingen nattevekter som roper: «tyvene kommer, kom og ta dem fast!» Der er ikke engang hunder som gjør.

Allikevel er der nogen faa sjæle, som ennu makter aa vaake, i det salige haap at morgenstjernen snart skal stige op i himmelranden, at morgenrøden snart skal opinne, at solen, som er skjult bak den sorte jord, om en liten stund skal komme op, og skinne klart for vandringsmennene, mens det hos hedningerne er idel mørke.

Vi hører i evangeliet paa idag at en ukjent stjerne viste sig, for de vandringsmenn som kom langveis fra, for aa se op den nyfødte jødekonige. Men om ikke denne vidunderlige stjerne ennu er paa himmelen, og lyser for dem som kommer langveis fra og skal til Betlehem. Visstnok er mange stjerner fallt ned av himmelen. Den blodrøde drake har draget tredjedelen av himmelens stjerner ned paa jorden. Men den morgenstjerne som veiledte de vandrere til Betlehem, skulde ennu være paa himmelen, og de som er paa vei til Betlehem, vilde nok se den, om ikke saa er at de alt har vaaket saa lenge, at syndesønnen trykker deres øine igjen. Vi har sett at nogen nattevektere allerede er blitt trette, og nogen vandringsmenn er segnet om paa veien, og nogen vcktere paa Sions mure er blitt trette av aa rope: «hvad lidder det paa tiden?» Og om en nu kattulerne flyver, og ryperne skratter omkring dem, og svalerne blinder øinene paa dem som ligger og sover, like under svaleredet, saa er likevel ikke alle nattevektere ennu sovnet inn. De underjordiske og skogdjævlene trenger ikke ennu om aa glede sig, over at alle vandringsmenn, som ro-

per i ørkenen, er blitt trette og sover paa veien. For jeg vet sikkert at nogen alt er naadd frem til Betlehem, og nogen er stadig paa vandring fremad, selv om det ogsaa gaar sent.

For disse vandrere som har reist den lange vei til Betlehem, for aa opsøke den nyfødte jødekonige, for dem lyser ennu den vidunderlige stjerne, og veileder dem til det rette sted. Det er Freiserens morgenstjerne, som gaar op før solen, og er satt til rettledning og tegn for dem som vaaker om natten, og kommer farende langveis fra til Betlehem.

I vismenn fra østerland og vandringsmenn til Betlehem! Tap ikke av synে denne stjerne, men bed altid til lyssets Fader, som har aapenbart eder denne stjerne, at denne stjerne altid maatte lyse paa himmelen, og altid lede eder paa rett vei, saa I maatte fornaa aa vaake og skue denne klare stjerne, som gaar foran eder, og er satt til rettledning for dem som vaaker om natten og vandrer til Betlehem. Dersom denne stjerne fallt ned av himmelen, saa vilde I forgjeves komme til aa vaake og vandre. I visste da ikke mer hvor veien til Betlehem gaar. Bøi eders knæ, I trette vandringsmenn, og rop i ørkenen, med saa høi røst, at lyssets Fader hører eders sukk, og bed at han ved denne morgenstjerne, scen ennu lyser paa himmelen, vilde lede eder paa rett vei. Hør alle vandringsmenns bøn, som har forlatt sitt fødeland, og er dragne avsted for aa opsøke den nyfødte jødekonige. Fader vaar o.s.v.

E v a n g e l i u m Matt. 2, 1—12.

Efter veiledning av vaart hellige evangelium skal vi i denne stund overveie hvorledes Gud ved stjernen ledet hedningerne til Betlehem, til Jesus.

1ste overveielse: Hvor er hedningerne da, naar stjernen viser sig.

2nen overveielse: Hvorledes de til slutt finner Jesus.

Aa, at nu alle vismenn fra østerland vilde drage avsted dei lange vei, for aa opsøke den nyfødte jødekonige! Aa, at nu alles øine maatte bli saa klare, at de kunde se den stjerne som veileder vandringsmennene til Betlehem! Men det er ikke aa vente at alle skal se denne stjerne. For ikke engang de mest ansedde skriftgran-

skere faar se hvad dette er for en stjerne. Hvorledes skal vel de kjenne stjernerne, som aldri ser op mot himmelen, men bare mot jorden, det være dag eller natt. Derfor naar de stakkare ikke frem til Betlehem.

1ste overveielse: Hvor langt fra Betlehem er hedningerne, naar Frelserens stjerne viser sig. Nogen, iser saadanne som sover baade natt og dag, mener at det er ikke langt fra hedningeland til Betlehem. De mener at et menneske kan naa frem til Betlehem paa én dag. Men de som senere har gaatt den vei, som vismennene gikk, de har ment paa at efter den laveste beregning er det tre hundrede mil fra hedningeland, der vismennene kom fra, og til Betlehem. Det er saaledes ikke saa kort vei, som nogen hedninger mener. Nogen hedninger gjør sig ingen mening om veien, men sier: «Vi kommer nok til Betlehem, vi likesaal som vismennene.» Hvem vet hvor mange som naar frem. Jeg er redd for at de hedninger som ikke straks taker avsted, naar stjernen viser sig, faar dø i hedningeland. Visstnok har denne Frelserens stjerne alt lenge skinnet paa himmelen, men ennu har ingen andre enn vismennene tatt avsted. Og hvorledes skulde vel andre enn vismennene eller stjernetyderne bli var denne ukjente stjerne. Jo, nogen hedninger har sett den ondes lysterild, som lyser i den nederste himmel, og da har de ropt: «Se, her er Frelserens stjerne!» Naar gammel-Erik tender op med tjerveved og tørre trær, saa mener de blinde hedninger at det er gagns lys, som lyser omkring i verden. Og det er sant, at den ondes lysterild er en dyktig brising, som lyser omkring i verden, saa hedningerne klart kan se aa vandre paa den brede vei til helvede. Men Frelserens stjerne er saa liten, at ingen kan se den med naturlige øyne. Men stjernetyderne oppdager den straks paa himmelen, og skjønner derav at en mektig konge er født, som skal regjere hedningerne med jernspir. Og straks faar vismennene lyst til aa se den nye konge. Men de vet ogsaa at det er lang vei dit, og en besverlig reise. Allikevel drager de avsted; for deres hjertes lyst brenner etter aa se jødekongen. Og Frelserens stjerne gaar foran, for den er en vandrestjerne. Den er ikke som polstjernen, som altid staar paa samme punkt.

Naar nu vismennene fra østerland drager avsted, saa maa de sic farvel til alle verdens venner og drikkekamerater, horekamerater, handelskamerater og forlystelseskamerater. De maa sie farvel til kjære foreldre, ektefeller og barn, hvor sorgeligt det enn er aa forlate sine paarrørende og slektninger i verden, naar det er usikkert om en nogensinne mer faar dem aa se. Men hvor meget enn kjære foreldre beder dem, og kjære ektefeller taker dem om halsen og graater, og sier: «kjære brødre og søstre, forlat oss ikke i denne mørke og ulykkelige verden, reis ikke saa langt for aa opsøke den nyfødte konge; vi har det jo godt her i fødclandet, hvor vi har nok av vin og brød.» Da svarer vismennene: «Vi maa fare bort fra dette mørke hedningeland. Vi kan ikke lenger trives her. En ukjent stjerne har vist sig for oss, og det betyr at den himmelske konge er født.» Om vismennene igjen taker sine venner og barn om halsen, og graater og sier: «Kjære foreldre, brødre og søstre, far med oss til Betlehem! Bli ikke igjen i denne mørke og elendige verden, hvor I ingen rett glede eller hygge har. Døden vokter paa eder, for hvert trin I treder paa denne syndige jord. Tenk derfor, hvor farlig tilstand I vandrer i her. Far snart avsted, og følg oss til Betlehem, kjære brødre og søstre. Der faar vi falle ned og tilbede den store konge og korsberer, som i krybben i stallen utrekker sine kjærlige arme, mot de trette vandringsmenn.» Men slektningene i hedningelandet sier: «Nei, vi vil ikke følge eder.» Og saa maa de skilles, og sie: «Farvel nu verdens gamle venner, drikkekamerater og horekamerater!» Og saa blir de stakkare igjen paa verdens mark, og de spotter enda dem som farer avsted.

2nen overveielse: Hvorledes hedningerne til slutt finner Jesus. Vismennene kommer efter en lang ferd til Jerusalem. Paa grunn av uvitenhet farer de vill, og kommer dit. De mener nemlig at de skal finne himmelens konge i hovedstaden, i kongeborgen. Men Gud tilsteder at de saaledes farer vill, for at de der skal faa bedre opplysning om den himmelske konge. Og naar de omsider naar frem til Jerusalem, begynner de aa spørre: Hvor er den jødernes konge som nu er født? ti vi har sett hans stjerne i østen, og er komne

for aa tilbede ham.» Over dette spørsmål blev kongen forferdet og hele Jerusalem. For der i byen hadde ingen tenkt at et saadant budskap skulde komme gjennem hedningerne, skjønt det er skrevet i skriften, at hedningerne, som ikke søkte eller kjente Gud, skal komme langt fra, mens Guds folk, som nok har navn av kristendom, ikke skal finne ham. Disse munnekristne hadde ogsaa aarsak til aa forferdes; for kongen selv hadde drept sin verfar, sin hustru og to sønner, og mange tusen mennesker hadde han taket av dage i sin grusomhet. I denne by var der mange ypperste prester, som prediket evangelium om den tilkommende Frelser. Men de prediket aldeles bakvendt, naar de utla profeternes spaadomme om Frelseren, helt efter verdens vis. De skjente ikke paa folk, saaledes som profeterne, og de beskyldte ikke folk for synd og ugudeligt levnet, men de lovte alle, og serlig sig selv, lykke og salighet i Kristi rike. I byen Jerusalem var ogsaa et ugudeligt folk, horer, tyver, drankere, brennevinshandler, bannere og slaastere. Gjerrighet og egenrettferdighet var deres skjøtesynd. Fine klæder og prektige hus hadde de. Men der hørtes dog ikke om saadant skrekkeligt levnet, som det nu høres i bygder og byer hos hedningerne. Der hørtes ikke om drukkenskap, saaledes som her, eller om bannskap og slagsmaal, saaledes som her. En hore blev ført frem for Frelseren, men om uekte barn er intet nevnt. Flittige var de til aa gaa i kirke. De kom lange veie til kirken, og om sabbatsovertredelse hørtes der ikke, saaledes som her.

Jerusalems innbyggere var meget bedre i sitt levnet enn de sorgløse her. Og dog blev baade kongen og folket forferdet, da budskapet kom, at Frelserens stjerne hadde vist sig i østen.

Men de sorgløse her blir ikke forferdet, enda kristendommens stjerne har vist sig, og skinner paa himmelen. Her formaar nok derfor de sorgløse aa spotte sarnheten, og derav kan en se at deres samvittighet er forherdet, og er blitt tykkere enn jødernes og Herodes's samvittighet. For de blev forferdet da kristendommens lys glimtet.

Lat oss se paa hvad den verdslige konge gjorde, da han fikk høre at Kristi stjerne hadde vist sig. Først blev han forferdet. Han tok nemlig til aa frykte for, at dersom Kristus var kommen til verden,

saa ville han take magt og ærc fra kongen. Derpaa spurte han presterne hvor Kristus skulde fødes. Kongen har ikke selv gransket skriften. Derfor maa han spørre presterne om de aandelige ting. Og sant nok, presterne vet hvor Kristus skal fødes. Men de gaar ikke derfor til Betlehem for aa se Jesus. De prediker bare efter skrifterne om Kristi fødsel i Betlehem, og derav faar ogsaa vismennene bedre oplysning om den sak. Men kongen spør bare vismennene hvad tid Kristi stjerne hadde vist sig, for at ogsaa han kunde komme og tilbede den nye konge. Men den kongen hadde nok en annen hensikt. Vi vet at verdens herrer ikke vil tilbede ham, men de vil drepe ham. De er nemlig redde for at dersom Kristus kommer og styrer hedningerne med jernspir, saa mister de sin magt.

Vi har sett at verdens herrer spør og utforsker vismennene om hvad tid og paa hvad maate Kristi stjerne har vist sig. De sier først at ogsaa de vil komme og tilbede Kristus. Men om ikke lang tid aapenbarer de hvad de har i sinne. De vil drepe Kristus, og utrydde kristendommen, før den slipper til aa utbrede sig. I den mening spurte ogsaa kongen vismennene hvad tid stjernen hadde vist sig.

Men den store fordervelsens stad blir ogsaa forferdet, naar dens innbyggere faar høre at Frelserens stjerne har vist sig. Og hvorfor blir de forferdet? Jo, fordi, at dersom der blir forandring i folks tro og levnet ved kristendommen, saa blir brennevinshandlerne fattige, horerne faar ikke mer hore, drunkerne faar ikke drikke drakegift lenger, dans og spil ophører, all verdens glede ophører. Den ondes træler blir vrede paa Kristus, som har ødelagt jødernes og hedningernes gamle tro, og brakt kristendommen til verden. Se, der er den rette aarsak til at menneskene i fordervelsens stad blir forferdet, naar de hører at Frelserens stjerne har vist sig.

Men det er enda verre at verdens herrer ikke kjenner til hvem det er som avstedkommer en saadan forandring. De vet ikke hvem som er kristen, og hvem ikke. De vilde nok straks drepe ham, dersom de kjente til hvem som er Kristus. For de holder ikke Kristus for Frelser, eller Gud, men for en falsk profet og folkeforleider, og derfor vet verdens herrer ikke hvem som er Kristus. Visste de det, vilde de straks drepe ham. Men naar satan har

forblindet deres øine, saa kjenner de ham ikke. Og det blinde folk følger herrerne efter i verdens mørke. Dersom Herodes hadde trodd at Kristus er Guds Søn og verdens Frelser, saa hadde han ikke haft lyst aa drepe ham. Men han mente at Kristus skulde bli en jordisk konge og take kongemagten fra ham, og derfor vilde han drepe ham. Og dersom jøderne hadde trodd at Jesus er Guds Søn, saa hadde de ikke villet drepe ham. Men de holdt ham for en falsk profet og folkeforleder, og derfor klagede paa ham for landshøvdingen.

Dersom de sorgløse nu trodde at disse opvakte er kristne, saa vilde de ikke spotte og hate dem. Men likesom fariseerne og de skriftlærde holdt Jesus av Nasaret for aa være falsk, saaledes holder ogsaa de sorgløse de kristne her for aa være falske. Og derfor vil de sorgløse ikke følge de kristne til Betlehem, men vil forbli i fordervelsens stad. Djævlen har kvervt deres syn, saa de kjenner ikke kristendommen. Denne verdens gud har forblindet de vantroes sinn, saa de skal tro løgnen.

Naar saaledes de opvakte sier: «vi har sett Frelserens stjerne», saa blir de sorgløse først forferdet. De frykter for at Kristus skal komme og styre hedningene med jernspir. Men efteraa stjeler de naade fra Gud, og sier: «vi har en Fader, Gud, vi er ikke avløst i hor.» Og saa blir de værende i fordervelsens stad, baade presterne og levitterne, naadetyvene og de dydige mennesker, drankerne og brennevinshandlerne, horene og tyvene. Vennerne følger ikke vismennene for aa falle ned og tilbede Kristus.

3dje overveielse: — — — — —
Saa maa I da fare alene til Betlehem, I vismenn fra Østerland, som har forlatt eders fødeland for Kristi skyld. I maa forlate presterne og levitterne og alle verdens venner i Jerusalem, og alene gaa avsted og opsøke den nyfødte konge, veiledet av den klare stjerne, som gaar foran og viser eder vei, om tiden er aldriig saa mørk. Hvor skyfull og tykk luften er, saa ser I likevel veien til krybben i stallen, hvor verdens Frelser ligger. Det nytter ikke for eder, I vandringsmenn, aa legge eder for paa veien, og vente inntil presterne og kongen kommer etter. Hvem vet hvad de tenker paa. De berer vel paa onde tanker mot Frelseren, selv om de sier: «gaa og spør noe om barnet, for at og

saa jeg kan komme og tilbede det!» Hvem vet hvad en saadan konge har i sinne, naar han sier med munnen: «jeg vil ogsaa komme og tilbede det.» Han har vel helst aandeligt hat i hjertet og mordlyst, om han enn sier at ogsaa han vil bli kristen.

Vi har etteraa sett at mangen konke og verdens herre har sagt at han vil komme og tilbede Kristus, men likefullt har han myrdet uskyldige barn og gjenvært, for Kristi skyld. Hvad slags kristendom har en saadan, som sier at han tror paa Jesus, og likevel vil drepe ham? Og naar han ikke vet hvem som er Kristus, dreper han paa slump uskyldige og gjenvært barn.

I vismenn maa ikke sie til en saadan morder hvem som er Kristus. Fortel ikke hvem som er kristen, men sig bare til Maria, hans moder, og til Josef, at I har reist den lange vei fra hedningeland for aa opsøke og tilbede den nyfødte konge. Og den nye konges stjerne har vært veiviser for eder. Sig til Maria at I har forlatt kjære venner og slektninger for Kristi skyld. I har forlatt alle drikke- og horekamerater i hedningeland. I har forlatt kjærc foreldre og syndekamerater, som før var kjære, men nu er deres selskap blitt eder en vederstyggelighet. Derfor har I føret den lange vei for aa opsøke den nyfødte konge. Og, I vandringsmenn, I anger ikke paa at I har vaakt saa mange netter paa ferden, og vandret saa mange farlige veie, ferdes i saa mangt et mørke og uveir, og lidt saa megen nød paa veien, naar I endelig er naadd frem til Betlehem, hvor I med glede faar hilse paa verdens Frelser, som i krybben i stallen utrekker sine kjærlige arme til de trette vandringsmenn. Om de gamle venner og syndekamerater har spottet eder, og eders egne slektninger har hatet eder og holdt eder for galne, naar I forlot hedningelandet for aa gjennemgaa saa mangen mørk og motgang, og opsøke Kristus. Men kom ihu, I vandringsmenn, at disse trengsler og motgange som I har lidt paa veien, er intet imot den glede og salighet som I kjenner, naar I endelig faar se Herron, og ofre ham eders gaver, nemlig gull og røkelse, d. e. matoffer.

Og nu, I faa sjæle som har sett kongens stjerne, og veiledet av den har reist den lange vei til Betlehem, for aa opsøke den nyfødte jødekonge! Bli ikke trette paa veien, før I naar dit hvor I finner den

nyfødte Frelser, for hvis skyld I har forlatt den kjære verden og alle syndekamerater. For mange er dragne avsted, som I vet, men nogen er blitt trette paa veien, og nogen er vendt tilbake til hedningeland. Nogen er blitt igjen i Jerusalems stad. Og de vismenn fra østerland som vender tilbake, faar aldri se den nyfødte konge. Og de som blir trette paa veien, blir til fode for alle rovdyr.

Men de faa sjæle som følger den himmelske stjerne, og veiledet av den vander om natten, hvor mørk tiden enn er, og som nøie ser op til himmelen, paa den kla-

re stjerne, som gaar foran dem, de vandringsmenn alene naar frem til Betlehem. Der finner de den nyfødte jødekonige liggende i hestestallen, paa høi og halm, fattig og foraktet. Han ligger i Marias fang og smiler, og utrekker sine rene, hvite og uskyldige hender mot de trette vandringsmenn, som har vandret om natten, mens hedningerne har sovet i syndesøvnen. Ofre nu, I vismenn fra østerland, ofre nu til kongen hjertets gull, røkelse og myrha, det er: lov, ære og pris være kongernes konge, nu og evindelig. Amen.

Nr. 11. Første søndag e. Helligtrekongersdag. (1851)

Paa mitt leie om netterne lette jeg efter ham, som min sjæl elsker; jeg lette etter ham, men jeg fant ham ikke. Jeg vil staa op og gaa omkring i staden, paa gatene og paa torgene; jeg vil lete etter ham som min sjæl elsker. Høis. 3, 1. 2.

Disse ord har Salomo skrevet i høisangen 3. kap. 1. og følgende vers. Vi taker av disse ord et eksempel paa hvorledes en naadesøkende sjæl søker efter sin Frelser, og lengter efter hans naadige nærværelse. Men skriftgranskerne mener at denne Salomos høisang bare taler om den naturlige kjærlighet, mellom mann og kvinne. Og nogen mener at Salomo paa dette sted taler om den kjærlighet som er mellom Frelseren og de troende sjæle. Det er ikke lett for oss aa forstaa hvad for kjærlighet det er som er fremstillet i denne sang. Vi vet bare at Gud paa mange steder i skriften likner menigheten ved en brud, og taker liknelse av ekteskapet. Stundom taker han ogsaa liknelse av den kjærlighet som er mellom foreldre og barn, ennskjønt menneskets kjærlighet i ingen henseende er fullkommen, eller som den skulde være. For at nu synderen bedre kan fatte med hvad kjærlighet Gud og Frelseren elsker syndere, og hvad for kjærlighet der kreves av Frelserens brud, blir det paa dette sted taket liknelse av den kjærlighet som er mellom ektefeller, der det altid blir langsomt for den ene, naar den andre er borte.

Jeg lette om netterne paa mitt leie efter ham, som min sjæl elsker, men jeg fant ham ikke. Likesom den elskende har mer brennende kjærlighet om natten enn om dagen, og større sakn om hans elskede er borte, saaledes har en kristen større lengsel etter Frelseren om natten, naar han i ensomheten bedre kan tenke paa den eneste som han elsker. Og enn større er lengselen om hans ven er borte. Da maa han i tankerne staa op og lete etter sin ledskær, som hans sjæl elsker.

Denne fremstilling vedkommer iser de angrende sjæle, som ofte sakner sin el-

sker. Det vedkommer ikke den døde tros bekjennere, som altid sier at de er i Frelserens fang, skjønt det er usikkert hvem sitt fang de ligger i, naar de aldrig har hverken sorg eller glede. Jesu disipler har i all fall ikke altid den forvissning, at Jesu altid er med dem. Jesus skiltes mangen gang fra sine disipler, og lot dem være alene og ro i bølgerne paa sjøen. Men disiplerne lengtet nok altid etter hans naadige nærværelse. Likesom et litet barn som er vant til aa sitte paa fanget til moren, straks taker til aa skrive, naar moren setter det ned paa verdens kolde gulv, mens hun lager mat til de andre barn. Barnet har ikke den forstand, at moren ikke har tid til altid aa bere det i fanget.

Saaledes forlot ogsaa Frelseren ofte sine disipler, og gikk alene bort i skogen. Der var han i bøn, og han tenkte ogsaa over i ensomheten hyad han skulde tale til menneskene. Da hadde disiplene stort sagn, og de ventet med lengsel etter Frelseren, naar han var borte. Men de torde ikke derfor klage paa ham, og sie som de uartige barn: «hvorfor gikk du fra oss?»

Saadan er en rett kristens vandring i verden. Han faar ikke altid sitte i Frelserens fang. Og hvem vet om det var til gavn for alle barn bestandig aa sitte i moderens fang. Nogen barn skriker nok stygt, saa snart moren taker dem av fanget og setter dem paa gulvet. Men hvorfor føjer ikke moren barnet? Hvorfor roser moren det barn som et snildt barn, som er taalmodigt, og venter til moren naar til aa ta det paa fanget?

Tak eksempel derav, I graatende og skrikende barn, som altid skriker, saa snart moren slipper eder av fanget! Vær taalmodige, og vent, inntil moren naar til aa ta eder op paa sitt fang. I blir maaskje

stolte, dersom I altid skal sitte paa morens fang. Skrikerbarn og sære unger er det som altid vil sitte paa moderens fang. I faar nok lov aa sakne henne, naar hun er borte, men I faar ikke være sære og bli vrede paa moren, om hun av og til setter eder paa gulvet. Hvem vet hvor kjærlige I da er mot moderen, naar hun sitter i blodbadet og sveter blod for eders skyld. Hvor flittige I da er til aa vaake og bede, for at I ikke skal komme i fristelse.

Men hvad skal vi tenke om de barn som sier at de altid sitter i morens fang? Mon tro de drømmer? Og de som sier at de altid dier moderens bryst. Det skulde vel ikke være i stvne de synes de gjør det? Vi har nok sett nogen barn patte paa tungen sin i stvne. Saadanne barn som patter paa tungen i stvne, mener nok de har moderbrystet i munnen, men har det allikevel ikke. Mon tro ikke saadanne ligger i den ondes fang? Det er i all fall sitt eget spott de svelger. Saadanne tror nok at de har moderens bryst i munnen, men har det ikke. Stikker du en tjerevase i munnen paa dem, saa griner de bare. De vaakner ikke for den skyld av sin stovn. Jeg har ogsaa sett saadanne skapninger som patter sine egne bryst; men det er en meget uvørren skapning. Og det er ikke meget troligt, at et formuftigt menneske skulde give sig til aa matte sine egne bryst; men jeg har ogsaa traffet en slik. Og da jeg saa at de ligger ved Frelserens høys, saar de patter sine egne tomme bryst.

Men begynnelsen til vaar tale var om den kjærlighet, som faar den sorgende og elskende sjæl til aa lengte efter sin elsker. Og denne lengsel er det intet underligt i. For kjærligheten er en saadan tilbøielighet, at den setter en til aa lengte efter den elskede, naar denne er borte. Intet menneske lever uten kjærlighet. Men det kommer an paa hvad mennesket elsker. En elsker verden, skjent han mener sig aa elsker Frelseren. Ennu er vaar kjærlighet ikke i noget punkt blitt prøvet. Men jeg er redd for, at naadetyvene allikevel elsker verden og sitt eget kjød, mer enn Frelseren. Hvorfor blir de aldri bedrøvet, eller kommer i en saadan lengsel efter Frelseren, som de opvakte og angrende sjæle, som stundom blir syke av kjærlighet, saaledes som Salomo skriver i Høis. 2, 5: «Jeg er syk av kjærlighet.» Nei, naadetyvene har ikke saadan kjærlighet, bare Frelserens brud har til sine

Første s. e. Helligtrekongersdag

tider saadan kjærlighet. Og dersom hun vaakner om natten og sakner sin elsker, saa maa hun staa op og lete efter ham.

At den naadige Frelser stundom gaar bort og later de troende lete etter ham, derpaa er i dagens evangelium givet oss et merkeligt eksempel, naar Jesu foreldre leter etter ham i tre dage, førenn de endelig finner ham i hans tempel. Men denne leiting hadde de sluppet, dersom de altid hadde havt Jesus for sine øine. Imidlertid sier Jesus til sine disipler: «Det er eder gavnligt at jeg gaar bort; ti gaar jeg ikke bort, skal talsmannen, den Helligaand, ikke komme til eders.»

Derav hører vi at det er nødvendigt for disiplene at Frelseren gaar bort for en tid, ellers kommer ikke trøsteren, den Helligaand.

Let nu, I sorgende foreldre, efter Jesus, naar I har mistet ham. I mener vel at I skal finne ham blandt slektinger og kjenninger. Men han har ikke fulgt med dem, han er i Guds tempel, paa det sted I minst tror. Da I efter høitidens sedvane kom til kirke, fulgte Jesus med eder dit. Men I gikk ofte etter verdens sedvane ut av kirken, før Herrens volsignelse var løst, og av den aarsak har I mistet ham.

Let, let efter Jesus, I sorgende foreldre. Helst finner I ham til sist blandt leidene. Klag ikke paa ham, fordi I, maa vi se hvilke med aa lete etter ham, men gjem heller de ord i eders hjerter, og bed til slutt at den naadige Herre Jesus vilde følge med eder hjem, at han vilde følge med eder fra kirken til hjemstederne, og at I aldrig mer maatte tape ham av eders øine. Hør, du unge mann, du Herre Jesus, de sorgende foreldres sukk. Fader vaar o.s.v.

E v a n g e l i u m Luk. 2, 42—52.

Efter veileding av dette hellige evangelium skal vi ved Guds naade, i denne hellige stund, overveie: paa hvad sted de sorgende foreldre finner Jesus, naar de har mistet ham.

1ste overveielse: Hvorfor mister foreldrene Jesus?

2anen overveielse: Hvor finner de ham?

Let, let efter Jesus, inntil I finner ham. Det er eders egen skyld, at I har mistet ham.

1ste overveielse: Hvorfor

har foreldrene mistet Jesus? Daarlig aarvaakenhet har det vært hos disse foreldre. De har ikke hørt Jesus for sine øine. For det første er de komne til kirken bare etter høitidens sedvane. De er ikke komne til kirken for at de skulde faa nogen oplysning og opbyggelse for sin sjæl. Men de er komne for at høitidsskikken skal bli holdt, saa presten ikke skal kunne skynde paa dem for at de ikke har vært i kirken, ennskjønt de sorgløse foreldre bryr sig ikke om den beskyldning heller. Om de enda blir lagt i bøter for misbruk av bededagen, saa er det nogen foreldre som ikke bryr sig om det heller. De blir bare sinte paa presten, som har meldt dem, og paa lensmannen, som har klaget dem for at de saa sjeldent kommer til kirken. Og naar de beskyldes for at de forakrer gudstjenesten, svarer de: «Vi har ikke tid aa gaa i kirken hver helg. Vi maa passe paa at arbeidet ikke blir forsømt. Skulde vi fare til kirken hver helg, og late barna dø av hunger og kulde? Hvad skal vi da betale skatterne til staten med, naar arbeidet stanser hjemme? Nei, vi er ikke saa galne at vi for kirkens skyld later vaare gaarder ligge øde.» Saaledes taler den gamle Adam. Og disse den gamle Adams ord svnes saa sannferdige, at ikke engang den onde selv kan gjøre dem ugilde. Nogen sorgløse foreldre kommer to eller tre gange om aaret til kirken, og heller ikke da taker de Jesus med, men taker isteden drakegift med. De kommer med prektige hester, malte sleder, og kjører med skrekkelig fart, i karm med den onde. De pisker fryktelig paa hestene, og roper: «av veien, satan!» Dersom en fattig vandringsmann kommer dem i møte, tenker han: «hvad er nu dette for en stor verdens herre, som kommer kjørende med saadan fart, akkurat som verdens fyrste, med dombjeller og paakkallelse av mange djovler?» Og naar et saadant herskap kommer til kirken i klædesklaeder, silketørklæ, florkjoler og gullringer, gaar de saa stolt, at nogen knapt rummes inn gjennem kirkedøren. Serlig naar der skjennes i kirken, stanser nogen herrer og fruer i gangen, lvtter der, ler og gjeiner, naar djevels-trælens skikkelse utmales i kirken, og de sier til slutt: «nei den presten blir det ikke noget med, den prediken er ikke annet enn unyttigt slarv. Han skjennes og bannes paa folk.» Men en saadan prest, som drikker drakegift i lag med verdens herrer, og prediker

saa liflig i kirken, lover alle bukker og svin himmerikes rike, og roper ut: «kjære kristne! kjære Jesu venner! ja I blir nok salige!» Ja, det er først en rett prest! Men naar de sørgende og angrende sjæle kommer til en saadan prest, frøser han imot dem, og sier: «hvad er dette for hyling?»

Men vi skal ikke denne gang tale om dem som ikke taker Jesus med sig, naar de kommer til kirken, men vi skal tale om dem som taker Jesus med sig, og likevel mister ham. Saadanne foreldre kommer nok til kirken efter høitidens sedvane, men deres hjerte er vel helst fast i verden, om de enn selv er i kirken. Djævelen tilbyder dem øvn i kirken. Og mens de sitter der og slumer, mister de Jesus. De kommer ikke ihu at Jesus forsvinner i et øieblikk, naar øinene siger igjen. Nogen foreldre har ogsaa saadan hast med aa gaa ut av kirken, før Herrens velsignelse er lytt. Men Jesus blir igjen til sist, og de sørgende foreldre kommer ikke paa at han er blitt igjen i kirken, hvor han har det saa herligt, naar meisene og snespurvene kvittrer der med klar stemme, og lovsynger ham, som om de holdt paa aa synge den nye sang paa Sions berg.

Hvor skal I nu finne Jesus, I sørgende foreldre, naar I paa grunn av øvnakthet, uaarvaakenhet og verdens kjærlighet har mistet ham paa kirkereisen? Før kom I til kirken uten Jesus, da flytende drakegift ennu var velsmakeide i eders munne, og alle den gamle Adams skikke var tillatte. Nu kommer I til kirken uten drakegift, og smaagutten Jesus følger eder til kirken. Men der blir han igjen, uten at I vet om det. For I er for det første komne til kirken bare etter høitidens sedvane, for at presten ikke skal slippe til aa beskydde eder for at I er late til aa gaa i kirken. Og for det annet har I nok sittet i kirken med legemet, men tankerne har fløjet rundt i verden, og attnaa har djevelen tilbuddt eder øvn, og øinene seg igjen. Imens blev lille-gutten Jesus borte fra eders øine, saa I kunde ikke ha ham for eders øine. Og I saknet ham først, da han var borte. Let, let nu, I sørgende foreldre, let nu etter Jesus, før han helt forsvinner fra eders hjørter!

2nen overveielse: Hvor skal de sørgende foreldre finne Jesus? En kan forstaa at det blir lengsel efter Jesus, naar foreldrene, som har faatt denne store Guds gave, mister ham. De

hår før, i sorgløshetens tilstand, aktet Jesus ringe, og har ikke saknet ham saa stort, da verden var dem kjær og dyrebar. Da fikk de i all sin nød og angst trøst og vederkvegelse av flasken. Men nu duer ikke denne trøst mer, for de sørgende foreldre, men de maa lete etter Jesus, naar de har mistet ham. Nu hjelper ikke mer den utvei at de smører sin strupe med flytende drakegift, naar hjertet er sykt. Det gjør ennu verdens kvaksalvere, de som er redd for at hundesyken skal smitte paa dem, om de gaar dit hvor det er mange hunder. De smører sin strupe og tarmene sine med flytende drakegift. De aandelige kvaksalvere slaar flytende drakegift i den blinde stakkars munn, og sier enda: «dette er et godt lækemiddel for dem som har ondt i hjertet.» Og den onde har nok mangen gang gjort aat sig selv og andre med saadan flytende drakegift. Men den raad hjelper ikke lenger, naar de sørgende foreldre allerede er komne til kirken med Jesus, og siden har mistet ham. De maa lete etter ham med sorg og tvil. De maa spørre blandt slektninger og kjenninger om de har sett Jesus. Men de har ikke sett ham. Han er ikke vendt tilbake til verden med dem, han er blitt igjen i kirken, der han har det saa herligt, naar meisene og snettitingerne kvittrer der. Om enn kraakene og skjorene skræker omkring kükken, og åter fugletarmer, saa flyr dog ikke Jesus for den skyld fra kirken, men sitter der og lytter til meisene, hvorledes de med deilig og klar röst kvittrer takk til den store skaper, for den første straale som vekker dem i deres reden.

Vend tilbake til Guds tempel, I sørgende foreldre. Finner I ikke Jesus blandt slektninger og kjenninger, saa finner I ham i Guds tempel. Maaskje sitter han der blandt lærerne og lytter til dem. I leter etter ham overalt i verden, blandt slektninger og kjenninger, men I finner han visst ikke annensteds enn i Guds tempel. Men de foreldre som aldri taper Jesus av syn, hvor mener de han er? Der er nok nogen som sier at de aldri har mistet ham. Og hvorledes kan de lengte etter ham, naar de altid har ham for sine øine.

Men jeg er redd for at naadetyvene er saadanne som innbiller sig at de altid er sammen med Jesus, skjønt han er langt borte fra dem. Josef og Maria kunde i all fall ikke vaake saa nøiaktig, som den-

Første s. e. Helligtrekongersdag

ne tids naadetyver, som aldri sakner Jesus, og aldri klager at de har mistet ham. Og skjønner I, godt folk, hvorfor disse naadetyver aldri sakner ham? Jo, av den aarsak vel, at de aldri har mistet ham. Hvorledes kan de miste ham, de som sier at de altid ligger ved Jesu korses fot. Giv det bare var som de sier! Men jeg er redd for at de ligger ved foten av djevelens kors, naar de vredes paa de kristne og berer aandeligt hat til dem. Det har ennu ikke hørtes at en rett som har bebreidet ham for synlige synder. Men denne tids naadetyver blir opblaaste og ser ut som pølser, naar en beskylder dem for de synder som de før har gjort. De er enda istand til aa lyve og nekte de skammelige gjerninger, som de har gjort. Paa den maate ligger de i sin egen innbillning ved foten av Jesu kors, men i selve virkeligheten ligger de ved foten av djevelens kors, og de patter djevelens bryst, naar de innbiller sig aa patte Jesu bryst. Men det er den svarte tater egenrettferdighetens bryst de patter, saa lenge som de ennu er istand til aa lyve og nekte for de skammelige gjerninger, som ogsaa folk vet om, enn mere dem da som folk ikke vet om. Og paa den maate kan de sie at de aldri mister Jesus. Hvorledes kan de miste ham, naar de altid har djevelens sön for sine øine, og innbiller sig at det er Guds Søn.

Det sies at huldrepikerne bytter om menneskebarn før daapen, naar der ikke ennu er lagt Guds ord paa brystet. Huldrepikerne taker da menneskebarnet og legger sitt eget barn i steden. Dette huldbarn er saa stygt, og det har saa stor mage, at det aldri faar nok. Saadan er ogsaa naadetyven. Han har saa stor buk, at den blir aldri full, om en fyller aldri saa meget kristenblod i den. Naadetyven har den egen innbillning at han hver dag ligger ved foten av Jesu kors, og derfor sakner han aldri Jesus. Der blir aldri lengsel eller sakan efter Jesus hos en saadan, for han kan aldri miste sin innbillte frelser, som han har i hodeskallen, enda den onde er husband i hjertet. Naar de kristne krever sannhet av naadetyven, ligger han ved foten av djevelens kors. Det gjør den gamle Adam riktig ondt, at han skal sie sannheten, og aapenbare den ondes kunster. Ærens djevel faar ham enda til aa lyve, og nekte for de skammelige gjerninger som folk vet om. Og der-

ved mener han aa gjøre Gud en ære, men han gjør netop den onde en ære. Mangen vilde nok bekjenne sine onde gjerninger, men ærens djevel sier: «hvorfor skal du rope saadant ut for verden; det er jo for lenge siden opgjort mellem Gud og mig. Hvad kommer det andre ved?» Gjerrighetsdjevelen, som bor i endetarmen, kommer ogsaa ærens djevel til hjelp, og sier: «dersom du bekjenner dine urettferdige gjerninger, saa maa du forlike dig med dem du har gjort urett imot, og betale. Gjerrighetsdjevelen satte Judas til aa take imot penger av ypperstepresterne, ærens djevel satte ham ved natverden til aa nekte at han var forræderen, og hatets djevel, som efter det dyppede stykke før inn i ham, drev ham til aa fullføre sitt forsett. Og en saadan naadetyv kysser nu Jesus, hver gang han gaan til Herrens natverd, og sier: «Hill være dig mester!» Hvem vet om det ikke til sist gaan med naadetyvene som med Judas, naar de endelig faar op øinene, og maa bringe de urettferdige penger tilbake og kaste dem inn i tempelet, og enda ikke faar samvittighetsro. Samvittigheten skjenner og brenner fremdeles saa svært, at han maa gaa ut og henge sig.

Nu kan I se, I sørgende foreldre, som med sorg leter efter Jesus, at det forhol-

der sig helt annerledes med eder enn med naadetyvene, som aldrig sakner Jesus, og heller ikke kan miste ham. For Jesus har aldrig vært med dem. Det er bare djevelen som har malt Jesu billede i hodeskalen paa dem. Men I sørgende foreldre, hvem Jesus virkelig har fulgt til kirken, skjønt I paa grunn av uaarvaakenhet har mistet ham! I har stor sorg og lengsel etter ham. I maa lete efter ham med frykt og beven. I maa til slutt vende tilbake til det sted hvor I sist saa ham. I vil til slutt finne ham i Guds tempel, sittende midt iblandt lærerne. Men klag bare ikke paa Jesus, at han har voldt eder myie, naar I maatte lete, klag paa eder selv, fordi I ikke bedre har holdt øie med ham. Og naar I omsider finner ham i Guds tempel, saa tak ham med eder hjem, og bed ham at han altid vilde holde sig hos eder i eders hjem, naar I legger eder, og naar I staar op, og naar I berer hans kors. Serlig at han vilde give eder kraft til aa lide og til aa staa eder mot allehaande farer og motgange, og til sist, naar døden kommer, at den Herre Jesus vilde hjelpe eder, tilmed i det siste aandedrett, saa fienden ikke skal faa røve troen ifra eder, eller forspille eders krone. Rop og bank da, saa kraftig at himmeldøren aapner sig. Amen.

Nr. 12 A. Annen søndag e. Helligtrekongersdag

Nu vel, alle I som tørster, kom til vannene, og I som ingen penger har! Kom, kjøp og æt, ja kom, kjøp, uten penger, og uten betaling, vin og melk! Es. 55, 1.

Vi hører paa dette sted at Gud lover de hungrige gjester, uten penger og uten betaling, vin og melk. Det kommer nu an paa om de bryr sig om aa komme og kjøpe vin og melk, uten penger og uten betaling. Jeg har sett at nogen fattige er saa stolte, at de ikke vil tigge. Før dør de av hunger, før de vil gaa og tigge. Vi hører ogsaa i evangeliet om den urettferdige husholder, at han vilde ikke tigge. Han sa nemlig: «jeg er ikke i stand til aa grave, jeg skammer mig ved aa tigge.» Av dette sted hører vi at æren hindrer nogen fra aa tigge. De vil heller stjele, og paa den maate opholde livet, saaledes som denne urettferdige husholder, som gav sig til aa bedrage sin herre. Først ødte han sin herres eiendom, og saa lærte han attbaa sin herres skyldnere aa skrive ferxti for hundrede, og forandre gjeldsbrevene. Og for dette vilde nu disse skyldnere, hvis gield forblev ubetalt, mottake ham i de evige boliger. Men hvem vet i hvad for boliger de til sist mottaker ham, naar de blir var at de faar betale sin gield i all evighet, netop for den urettferdige husholders skyld, som lærte dem med urettferdighet aa forminske sin gield, og ikke i steden lærte dem aa bede sin herre om naade, saa gjelden kunde blitt utslettet. Men de gjorde som den urettferdige husholder bad dem, og derfor faar de nu betale sin gield i all evighet. Det hadde vært bedre om den urettferdige husholder hadde lært sin herres skyldnere aa tigge. Men hvorledes kan vel han lære dem aa tigge, naar han ikke selv vil tigge. Han lærer dem hellere aa stjele, enn aa tigge; for det aa tigge gaar saa svært inn paa æren. Vi hører ogsaa av den forlorne søns opførsel at han gikk heller ikke straks til sin fader, da han blev fattig, men gikk først til en borger der i landet, og den samme borger satte ham til aa vokte svin. Denne forlorne søn hadde saaledes mindre ære enn den urettferdige husholder; men ogsaa hos ham var det nok saa stor ære, at

dersom han ikke hadde kjent faderhjertet, hadde han hellere ått mask av svinetrauet og voktet svin hele sin levetid, enn aa gaa til sin Fader. Men den urettferdige husholder har saa stor verdens ære, hører vi, at han paa ingen maate vil give sig til aa vokte svin, naar han ikke engang orker aa grave, eller bryte aker. Før en saadan stolt husholder giver sig til aa bryte aker eller aa tigge, før lærer han skyldnerne aa forminske gjelden sin, for at Herren ikke skal ha saa meget aa kreve, naar besøkelses-tiden kommer. Men svin vil han paa ingen maate vokte. Den forlorne søn maatte gjøre det, skjønt det er regnet for et temmelig daarligt arbeid, saa at en hederlig gaardsdreng vilde ikke ta det paa sig, netop for ærens skyld. For hvem vilde vel høre paa at andre hederlige menn kaller ham svinehyrde. Det maa være rettelig en tiggergut, eller en saadan fillefant, som skal give sig til aa vokte svin, og han maa være i temmelig stor nød, før han gaar i vei og vokter svin. Men om nu den forlorne søn var nødt til aa gjøre det, maa ikke derfor disse dyr tenke at den urettferdige husholder vil give sig til aa vokte dem, han som er saa stolt at han ikke vil grave, og saa hederlig at han ikke vil tigge. Den forlorne søn blir nødt til aa vokte svin en tid, inntil nåden byder ham aa staa on og gaa til sin Fader. Han hadde ikke trengt om aa vokte svin, om han straks hadde gaatt til sin Fader, da han hadde satt overstyr alt sitt. Men æren var saa stor i ham, at han vilde ikke straks gaa til sin Fader, saadan som en fillefant; før vilde han paa en eller annen maate selv fortjene sig maten. Men denne borger som han er i tjeneste hos, denne borger er saa gjerrig, at han ikke engang giver ham svinemat i løn. Denne borger frykter for at svinene maa sulte, hvis den forlorne søn skal æte sammen med dem.

Staa nu op, du forlorne søn, og tenk efter hvor mangen tjener der er i din faders hus, som har bedre kaar enn du har,

i dette fremmede land, hvor du ikke engang faar svinemat aa æte. Hvor mange aar eller maaneder har du ikke allerede tjent hos denne borger, som satte dig til aa vokte svin? Er du ikke ennu blitt trett, din arme stakkar, av aa vokte disse svin? Jeg hører at Faderen har laget til bryllup for dig og andre fillefanter, som kommer til ham, saa daarlige og elendige som de er. Jeg hører at faderhjertet lengter efter dig, ulykkelige stakkar, som rømte fra faderhuset, og har fortært og ødelagt ditt gods blandt skjøkerne, i det fermmede land. Jeg hører at faderhjertet lengter efter dig, og at han slakter gjødkalven for din skyld, at han gjør høitidsklæderne fordige, til den forlorne søn kommer. Jeg hører at faderhjertet lengter efter dig, og venter på den ulykkelige forlorne søn skal komme, fillet og i traver, svart og æreløs, sulten og forfrosen. Faderen har nu laget til bryllup, hvor saadanne sultengjester faar gjøre sig til gode med vin og melk, naar han sier ved profeten Esaias: Kom og kjøp, uten penger og uten betaling, vin og melk! Staa derfor op, du ulykkelige stakkar, og gaa til din Fader, og sig: «Fader! jeg har syndet mot himmelen og for dig, og er ikke verd aa kalles din søn,» men lat mig være som en av dine daarligste tjenere. Staa op, staa op, ulykkelige søn, og gaa snart, førenn all kjærighet i faderhjertet blir kold, førenn Faderen dør av sorg og venting. Naar skal han faa høre tidender om den ulykkelige søn, som før saa langt bort til det fremmede land, at Faderens øren ikke mer faar høre tidender engang, om den arme stakkar? Staa op, staa op, forlorne søn, og gaa til din Fader, som en fillefant, saa dine øine ennu en gang kunde faa se Faderens aasyn, før du dør. Ja, hør nu, naadige Fader i himmelen, den forlorne søns sukk. Fader vaar du som er i himmelen! o.s.v.

E v a n g e l i u m Joh. 2, 1—11.

Vi hørte av dette hellige evangelium at Jesus var buden til bryllups, og at det blev for lite vin, og hans moder sa: «De har ikke vin.» Som følge av dette skal vi i denne hellige stund overveie: Hvorfra skal de fattige bryllupsfolk faa vin, naar vinen blir slutt?

Det ser nok ut som det skulde være slutt med vinen i brylluppet i Kana, men

vi haaper at Maria, Jesu moder, forteller sin Søn det, og at hun derpaa sier til tjenerne: Hvad han sier eder, det skal I gjøre.

Første overveielse: Hvorfor er det saa snart blitt slutt med bryllupsvinen?

Annens overveielse: Jesus gjør vann til vin.

Tredje overveielse: Efter verdens skikk spares den ringere vin til sist, i brylluppet i Kana kommer den beste vin til sist.

Men gjesterne maa vente saa lenge til tjenerne øser vann, og berer til kjøkemesteren. For kjøkemesteren vet ikke hvorfra den vinen er kummen, men at det er god vin som Jesu har laget til, det kjenner han, dersom han bryr sig om saa smake paa den vin, som tjenerne børret til ham.

Første overveielse: Hvorfor er bryllupsvinen saa snart blitt slutt? Vi vet ikke hvorfor det saa snart blev mangel paa vin, men det vet vi, at det har vært litt vin i brylluppet i Kana. Før det blev mangel, har nogen gjester vært drukne. Men nu da det blev mangel, klager Maria: De har ikke vin. Skjønt Maria selv ikke er den verste dranckeren, vil hun likevel gjerne at bryllups-gjesterne skal drikke og bli glade. Er det sant hvad Syrak sier, at vin gleder hjertet, saa hadde Maria visselig prøvt saa meget av vinens kraft, og hvad vinen virker, naar den faar komme inn i hjertet, at hun gjerne vilde at gjesterne skulde ha saa meget vin, at de blev glade. Det er nemlig langsomt for Maria aa se at det saa snart skulde bli mangel paa vin. Vinen gjør at gjesterne blir glade, og at de faar lyst til aa predike. De blir pratsomme, naar vinen varmer hjertet. Og nogen giver sig til aa danse, naar vinen sitter til hovedet. Nogen faar saadan brennende kjærighet av vinen, at de graater om hverandres hals av bare kjærighet, og nogen aapenbarer hjertets lønligste ting, naar de er drukne. Derfor sier det gamle ordsprok at vinen er troverdig. Det har vi sett, at disiplene blev riktig snakksomme, da de paa pinsedag blev fulle av sot vin. Derfor gaar det riktig innpaa æren til Maria, at det saa snart skulde bli mangel paa vin i brylluppet i Kana. Ja, visselig er det blitt mangel paa vin; for bryllupsgjesterne er ikke lengre saa snakksomme, bryllupsgjesterne sit-

ter nu stumme og ser bedrøvet og tungsinige paa hverandre. Bryllupsgjesterne kan ikke lenger være glade, naar vinen er slutt. De kan ikke hoppe og danse, naar ikke vinen gleder hjertet. De har ikke brennende kjærlighet, naar de ikke har vin som gleder og varmer hjertet. Med ett ord sagt: det er riktig langsomt for alle gjester aa sitte ved bryllupsbordet, uten vin. Og nogen gjester, som er buden til bryllups, begynner alt aa fortryte paa at bryllupet skal holdes uten vin. For nogen blir det saa langsomt aa sitte der, at de tar snart til aa gaa sin vei, og mange har allerede lurt sig ut av bryllupshuset. Med ond samvittighet gaar saadanne gjester til en eller annen brennevinshandler, som girer dem enslags vin blandet med vann. For brennevinshandlerne har ikke raad til aa give drunkerne ren og klar vin, men giver dem en saadan vassblanding, som ved siden av klar og sterk vin er likesom sutl. Jeg mener at alle saadanne gjester som ikke orker aa sitte i bryllupshuset, inntil Jesus lager til den beste vin til sist, de faar drikke sutl, som brennevinshandlerne, for aa bedre paa smaken, tilsetter med sitt eget piss. Og saadan vassvin eller sutl er maaskje velsmakende i deres munn, som har drukket saa meget flytende drakegift, at de har mistet all sin smak. Saadanne gjester klager nok ikke paa bevertningen, hvad slags vin en saa giver dem, i kirken og i Herrens natverd. Om der saa var blandet flytende drakegift sammen med rett vin, saa sluker de det nok med god samvittighet og lekker munn. De som nyter drakegift, binder visst ikke tørklæde for munnen, selv om drakegiften stinker av deres egen munn. De taker hjertens gjerne imot den vassblande og det sutl som brennevinshandleren giver dem, og sier: «dette er god vin, dette er ikke noget sutl» Men jeg haaper at de rette gjester i bryllupet i Kana, de som ennu ikke har ødelagt sin smak med drakegift, og som engang har smakt litt av den rene og klare vin, de gaar visst ikke til brennevinshandleren og beder om hans sutl, men de sier til brennevinshandleren: « Vil du give oss vin, saa giv oss av den rene og klare vin, men det har du vel kanskje ikke? Og har du ikke, saa giv oss da salt! Salt er i alle fall bedre enn ditt sutl. Vi er nemlig likesom faarene vante til aa slikke saltvann av hyrdens haand».

Men vi skulde spørre efter hvorfor det

blev mangel paa vin i bryllupet i Kana. Vi hører nemlig at Maria klager: «de har ikke vin.» Og det er sant, at det er blitt mangel paa vin, men hvem sin skyld er det at det er blitt mangel paa vin? Kanskje brudgommen er saa fattig, at han ikke har raad til aa faa til veie saa meget vin, som drunkerne trenger, eller er kjøkemesteren saa daarlig, at han ikke taker i akt hvor meget vin der trenges? Jeg maa tilstaa baadc for brudgommen og bruden, at kjøkemesteren har vært lat og etterlatten til aa give akt paa vinforbruket, men jeg haaper at kjøkemesteren, ved Guds naade, skjenker i glaset mer og mer av den beste vin, som brudgommen har gjemt til sist, naar kjøkemesteren først faar smake hvor god den vin er, som tjenerne berer inn fra brønnen. For kjøkemesteren vet ikke hvorfra saadan god vin er kommen. Men saa meget kjenner han, at det er den beste vin, om enn han som holder paa og lager mat til bryllupsfolk, ikke faar drikke saa meget av denne vin som bryllups-gjesterne, serlig saadanne gjester som er virkelige drankere. Kjøkemesteren, sier jeg, faar ikke drikke saa meget at han stuper, for han skal stelle det saa at alle gjester faar sin bestemte del, baade av mat og drikke. Han skal for det første smake paa all slags mat, om den er passende salt, saa gjesterne kan æte den. Kjenner han at der er for litet salt, maa han ha mer salt i. Og med denne matlagning og matsmaking gaar hans tid, saa han faar ikke sitte som storkar ved bryllupsbordet, men han maa være i kjøkkenet med tjenerne, og se til at hver rett blir skikkelig tillaget, saa den kan smake gjenterne. Og naar alle gjesterne er mette, saa kan kjøkemesteren æte i lag med barnene og tjenerne. Og Frelseren spurte: « Hvem er størst, den som sitter til bords, eller den som tjener? Mon ikke den som sitter til bords? Men jeg er midt iblandt eder som den der tjener. »

Annen overveielse: Ja, det er visstnok blitt mangel paa vin i bryllupet i Kana, og ingen gaar og søker efter mer. Hvorledes skal det nu gaa gjesterne, naar vinen er slutt? Maria, du som har baaret Guds Søn under ditt hjerte, og har kjent den himmelske glede, allerede den gang da du blev fruktsommelig ved den Helligaand, og har sagt: «min sjæl fryder

sig i Gud, min Frelser,» du kan jo ikke se paa at gjesterne i bryllupet i Kana skal sitte som ugler, stumme og urørlige. Men du, brudepike, du vilde nok at gjesterne skulde være glade, iser naar Frelseren har sagt: Bryllupsfolkene kan ikke faste, saa lenge brudgommen er hos dem. Du maa nu klage for den Herre Jesus, over at disse fattige bryllupsfolk mangler vin, og sie: «De har ikke vin.» Men det høres paa hans svar, som han ikke riktig likte denne Marias bøn: «Kvinne! hvad har jeg med dig aa gjøre? Min time er ennu ikke kommen.» Er det da saa at Jesus ennu ikke vil aavpenbare sin guddommelige kraft? Eller er det hans vilje at gjesterne skal være uten vin i bryllupet? Jeg tror ikke han kan avslaa Marias bøn, hvor upassende denne bøn enn kan være, nemlig at han nu straks skal faa til veie vin for de fattige bryllupsfolk. For om de enn før har havt vin i bryllupene, har det nu i all fall ikke vært vin paa lang tid. Men Maria trodde allikevel at Jesus kan ikke sie nei, skjønt det er næsten upassende, som jeg tror, for verdens skyld, som sladrer saa meget om vin og drukkenskap i bryllupet i Kana, (skjønt det staar ikke skrevet at de var drukne). Allikevel bød han aa øse vann i stenkarene, og bere det inn til kjøkemesteren. Hvorfor berer tjenerne vann i stenkar? Og naar disse tjenerne kommer inn, er dette vann den beste vin! Det er underligt at ute er vannet ikke annet enn vann, men saa snart det kommer til kjøkemesteren, er dette vann forvandlet til vin. Det er skjedd ved Jesu kraft. Men kjøkemesteren vet ikke hvorfra denne vin er kommen; han mener at brudgommen paa en eller annen maate har faatt i denne vin. Og naar kjøkemesteren smaker paa det vann, som ved Jesu kraft er forvandlet til vin, saa kjenner han straks at det er beste sort vin. Det er ikke saadant sutl som de aandelige brennevinshandlere tilbyder gjesterne, i bryllupet i Kana. Heller ikke er det flytende drakegift som den onde selv har stelt til, som skogdjevlene lejer i sig, som de smører sine tarmer med, og holder for velsmakende. Denne flytende drakegift er skogdjevlenes beste vin. Men skogdjevlene er ikke i bryllupet i Kana, heller ikke saadan troll og underjordiske, som ler i mørket og banner omkring kirken. Men i bryllupet i Kana er Jesu disipler,

saasom Peter, Jakob og Johannes, Bartolomæus eller Natanael, likesaa Maria, Jesu moder, som er brudepike, og de andre kvinner som har fulgt Jesus. De begynner nu først aa tro paa Jesus, naar de faar smake av den vin som Jesus har gjort av vann.

Tredje overveielse: Hvorfor sakjøkemesteren til brudgommen: hvert menneske setter først den gode vin frem, og naar de er blitt drukne, da den ringere? Kjøkemesteren undres over hvorfor de i andre bryllup først setter frem den gode vin, og naar de er blitt drukne, setter de frem til gjesterne daarligere vin, men i bryllupet i Kana settes først daarligere vin frem, og den beste vin spares til sist. Og det er i sannhet noget aa undres over, hvorfor det er saa. Men saaledes har det gaatt for sig, og jeg tror at alle gjester som er budne til bryllupet i Kana, har faatt prøve det, at den ringere vin settes først frem, og den beste vin spares til sist. Men ikke alle gjester har saadan taalmodighet, at de vil sitte i bryllupshuset til den beste vin beres frem. Nogen gjester gaar ut av bryllupshuset, før de har smakt vin, og nogen gaar naar vinen er slutt. De tar benene med sig og sier: «hunden sitte her, naar en ikke faar bedre vin.» Mangen har alt tatt benene med sig og er gaatt ut av bryllupshuset, og det er vel helst de gamle læderflasker, som Frelseren sier om: «Ingen fyller ny vin i gamle læderflasker.» For den gamle læderflaske taaler ikke at en fyller ny vin i den. Den revner, og den nye vin gaar til spille. Men man fyller ny vin i nye læderflasker, saa blir de begge bevaret. Saa æt nu, I gjester, og drikk godt, saa lenge bryllupsdagen varer. Æt og drikk vin og melk; for de dage skal komme, da brudgommen takes bort, og da kommer bryllupsfolket til aa faste, naar der ikke er nogen kjøkemester, som fyller ny vin i nye læderflasker. Og naar vinen blir slutt, blir det langsomt for bryllupsfolket. Hvem skal til slutt faa i vin til de fattige bryllupsfolk, naar det blir mangel paa vin. Vi har det haap at Jesus ennu er i live. Om der var en Maria, som kunde bede til Jesus, og klage: «de har ikke vin!» saa kunde det være muligt, at Jesus paa Marias bøn vilde gjøre vann til vin, saa bryllupsgjesterne kunde bli glade og snakksomme, og

ikke skulde trenge om aa sitte stumme, saaledes som nu de fleste sitter stumme, enda vinen ikke ennu er aldeles slutt. Hvem vet hvad tid budbereren kommer, og innbyder bryllupsgjesterne til det him-

Annen s e. Helligtrekongersdag

melske bryllup, hvor de faar holde bryllup evindelig. Der blir det aldrig mangel paa vin, der faar bryllupsgjesterne være glade hver dag. Amen.

VP 88

Nr. 12 B. Annen søndag e. Helligtrekongersdag

(Aftensang sprediken)

Ogsaa Jesus og hans disipler var badne til bryllupet. Joh. 2, 2.

Apostelen Johannes skriver i dagens evangelium, at Jesus og hans disipler var badne til bryllupet i Kana. Johannes skriver intet om ekteparet, om det var et kristeligt ektepar, men vi skjønner at det var et kristeligt ektepar. For hedninger har aldri budt Jesus til bryllups. Og vi har ogsaa den tro at dette ektepar ikke har begynt sitt ekteskap galt, saaledes som denne tids hedninger almindelig gjør.

Det er nu bare en ting som vi kommer i tvil om, nemlig om et saadant ekteskap er av Gud, som ødelegger ekteparets kristendom, naar begge er kristne og har budt Jesus til bryllup. I all fall har man lagt merke til og erfart, at den naturlige kjærlighet vil ødelegge deres kristendom, paa den maate nemlig at saa snart en kristen pike begynner aa elske en menneskesøn, finner de kristne at der maa være en feil ved hennes kristendom. Nogen begynner aa frykte for de kristne og gaa av veien for dem, og nogen skyr de kristnes forsamlinger, og blir usynlige, og nogen taker til aa elske de sorgløse, og blir selv sorgløse. Det er ikke saa underligt at pikerne blir sorgløse og hedninger nær de begynner aa elske de sorgløse: men det har jeg undret mig over, at en kristen kan elske en hedning, og det en saadan som han selv holder for hedning. Der maa den kjødelige kjærlighet være større enn kjærligheten til personen. Vi vet at kjærligheten til personen, eller hjertets kjærlighet, burde være det første i ekteskapet. Men kjødets kjærlighet er kommen imellem hos mange, naar de ikke ser paa hvordan det

menneske er av naturen, som de gaar sammen med for hele levetiden. Hjertets kjærlighet skulde ikke ødelegge kristendommen, naar hjertets kjærlighet er ren, men kjødets kjærlighet ødelegger kristendommen. Der er ikke ren samvittighet, hvor kjødets kjærlighet faar overhaand. En saadan kjærlighet gjør nogen piker undselige, og undseelsen vokser etter som kjødets kjærlighet vokser. Men da ekteskapet i sig selv er hederligt, anordnet og innsatt av Gud, skulde der ikke være noget aa skamme sig over, noget som ikke skalde skjule og nekte for, da Luther har prøvt det saa, at ekteskapet er helligt, naar alt skjer etter Guds vilje. Men mon et saadant ekteskap er av Gud, som skjemmer ut ektefolkenes kristendom? Jeg tviler for at et saadant ekteskap er nok ikke av Gud, men at det er hovedjevelen som har faatt istand et saadant ekteskap og Jesus er ikke buden til bryllup der. Bed Jesus til bryllups, alle hedninger som har inngaaatt, eller herefter vil inngaa ekteskap. Ellers gaar I fortapt. Jeg tror at Jesus kommer til bryllups, naar han blir buden, og han driver ut ekteskapsdjævelen; men Jesus kommer ikke ubuden til bryllups. Og denne ekteskapets engel flyr bort, der som du ikke vaaker over din tunge, enn sie da om gamleken faar innskyte i ditt sinn hvad han vil.

Men vi skulde tale videre om dem som har bedt Jesus til bryllups. Men først skal vi bede, at alle ektepar som ikke ennu har bedt Jesus til bryllups, idag vilde begynne aa bede, at Jesus maatte komme til

bryllups, og de som har bedt Jesus til bryllups, burde ogsaa bede at Jesus vilde bli værende hos dem i lengere tid, saa lenge inntil den store natverd holdes. Hør du natverdens store vert og aandelige vin-tillager, de fattige bryllupsfolks sukk. Fader vaar o.s.v.

E v a n g e l i u m Joh. 2, 1—11.

Efter veiledning av det hellige evangelium skal vi i denne stund betrakte hvor lykkelige de ektepar er som har faatt Jesus til bryllups. Det er ikke mange ektepar som har bedt Jesus til bryllups. De fleste ektepar har bedt den onde til bryllups, naar de har begynt sitt ekteskap med horeri, og ikke med ren hjertens kjærlighet. De fleste har begynt sitt ekteskap som dyr, og ikke som mennesker, skapte av Gud. Saadanne har slett ikke bedt Jesus til bryllup, men den onde har de bedt. Derfor er det ikke mange ektepar som er rett lykkelige i sitt ekteskap, om enn nogen først nu er blitt var at de har bedt den urette mann til bryllup, og de er blitt forlikte, naar de tok til aa bede Jesus til bryllups. Det er ikke mange ektepar som er kommet til full enighet; naar konen vil, er mannen imot. Iser saadanne menn som ved hykleri har narret kristne piker, har gjort sig til som de var angrende, har gjort dyre løvter, men har ikke holdt disse løvter, er blitt djevler, sataner og tyranner. Og kvinnerne, som ikke trodde de kristnes advarsler, de faar nu angre sin daarskap, maaskje saa lenge de lever, og muligens har mange derved mistet ogsaa sin tro, og er blitt ulvkelige i tid og evighet. Jesus har tatt flugten, og ekeskapsdjевelen er sluppen imellem. Skuld ikke paa de kristne, I ulvkelige som har faatt en djevel til mann, men skuld raa eder selv, at I slapp forlokkelses-ormen inn i eders hjerter, skjøt og fang, og I har havt den skrekkelige horedjevel i eders eget kjød. Jeg sier: alle som er gaatt inn i ekteskap paa denne maate, at Jesus ikke er buden til bryllups, og naar de kristne inngaar ekteskap med dem, som gjør likesom forlokkelses-ormene, som gjør sig angrende, og lover dyre løvter, naar horedjevelen tvinger dem til aa gifte sig, og de kristne tror saadanne narr, og gaar i vei og binder sig til dem, taker verdens kors paa sig, og faar ettersaa angre sin daarskap, maaskje evindelig. Naar de ikke bad Jesus til bryllups,

da de giftet sig, saa flyr Jesus ifra dem, saa snart horerietts aand faar komme inn i hjertet.

Vi maa nu begynne aa skjennes paa saadanne kristne, som ikke vaaker bedre over sitt hjerte, ennskjønt de alt er fallt fra den rette tro, lenge før de blev fast i horedjevelens snare. Vi har nu kortelig vist de kristne hvor ulykkelige de blir, som ikke beder Jesus til bryllups, naar de gifter sig. De gikk inn i kjeften paa forlokkelses-ormen, og har giftet sig som dyr, og ikke som folk. Jeg tror at nogen ektepar har bedt Jesus til bryllups, skjønt der ogsaa hos dem blir mangel paa vin. Men dersom Maria, Jesu moder, beder til Jesus, saa lager han til den beste vin for de fattige bryllupsfolk, netop da naar den trenges. Ingen maa vente at det aldri skal bli mangel paa vin, men naar Jesus er buden til bryllups, saa lager han til den beste vin for det fattige ektepar, saa at alle drankere blir snakksmenne, naar vinen gaar til hovedet. Vi vet sikkert at alle de ektepar som har bedt Jesus til bryllups, kan være nogenlunde lykkelige i sitt ekteskap, om enn ingen glede er fullkommen her i denne mangelfullhet. Allikevel, naar en kristen ikke kan late være aa gifte sig, hverken paa Pualus's tid eller i disse tider, saa burde alle som gaar inn i den høiviglige ektestand, fremfor alt bede Jesus til bryllups. Og naar der blir mangel paa kjærlighetens vin, ja da maa de bede og klage, at de har ikke vin. Bed nu Jesus til bryllups, alle I som er gaatt, eller heretter skal gaa inn i den høiviglige ektestand, saa at naar det blir mangel paa vin, lager han eder den beste vin. Han alone kan gjøre vann til vin, og koldhet til varme og kjærlighet. Kom ihu at denne jordiske og naturlige kjærlighet snart kan mangle, dersom ikke Jesus er i brylluset og lager til den beste vin. Og naar døden til slutt adskiller ektoparet, saa slinner den ene før den annen inn til den store natverd, og faar feire Lammets bryllup. Men den som blir igjen, har heller ikke lang tid aa være, før han ogsaa slinner inn til Lammets bryllup, hvor de elskende ektefeller, foreldre og barn, som her i naadens tid har stridt troens gode strid, faar elske hverandre med ren og fullkommen kjærlighet, og nyte den beste vin, som den store brudgom har spart til sist. Der er eders maal, I elskende! Der er den store hedersdag, du Jesu brud, da livsens kro-

ne settes paa ditt hoved. Du himmelens dronning, vær glad som bruden, da hun sa: «Min sjæl fryder sig i Gud, min Frøsør!» Da fyller man ny vin i nye læderflasker, som aldrig revner. Man fyller ny vin i stenkar, som ikke leker, og kjøkemesteren, som her al-

tid smaker paa den beste vin i karet, den som er gjort av vann, han faar sie til brudgommen: «Hvert menneske setter først den gode vin frem, og naar de er blitt drukne, da den ringere; du har gjemt den gode vin til nu». Amen.

Nr. 13. Tredje søndag e. Helligtrekongersdag.

Herren roste høvedsmannen som sa: «jeg er under øvrighet», og Herren sa: Enn ikke i Israel har jeg funnet saa stor en tro.» Matt 8, 10.

I denne høvedsmanns tro finner vi i sannhet et eksempel paa ydmykhet. Han aktet det ikke for nogen plage aa staa under overordnede, skjønt det er tungt for den gamle Adam aa være under et annet menneskes herredømme. Allikevel er det et tegn paa sann tro aa staa under et annet menneskes herredømme, uten aa knurre. Men nu er just ikke verden saadan, at nogen gjerne vil staa under et annet menneskes herredømme. Det er ikke bare de sorgløse som vil være friherrer, men nogen kristne vil ogsaa være friherrer, for det blir tungt for den gamle Adam aa tjene. Nei, nu er det nok ikke mange som vil staa under et annet menneskes herredømme, enda Herren roste den manns tro, som sa: «jeg er ogsaa et menneske som er under øvrighet». Og Herren sa: «Enn ikke i Israel har jeg funnet saa stor en tro.» Og hvem vet om der nu heller finnes saa stor en tro i Israel. Vi vet nemlig at stoltheten nu har tatt overhaand paa jorden, alle vil nu være friherrer, ingen vil tjene. Barnene vil ikke tjene foreldrene, enda selve vaar Herre og Frelser tjente sine foreldre i tredive aar. Han vilde nemlig gjengjelde deres møie, og saaledes fullkomme all menneskelig rettferdighet, før han tok til aa fullkomme den himmelske rettferdighet. Men nutidens barn vil selv være karer, før de kan staa paa to føtter. Og det er ikke rart at de sorgløse er saadan, de som ikke har mer erkjennelse enn en okse, men de kristne vil ogsaa være friherrer. Hvem vet om Jesus nu finner saa stor tro i Israel som hos høvedsmannen, som sa: «Jeg er ogsaa et menneske som er under øvrighet». Dette aa staa under overordnede blir til en stor plage for den gamle Adam. Mangen tenker derfor: «Jeg har allerede staatt under overordnede, nu vil jeg være fri.» Nogen friherrer taker sig medhold og for-

svar av dette Guds ord: «vær ikke menneskers træler». En annen kommer med den undskjyldning: jeg kan ikke rett fylle min plass som tjener, derfor kan jeg ikke tjene. Men saadanne ord er ikke annet enn den gamle Adams utflukter, for naar du i din tjeneste gjør alt det du formaar og forstaar, saa er du fri for samvittighets klagemaal, men er du lat og likegeldig, refses du med full grunn. Jeg er redd for at Jesus ikke mer finner saadan tro i Israel, som høvedsmannen hadde; for han bekjente at han var uverdig til aa ta imot Jesus i sitt hus, ennskjønt han trolig hadde tjent øvrigheten, og enda hadde saadan omsorg for sin tjener, som for sitt eget barn. Hvor finnes vel nu saadanne mennesker, som gjerne og uten aa knurre staar under overordnede, og trofast tjener sin næste for Herrens skyld. Og hvor finnes vel nu en saadan husbond, som har like stor omsorg for sin tjener som for sitt eget barn, saa han gaar mange mil for aa soke hjelp for sin syke tjener. Verden er nu saa opegget og opblaast, at det er ikke mange som vil staa under overordnede, men alle vil være friherrer. Det er ikke mange som vil tjene en annen. Og paa grunn av dette hovmod og denne kjødelige frihet mister mange troen, saa det er uvisst om Herren nu finner saadan tro i Israel som hos høvedsmannen. Den kjødelige frihet er i all fall ingen rett troens frukt, men under den kjødelige frihet ligger egensinnighet, hovmod og verdens kjærlighet, og maaskje ligger der ogsaa horeri, under den samme frihet. Horeriet er i all fall ikke langt borte, naar fattige tjenestefolk klemmer paa og gifter sig, og ved giftemaal vil bli friherrer. Dette er ikke saadan troesfrukt som hos høvedsmannen, som sa: «jeg er et menneske som er under øvrighet.» Og vi vet at høvedsmannens tjeneste var strengere og tyngre enn andre tjenester; for krigsmannen maa

više saadan lydighet mot sine overordnede, at dersom hans overordnede byder ham aa gaa til et sted hvor livet er i fare, saa maa han gaa.

Det nytter ikke i krigen aa sie: «nei, jeg gaar ikke dit hvor jeg blir drept», men hvor døden er nær, dit maa krigsmannen gaa. Der trenges sannelig saadan tro som Herren ikke har funnet, og kanskje ennu ke finner paa mange steder i Israel. I forhold til krigsmennene er andre tjeneres stilling som herredage; for de trenger ikke om aa gaa dit hvor de blir drepte. Og likevel har mangen saa daarlig tro, at han er redd for at menneskefrykt vil bringe ham i trældom, om han skal give sig i tjeneste. Dette er ikke rett troesfrukt, men det er en frukt av latskap, hovmod og honeri. Nu naar haarde tider forestaar, og selvraadighet vil ta overhaand hos mange, maa Gud til slutt saaledes straffe verden, at mangen stolt mann maa bli fiendens træl, naar han ikke har forstaatt aa takke Gud for den frihet han har faatt ved kristendommen, da alle kristne har den lov, at ingen skal være træl blandt de kristne. Den som overvinnes i striden, blir fiendens træl, enten det er aandelig eller jordisk strid. Alle kristre maa bede til Herren, at han ikke saaledes vilde straffe oss med krig, at vi skulde bli fiendens træller, naar han har givet alle kristne friheten. Iser har han med sitt eget dyre blod gjenløst oss fra den aandelige trældom, saa vi trenger ikke om aa være under djævelens herredømme, dersom vi ved hans naade strider mandig, modig og trofast mot djævelen, utrustet med troens skjold og aandens sverd, til høire og venstre side. For nu har vi haarde tider i vente, baade til legeme og aand. Snart skal Stefanus's tro prøves, snart kommer Herren og søker efter saadan tro i Israel, som høvedsmannen hadde. Hør da høvedsmannens bøn. Fader vaar o.s.v.

Evangeli um Matt. 8, 5—13.

Efter veiledning av vaart hellige evangelium skal vi i denne stund tenke efter og overveie, om Herren finner saadan tro i Israel som hos høvedsmannen

Første overveielse: Hvilke var de rette troens kjennetegn i høvedsmannens vandel?

Annen overveielse: Finne vel Herren nu saadan tro i Israel?

Tredje s. e. Helligtrekongersdag

Vi haaper og beder at Herren maatte finne saadan tro i Israel, som kan staa sig i alle prøvelser, og tilmed i dødens siste kamp.

Første overveielse: Hvilke er de troens frukter og kjennetegn som viser at høvedsmannen hadde den rette tro. Det første kjennetegn var det at han hadde samme omsorg for sin tjener, som for sitt eget barn. Det er ikke mange husbonder som har det paa denne tid. Mangen husbond sender sin tjener ut av huset, naar tjeneren blir svk, og ikke lenger er istrand til aa arbeide til husbonden. Og det er ikke mange husbonder paa denne tid som gaar lange veie for aa søke lækedom for sin syke tjener, men de fleste husbonder later tieneren ligge svk som en hundkvalp, uten hjelp og uten pleie. Men høvedsmannen gikk, straks han hørte at Jesus av Nasaret var kommen til den egn, han gikk og bad den himmelske læke for sin syke tjener, da han visste at jordiske lækemidler ikke lenger hjelper i dette tilfelle. Deri viste høvedsmannen troens frukter, og saadanne troens frukter, som vi ikke finner paa mange steder i Israel. For om muligens nogen husbonder søker jordisk lækedom for sin syke tjener, men det er en sjeldent husbond som gaar benest til Jesus og beder for sin tjener, skjønt det er en kristenplikt aa gjøre det.

Det annet kjennetegn var at denne høvedsmann kjente sin uverdighet: «jeg er ikke verd at du kommer inn under mitt tak.» En annen død tros bekjenner og naadetyv vilde isteden ha sagt: «aa, om Jesus kom inn under mitt tak, jeg skulle take imot ham med glede, og tilby ham den beste vin jeg har.» Men høvedsmannen kunde ikke være saa forfengelig og lett-sinnig, at han holdt Jesus for sin likemann, som et syndigt menneske kan bede hjem til sig. Høvedsmannen kjente at Guds Søn er ikke menneskets like. Han kiente at den syndige skapning er ikke verdig til aa mottake Guds Søn under sitt syndige tak, ennskjønt Guds Søn hadde fornedret sig saa, at han hadde nok kommet inn under den syndige skapnings tak, dersom denne ikke hadde trodd at hans tiener blir frisk med mindre. Men høvedsmannen hadde en saadan tro, at Jesu ord virker like meget paa dem som er fraværende, som paa dem som er nærværende. Høvedsmannen kjente at Guds Søn er almeg-

tig Gud og allestedsnærværende, og den tro hadde ennu ikke mange i Israel paa den tid. Nogen kunde maaskje i denne høvedsmannens uverdighet finne en gnist av vantro, naar han ikke vaaget aa mottake Jesus under sitt tak. Og vilde vel et menneske som er saa uverdigt, med glede kunne mottake Guds Søn paa dommens dag, naar han ikke vaager aa take imot ham i sitt hus? Men vi maa paa dette sted gjøre en grei forskjel, mcllem den rette og falske uverdighet. I den rette uverdighet er en rett tro, som viser sig paa den maate at Jesu ord virker like meget som Jesus selv med sin nærværelse. En saadan tro hadde nu høvedsmannen, at ett ord av Jesu munn virker like meget som Jesus selv med sin nærværelse. Men den falske uverdighet virker saa megen vantro, at menneskene ikke tror ordet, men vil at Jesus selv med sitt legeme skal komme til dem og legge sine hender paa dem. Paa den maate frister de vantroende Frelseren, saa som t. eks. Jairus, som ikke trodde at Jesus kunde helbrede hans datter, naar hun allerede var død. Og ennu frister nok mangen angrendc Jesus med sin vantro, naar han ikke tror ordet, ikke tror at ordet virker like meget som Jesus selv tilstedevarende. Just deri viste nu høvedsmannen sin tro, naar han hadde en saadan forvissning, at ett ord virker like meget som Jesus selv tilstedevarende.

Men høvedsmannen viste ogsaa sin tro med det ord: «jeg er ogsaa et menneske som er under øvrighet.» Vi vet forvisst, at de som ikke vil staa under overordnede, er hovmodige, og elsker den kjødelige frihet, de vil være friherrer. Saadanne har ikke rett tro, om de ogsaa bekjenner sin tro, for den rette tros frukt er ydmykhet og underkastelse. En troende kan være træl i det legemlige, men allikevel fri i aanden. Jøderne sa til Frelseren: «vi er fødte fri, og har aldri vært nogens træler.» Jøderne roste sig av at de ikke hadde vært nogens træler i det legemlige, og dog blev de solgte som træler til hendingerne, da riket blev ødelagt, for de var i aandelig henseende syndens træler, skjønt de roste sig av sin frihet. Men dersom Guds Søn hadde faatt frigjøre dem fra syndens trældom, saa hadde de ogsaa undgaatt trældommen paa legemet. Men de var saa stolte, at de egget romerne paa sig. Hadde de taket imot kristendommen, var deres rike blitt staaende, men de for-

fulgte de kristne, og blev saa stolte, at de ikke mer vilde adlyde nogen. Ja, denne tids friherrer kan ogsaa take eksempel av jøderne, og tenke efter hvorledes det gikk dem som sa: «vi er fødte frie, og har aldri vært nogens træler.» Men de hadde ikke rett tro, om de enn selv mente at de hadde den rette tro. Høvedsmannen derimot hadde den rette tro, naar han sa: «jeg er under øvrighet.» Og Herren sa: «En ikke i Israel har jeg funnet saa stor en tro.»

Annen overveielse: Finner Herren nu mer saadan tro i Israel? Vi vet ikke om han finner, men det vet vi, at mange skal komme fra øst og vest og sitte til bords med Abraham, Isak og Jakob i himmerikes rike, og rikets barn skal kastes ut i det ytterste mørke; der skal være graat og tenners gnissel. Nei, Herren finner nok ikke saadan tro i Israel i disse tider, som holder ut i prøvelsen, naar undtakene de faa sjæle, der likesom denne høvedsmann er blitt uverdige til aa take imot Guds Søn under sitt tak, og i denne uverdighetstilstand likevel tror fast, at Jesu ord virker like meget som Jesus selv med sin legemlige nærværelse. Det var høvedsmannens tro, at ett ord av Jesus er saa kraftigt som han selv. Og dersom alle angrende, sørgerende og tvilende var istrand til aa tro likesom denne høvedsmann, at et ord av Jesus er saa kraftigt til aa helbrede de syke, som Jesus selv, saa i sannhet vilde de snart bli friske. Men alle har ikke en saadan tro som høvedsmannen. De sorgløse tror aldeles ikke, før de ser under og tegn, og de opvakte vilde ogsaa se under og tegn, før de er istrand til aa tro, at Jesus ved ordet helbreder deres hjerter, og det uaktet profeten Jonas's tegn nu er givet alle vantro, som vil se under og tegn. Saa har Jesus selv sagt, at der skal ikke gives de vantro noget annet tegn, enn profeten Jonas's tegn. Saa se nu profeten Jonas's tegn, I vantro, og giv akt paa høvedsmannens tro, I tvilende. Naar I blir syke av vantro, naar hjertet for vantroens skyld blir haardt, saa tro at ett ord av Jesu munn virker like meget som han selv. Naar egenrettferdighetens djevel sørderiver eders hjerter og forfølger eders samvittigheter, saa skal I tro likesom høvedsmannen, at ett ord av Jesu munn driver ut alle djevler, og læker hjertets saar. Ellers maa han sie: «Jeg har ikke funnet saa stor tro i Israel.» Den

som har den tro, at ett ord av Jesu munn virker like meget som han selv, han skal ogsaa visselig faa kjenne salig kraft av det ene ord, som utgaar av Jesu munn. Og vi tror sannelig, at om enn mangen troende kjenner sig uverdig til aa ta imot Jesus under sitt tak, ett ord av Jesu munn skal virke saa meget hos ham, som Jesus selv med sin legemlige nærværelse, og mangen troende skal komme fra øst og fra vest og sitte til bords med Abraham, Isak og Jakob i himmerikes rike, selv om han kjenner sig uverdig til aa mottake Guds Søn under sitt tak. Saa sig da bare ett ord, naadige Herre Jesus, du store korsberer, du de sykes helbreder og de

tvilendes trøster, saa blir mitt hjerte friskt, og min samvittighet renset, og alle plager paa legeme og sjæl ophører. Og det er vaar forvissning, at mangen en ved det ene ord allerede er kommen fra øst og vest, og sitter til bords med Abraham, Isak og Jakob i himmerikes rike, om enn Herren visstnok ikke har funnet saadan tro i Israel, som han finner hos dem som kjenner sig uverdige til aa take imot Jesus under sitt tak. Men de tror allikevel at det ene ord av Jesu munn virker helbredelse for det syke hjerte, og den saarede samvittighet. Men rikets barn skal kastes ut i det ytterste mørke; der skal være graat og tenners gnissel. Amen.

UP 97

Nr. 14. Fjerde søndag e. Helligtrekongersdag. (1849)

Vanndyp kaller paa vanndyp ved lyden av dine fossefall; alle dine brenninger og dine bølger gaar over mig. Salm. 42, 8.

Saaledes klager David, da hans sjæl holdt paa aa omkomme i tvilens bølger. Og hvem er den kristen som ikke mangen gang har svømt om i tvilens bølger, og fryktet for at hans sjæl skal forgaa i disse bølger, naar et vanndyp bruser her og et annet vanndyp der. Naar syndens og tvilens vanndyp bruser som avgrunnens foss i den ensomme sjæls hjerte, og side, da tenker den ensomme vandrer, verdens hat og spott bruser paa den annen som holder paa aa ro eller seile paa de syndige lysters og begjeringers bølgende hav, og næsten holder paa aa forgaa, mens han kjemper i tvilens bølger, han tenker at han naar aldrig over til den annen side av Jordan. Men David, som saa ofte hadde vært i denslags aandelig nød, vendte altid sine tanker til Gud, om enn ogsaa han stundom tenkte, naar tvilens bølger holdt paa aa gaa ham over hovedet, at Gud hadde forskutt ham. Dog maatte han tilsist erkjenne, at de tvilende og sørgende ingen tilflukt har annensteds, enn ene og alene hos Gud, sin Frelser. Naar nemlig et vanndyp bruste her og et annet vanndyp der, trodde han sig forskutt av Gud. «Jeg var reven bort fra dine øine. Dog hørte du mine inderlige bønners røst, da jeg ropte til dig». Ps. 31, 23. Ogsaa paa mange andre steder klager han at han er forskutt av Gud, men likevel maatte han bekjenne at Gud hadde hjulpet ham av all nød. Av disse Davids prøvelser, som er alle kristnes prøvelser, kommer vi til aa kjenne og lære, at det er ikke Gud som har forskutt mennesket, men det er mennesket som har forskutt Gud, naar det er i en eller annen nød, og ikke mer er i stand til aa tro at Gud hjelper ham av nøden. Vi kan ikke fatte hvorfor Gud later sine egne barn komme i timelig og aandelig nød. Vi forstaar bare saa meget, at

dersom mennesket ikke hadde saa megen egenrettferdighet, skulde det ikke falle i tvil for prøvelsens skyld, som Gud legger paa det. Men utaalmodigheten er ogsaa saa stor, at naar en ikke faar etter sin vilje, hvad han mener sig aa trenge til, saa begynner han straks aa tenke, at Gud bryr sig ikke mer om ham. Dersom en ikke blir som en engel, støter egenrettferdigheten ham ut i tvil, og faar ham til aa tenke at Gud har forskutt ham. Frelseren bryr sig ikke om saadanne, som er saa onde. Nogen setter maal for Gud hvor stor anger de skal ha. Og dersom denne anger ikke kommer saa lett og paa den maate de selv har bestemt, stiger egenrettferdigheten atten til hovedet, og sier: «Nei, Gud vil ikke vite av dig, naar du ikke kom i saa stor angst som somme andre.» Dersom Gud igjen legger nogen angst og pine paa en, kommer atten utaalmodigheten og sier: «Nei, Gud bryr sig ikke om dig, hvorfor tukter han dig saa haardt?» Saa ustadigt og vaklende er mennesket, naar det skal ro i verdens vind og fristelsernes bølger, at det mener det helt skal forgaa. Dersom Frelseren blunder litt i baaten, kommer disiplene i saadan nød, at de frykter de skal forgaa. De har ikke den forstand, at ingen av dem forgaard, saa lenge Frelseren er i baaten. Men disiplene har ofte saa svak tro og tillit til Frelseren, at de mister alt haap. Saa snart verdens vind blaaser litt sterkere paa fristelsernes bølgende hav, eller naar tvilens bølger reiser sig sværere og slaar inn i baaten, begynner de aa klage: «Vanndyp kaller paa vanndyp, ved lyden av dine fossefall, alle dine bølger gaar over mig.» Likesom David hadde svømt i alle disse bølger, saaledes faar ogsaa enhver sjæl, som holder paa aa ro i den svake tros baat, frem mot evighetens yndige strand, han faar, like-

som David, være i stor fare i tvilens bølger, og i den sjælstilstand mener han som David, at han er forlatt av Gud. Men der som denne tvilende sjæl kunde tenke, at Frelseren er hans tilflukt, hvor sterk enn verdens vind raser, saa var han ikke saa fortvilt og redd for, at han skal forgaa. Men der blir ofte mangel paa tro hos de sørgende og angrende sjæle, som er rett opvakte. Hos dem som rett kjenner sin ondskap og svakhet, er der mangel paa tro. De frykter for at Frelseren ikke vil vite av dem, som kjenner sig saa onde, saa stygge, saa vanartede. Men de sorgløse faller ikke i fortvilelse, saa lenge som de har falske salighetsgrunner. De sorgløse er saa modige, at de ingen frykt har, hverken for den timelige eller evige død. For det første stoler de paa at døden ennu er langt borte, og at de skal rekke til aa gjøre sann anger og omvendelse, før døden kommer. Nogen har levt saa dydig, at de trenger ikke saa stort om aa angre sine synder. Naadetyvene kommer ikke i tvil, av den aarsak at de for lenge siden har gjort anger og er blitt kristne. Men den opvakte og angrende sjæl kommer ofte i tvil, og med tvilen kommer frykt for, at en ikke lenger er paa rett vei, naar hjertet er saa ondt og stygt, og saa mange onde tanker og syndens fristelser koker op av det. Da tenker han, at Frelseren vil visst ikke vite av en saadan en, som er akkurat som den onde selv. Egenrettferdigheten stiger den angrende sjæl til hovedet, og stenger døren, saa han ikke skal slippe til Frelseren, førenn hjertet blir godt. Egenrettferdigheten vil ikke være en angrende djævel, men en angrende engel vil den være, og i den tilstand kommer til Frelseren. Og naar den ikke kan bli en angrende engel, faller den i fortvilelse, gjør til intet de forrige naadetegn, anser salighetssaken umulig, begynner aa frykte at sjælen allikevel gaar fortapt, og at Frelseren hverken har kraft eller vilje til mer aa hjelpe ham. Denne tvil og mangel paa tro kommer av, at han, paa grunn av egenrettferdighet, ikke vil komme til Frelseren som en angrende synder, og som saadan mottake naade. Idagens evangelium faar vi høre at disiplene tok til aa bede Frelseren om hjelp, da de mente de skulde forgaa. Og om enn deres frykt bare kom av vantro, vil vi likevel opmuntre alle tvilende sjæle, som frykter for at de skal forgaa, til aa følge disiplenes eksempel, og begynne aa rope

Fjerde s. e. Helligtrekongersdag

til Frelseren, saa snart som de kommer i frykt og tvil for, at de skal forgaa paa syndens og fristelernes bølgende hav, hvor verdens vind er sterk, fristelernes bølger slaar over dem, og verdens uveir vil velte deres svake tros skip. Alle svaktroende og misstrøstige maa bede, at den Herre Jesus vilde staa op og stille vinden og uveiret, saa de kan komme sig i land med livet. Og det tror vi og haaper, at saa lenge den Herre Jesus er i følge med de sørgende, angrende, tvilende, misstrøstige og svaktroende, skulde der ikke skje forlis, om enn de svaktroende frykter for at deres sjæl skal gaa fortapt. Staa op, du naadige Herre Jesus, og hjelp de svaktroende disipler, som kjemper mot vind og bølger, og hør deres bøn, naar de roper til dig! Fader vaar o.s.v.

E v a n g e l i u m Matt 8, 23—27.

Efter veiledning av vaart hellige evangelium skal vi i denne stund tenke etter, hvorfor Jesu disipler er saa svært redde, naar uveir og motwind reiser sig paa sjøen.

1ste overveielse: Hvora v kommer denne frykt, enda de vet at Frelseren er paa samme skip?

2nen overveielse: Hvad gjør disiplene, naar de frykter for at de skal forgaa?

Give den naadige Herre Jesus sin naade, at alle de disipler som i sterk vind og uveir seiler i den svake tros baat, i god behold maatte naa land, førenn tvilens bølger fyller deres skip. Amen.

1ste overveielse: Hvora v kommer frykten over disiplene, enda de vet at Frelseren er paa samme skip. Verdens barn er svært dristige til aa seile paa syndens og verdens bølgende hav. Om det er aldrig saa stygt veir, om bølgerne gaar aldrig saa høic, og slaar over hele skipet, og om ciensynlige farer forestaar dem, saa frykter de allikevel ikke at de skal lide skipbrudd, men de setter alle kjødelige lysters og begjæringers seil til, og naar verdens sterke vind blaaser over dem, gaar deres skip med dyktig fart i de brennende lysters og begjæringers bølger, til avgrunnen. De prøver aldrig paa aa ro motwind, men hvorhen verdens vind enn vender sig, dit vender ogsaa de sin stavn, om den saa blaaser fra helvedes

hule. Men Jesu disipler tør ikke seile saa dristig paa verdens bølgende hav, i serdleshet naar de ser hvorledes skipene med verdens barn knuscs, til begge sider, og gaar under i bølgerne, og til slutt synker ned i avgrunnen tillikemed lasten. Derfor maa Frelserens disipler ro mot vind, for de har næsten aldri god vind her i verden. Og om det enn gaar sent med deres ferd, naar de bare maa ro mot vind, er det allikevel muligt at de tilsist, naar det lysner av dag, naar over Det røde hav, og der er vindon spakere. Men nu reiser det sig saa sterk en vind og uveir, just midt paa sjøen, verdens vind er saa sterk, at sjøen staar i ett rok, tvilens bølger stiger saa høit, at den svaktroende ser hverken himmel eller jord, naar baaten kommer ned i baaredalene. Og sjøuhylene, eller den store fisk som opslukte profeten Jonas, aapner sine gap, og venter paa at baaten nu skal fylles av tvilens bølger, saa de skal faa opsluke den tvilende og svaktroende sjæl. Og det er enda verre, at naar Jesu disipler saaledes ror mot verdens vind, paa de kjødelige lysters og begjeringers bølgende hav og i tvilens bølger, fører vind og bølger deres skip bakover, skjønt de iler fremad. Det er saaledes intet under at de tilsist begynner aa frykte at deres tros skip skal støte paa en eller annen klippe, og lide skipbrudd. Men I maa ro, kjære Jesu disipler, saa ikke verdens sterke vind og uveir skal føre eders skip uti en eller annen gloende foss, som verdens barn seiler uti med full fart. Men hvorfor kommer der over Jesu disipler en saadan frykt og dødsangst, enda den Herre Jesus selv er med dem? Ja, han er nok med dem, men han sover, og Jesu disipler har ikke raad aa vekke ham. Først prøver de med egen kraft aa drive baaten frem, om det skulde være muligt aa komme sig over sjøen. Hvorledes skal de komme frem uten Jesu hjelp, naar saadan sterke vind vil føre hele skipet bakover. Jesu disipler ror nok av all kraft mot verdens sterke vind, men verdens sterke vind og fristelsernes uveir er saa følt, at de siger etterover, og ikke frem. Saaledes føler Jesu disipler det, og vitner, at verdens vind, strøm og uveir fører deres skip attcrover. Tilsist stiger ogsaa tvilens bølger saa høit, at de begynner aa fylle den svake tros skip. Da kommer der over dem stor frykt for at de skal forgaa paa fortvilelsens hav, og at alt deres arbeid

og all deres møie er til unytte og forgjæves. Denne frykt og aandelige nød kommer for det første av vantroen, nemlig at naar den Herre Jesus selv er med dem, og de vet at han har magt til aa hjelpe alle nødstedte, som kommer til ham, saa tror de ikke at han vet eller ser at de er i nød, naar han sover. Selvgodhet og ærekjærhet hindrer dem i aa rope, naar vindrossen kommer. De prøver med egen magt aa kjempe mot vind og bølger, saa lenge til de er like ved aa segne, og da først, naar all kraft er slutt, begynner de aa frykte at deres sjæl skal gaa fortapt. Saadan angst og pine har Jesu disipler, naar de ror imot verdens vind, mens derimot verdens barn seiler for god bør, og setter alle sine seil til, og de spotter enda Jesu disipler i forbifarten, og sier at de er galne, som mener at de skal naa frem til fredens havn i slik vind.

Ja, verdens barn har tilmed den onde selv til hovedsmann. Han har kvervt deres syn, saa de ikke skal se den livsfare og den verdens foss som de med full fart styrrer mot. De drikker, banner og spiller, naar de farer ut av havnen. Og naar de kommer lengre ut paa, legger de sig til aa sove, og later hovedsmannen seile paa grunn, og der knuses deres skip, og synker til slutt ned i avgrunnen. Og nogen drukner straks, paa nogen stikker bare hoved og hender op, nogen svømmer over avgrunnen. Alle roper de i ytterste dødsangst til Jesu disipler, som de før har hattet og spottet. De roper i fortapelsen, saa lenge hovedet er oppe: «Kjære Jesu venner, kom og hjel oss!» Men Jesu disipler svarer: «Det er for sent aa rope, naar hovedet er under, og bare fingerspissene stikker op av vannet. Hvorfor lyttet I ikke til, da vi ropte til eder: vend om, vend om, vend tilbake, I farer ut i den gloende foss! Da spottet I oss, og sa vi var galne, som ikke styrte samme kurs som I. Nu faar I være der. Nu kan vi ikke mer hjelpe eder, naar I ikke i tide tok imot et godt raad.»

2nen overveielse: Hvad gjør disiplene, naar de til slutt blir forskrekket. De roper til Jesus og sier: Herre frels oss, vi forgaar! Naar de først har prøvt med egen magt aa kjempe alt de formaar, mot vind og bølger, kommer de til slutt i saadan angst og nød, at de maa vekke Jesus, og bede ham om hjelp. Det skulde de

straks ha gjort, da det blev saadant uveir paa sjøen. Men tillit til egen kraft, selvraadighet, egenrettferdighet og verdens ære har hindret dem fra aa gjøre det, før de kom i den ytterste nød. Mennesket er et saadant væsen, at det kan ikke ydmyke sig for Frelseren, før den haarde nød tvinger det. Det vil ikke tigge Frelseren om hjelp, før all egen kraft er slutt. Og sørlig naar Frelseren sover i baaten, naar han ikke gaar og berer menneskets sjæl som et lite barn, saa mener disiplene at Jesus kan ikke hjelpe dem, før han vaakner. Det kom av disiplenes svakhet, at de, skjønt de hadde sett saa mange eksempler paa hans guddommelige kraft, allikevel begynte aa frykte, at de skulde forgaa. Og om enn Jesus var paa samme skip, og saaledes like ved, likefullt fryktet de at deres sjæl skulde gaa fortapt.

Her er nu stillet frem for vaare øine et levende eksempel paa disiplenes skrøpelighet og vanstro, som altid vil følge dem, saa ofte som de kommer til aa ro mot verdens vind, og kjempe med fristelernes uveir. Dersom nemlig den gamle Adam kommer til aa lide noget, eller dersom baatten ikke gaar saa fort mot vinden som de vil, begynner de straks aa frykte at de skal lide skipbrudd, at bølgerne skal fylle deres baat, og at de skal gaa til bunns. Skjønt Frelseren er like ved, likevel kommer der over dem saadan frykt og beven, som om Frelseren ikke skulde være istrand til aa bevare deres liv. Det er vanstroen som gjør at de frykter for hver bølge, som skvettet litt skum paa dem. En liten motgang eller vindrosse fra verden faar dem til aa frykte, at alt er tapt. Dersom nu Frelseren kom litt lengre bort, og disipline skulde komme til aa kjempe i verdens motvind, uten Frelseren, hvorledes vilde det da gaa, naar det kommer saadan frykt over dem, enda Frelseren er like ved. Frelseren maa de bede om hjelp, hver gang sterke vind reiser sig paa sjøen. Hver gang fristelserne og tvilene stiger til hovedet, maa de rope til Frelseren. Og

hadde de altid den fortrøstning og tillit til Frelseren, at han kan hjelpe dem, hvor følt uveir der enn reiser sig paa sjøen, hvor høit bølgerne enn gaar over dem, og hvor sterke vindene enn er, hadde, sier jeg, disipline altid den faste tro og tillit, at deres sjæl ikke skal gaa fortapt, hvor mange slags motgange der saa møter dem paa livets vei, saa hadde de et fredeligt liv. Men utaalmodigheten vil plage dem, saa snart de møter motgange paa livets vei. Naar en ikke kan bli som en engel, faller han i tvil, og tenker at alt er forbi. Naar en ikke kommer i saa stor angst, som han selv bestemmer, saa faller han i tvil, og tenker at alt er forbi. Naar en ikke faar aapenbarelser fra himmelen, saa som han vil, faller han i tvil, og tenker at alt er forbi. Naar en ikke faar se naadetegn, saa snart som han vil, faller han i tvil, og tenker at alt er forbi. Naar en føler syndens fristelser ennu etter naadetegnene, faller han i tvil, og tenker at alt er forbi. Og naar hver for sig ikke altid faar etter sin egen vilje, tenker han at alt er forbi. Ja, vi var visselig nok allesammen gode kristne, ifall der ikke var motgange og fristelser paa livets vei. Men naar vi skal ro i motvind og kjempe med bølgerne, saa blir det tungt for den gamle Adam. Stundom skjemmer folk ut vaar kristendom, saa vi blir staaende tomme og fri for alle naadens følelser og aandens rørelser. Stundom skjemmer syndens fristelser ut vaar kristendom, saa vi ser intet annet enn synd. Til andre tider forderver tvilen vaar kristendom, saa vi ser intet annet enn helvede. Da blir gammel-Adam utaalmodig, og tenker: alt er forbi, all kristendom er gaatt tapt, og Frelseren sover, og ser ikke hvad nød vi er i. Ro, ro, kjære disipler, i motvind, i uveir og i tvilens bølger. I ser nok at I til slutt maa vekke Frelseren, med bønner, rop, sukk og skrik: «Herr Jesus, frels oss, vi forgaar!» Frelseren sover ikke saa tungt, at han ikke hører, naar barnene skriker, og han staar op og stiller vinden og sjøen. Amen.

Nr. 15. Femte søndag e. Helligtrekongersdag.

Høsten er stor, men arbeiderne faa; bed derfor høstens Herre at han vil drive arbeidere ut til sin høst. Luk. 10, 2.

Da den Herre Jesus gikk gjennem Herrens aker, og den var full av ugres, blev han tilfulle var hvor lite en eneste arbeider kan utrette paa en aker, som er saa lang og bred, at intet menneske har kunnet se kanten av den. Allikevel hadde allerede profeterne før pløidd og arbeidt paa denne aker. Men paa Frelserens tid hadde ugresset taket næsten helt overhaand der. Døperen Johannes prøvde aa rense den for ugres, men han greidde ikke mer enn aa rydde vei for Herren, gjennem den store aker, som var full av torne. Intet under derfor at Herren, da han gikk gjennem denne store aker, paa den vei som døperen hadde ryddet, saa paa det som en stor synd, at akerdyrkningen var saa forsømt og daarlig skjøttet, at saagodtsom hele akeren var overgrodd med ugres. Derfor sa han til sine disipler: «Høsten er stor, men arbeiderne faa; bed derfor høstens Herre, at han vil drive arbeidere ut til sin høst.»

Uten tvil maa det være jorddyrkernes skyld, at akeren er full av torne og tistel; for om enn jorden kan være haard og tung aa arbeide op, har man likevel sett at en flittig arbeiders møie er blitt lønnet. I det forjettede land var jorden visstnok fruktbarere enn her i det kolde norden, hvor solen aldri staar saa høit paa himmelhvelvingen, som i det forjettede land, og av himmelens dugg er det her i norden svært lite, mot hvad det var i Kana'ans land. En flittig arbeider kunde i Kana'ans land faa tredive foll paa den daarligste akerjord, seksti foll paa den bedre, og tilmed hundred foll paa den beste jord. Men her i det kolde norden maa akerbrukeren takke Gud, om han faar otte eller ni foll, paa den beste akerjord, ellers maa han nøie sig med fire eller fem foll. Stundom faar han slett intet paa hele akeren. Jorden er saa haard, at den kan ikke bere frukt, eller sæ-

den er saa daarlig, at den gror ikke, eller ogsaa blir akeren ødelagt av nattefrost, eller akerbrukeren faar bare langhalm istedenfor korvet og dets kjerne. Hør, du store sædens Herre, de fattige akerbrukeres bøn, naar de sukker til dig, og sier: Fader vaar o.s.v.

E v a n g e l i u m Matt 13, 24—30.

Apostelen Peter saadde paa pinsedag, og fikk høste mer enn hundred foll. Men han hadde ogsaa en serdeles sæd, og vi maa ogsaa komme ihu at andre arbeidere før ham hadde arbeidt ferdig den jord han saadde i, saaledes som vaar Frelser vitner, at andre har arbeidet før eder, og I faar høste. Men meget avhenger i sannhet av hvordan sæden er, for dersom saamannen har daarlig sæd, saa kan han ikke engang vente aa faa rik grøde. Nogen akerbrukere er saa likegyldige, at de renser ikke saakornet, men saar sæden paa akeren, saa uren som den sæd er som aldrig er sældet. Saadanne saamenn saar selv ugres i sin aker. Er det da underligt at akeren er overgrodd med ugres? Den som kjøper sæd av andre, kan aldrig være sikker paa aarets avkastning, dersom han ikke først later sæden gro i sitt eget hjerte. Best var det likevel om akerbrukeren kunde faa sæd av sin egen aker, som maa være renset og fri for ugres. Forvrigt finnes det ikke en eneste aker som er fullkommen fri for ugres. Det ser vi allerede i apostlenes dage. Om enn sæden er aldri saa ren og fri for ugresfrø, kan ugresfrøet likefullt komme ad andre veie: verdens veir og vind kan føre ugresfrø inn paa Herrens aker. Det kan gaa for sig med frø av klinete, som er meget lett, det følger med denne verdens veir og vind. Men selv om der ingen verdens vind var, kan fienden saa ugres i Herrens aker, medens folk sover. Det faar vi høre i dagens evangelium, at medens folkene sover, se da faar fienden leilighet

til aa saa ugres i Herrens aker. Men hvorfor sover folk, naar de vet at deres fiende vaaker, og netop mens de sover, vil fienden faa anledning til aa saa ugresfrø i Herrens aker? Naar i det minste én hadde vært vaaken og holdt øie med Herrens aker, saa slapp ikke fienden til aa saa ugres i Herrens aker. Men naar ikke én vaaker, hvorledes gaar det da? Jo, det gaar saa at fienden kommer og saar ugres. Men hvorfor er alle saa søvnige? Ser I ikke at fienden lurer bortom akeren i skumringen? Ser I ikke at han har en sekk full av ugresfrø? Merker I ikke at han har lyst aa gjøre akerdyrkeren skade? Han har lyst aa gjøre til intet akerbrukerens strev og arbeid. Og allikevel sover I. Og der er ikke et eneste menneske paa hele akeren, som er i stand til aa vaake! Det er sannelig ikke rart at akeren er full av ugres, naar alle folk ligger og sover i syndens dvale. Dersom der finnes en eneste sjæl som er vaaken, saa maa han nu passe paa akeren, saa ikke fienden stadig skal faa saa ennu mer ugres. Men det er ikke nok med det at Herrens aker er full av torne og tistler, som fienden har saatt, mens alle folk gav sig søvnen i vold, sæden viser sig ogsaa aa være uduelig, skjønt den hellige sæd altid og til enhver tid har vært ren og fruktberende. Den himmelske sæd har altid livskraft og groevne i sig, naar den blir saatt paa rette maate, og er renset for alt ugresfrø. Men naar den kommer i daarlige hender, kan ogsaa ren sæd bli utskjent og blandet sammen med alt slags ugresfrø, som helt ødelegger sæden. Saaledes hører vi i det nye testamente at farisærerne hadde fordervet Guds rene ord med menneske-anordninger. Likesaa var det samme Guds rene ord i pavedømmet skjent ut med menneske-lærdomme, og av den aarsak kunde det slett ikke bere frukt paa jorden. Luther skilte ugresset fra hveten, men i tidernes løp er den himmelske sæd atter blitt blandet sammen med ugres og menneske-lære, og av den aarsak kan den ikke bere frukt.

Det er saaledes nødvendigt for Herrens aker at sæden er ren og fri for ugresfrø. For det annet er det nødvendigt at akeren blir dypere pløid, enn det hittil har vært gjort. For denne tids saamenn harbare rørt litt i jordskorpen, men de har ikke greidd aa grave dypere. Den urettferdige husholder sa derfor: «Jeg formaar ikke aa grave, og jeg skammer mig ved

Femte s. e. Helligtrekongersdag

aa tigge». Og hvorfor var han ikke i stand til aa grave? Jo, fordi han ikke var vant til saa tungt arbeid. Det er tungt for en lating aa grave jord, tungt er det for den fine herremann aa tigge. Hellere later han sin herres skyldnere forfalske gjeldsbrevene og skrive femti for hundred, enn han vil give sig til aa grave jord paa Herrens aker, og enda til tigge høstens Herre om det kostelige saakorn, saa han kan faa i det minste nogen rene saakorn, som er renset og sældet i den store laave, hvorom døperen Johannes sier: «Han skal rense sin laave og samle sin hvete i sin lade, men agnerne skal han opbrenne med uslukkelig ild».

Om nogensteds, saa er her Herrens aker full av torne og tistler. Her har fienden, uten aa frykte for noget vaakent menneske, faatt saa sitt ugres. Her faar de aandelige svin tumle sig fritt i Herrens aker. Derfor ser akeren ut som en svinehage.

Idag, dersom I hører Herrens røst, da forherd ikke eders hjarter! Det er Herrens røst som idag sier i evangeliet, at fienden medens folksov, saadde ugres i Herrens aker. For dersom i det minste ett menneske hadde passet paa Herrens aker, hadde ikke fienden vaaget aa komme saa aapenlyst og saa ugres i Herrens aker. Men naar alt folk sov, vaagde han sig til aa gjøre en saadan ugjerning.

Det er paa tide at folk endelig vaakner op av syndesøvnen, det er paa tide at tjenerne omsider passer paa Herrens aker. Det er bedre at tjenerne vaaker, enn at de siden vil lugge op ugresset. For en saadan ugres-lugging gikk visstnok efter Herrens befaling for sig paa Josvas tid, men nu gaar det ikke lenger an, fordi ugresset har slaatt saa dype røtter. Men ifall her er en kristen sjæl, som er bedrøvet over at Herrens aker er overgrodd av ugres, at Herrens vingaard er nedtraadt, at torne og tistler staar som granskog paa moen, saa böie han sine knæ i Jesu navn, og bede høstens Herre at han maa hjelpe, og sende arbeidere i sin høst, at han maa lære den urettferdige husholder aa grave dypere i Herrens aker, og tigge sig en skjeppe hvetet til sæd i Herrens aker, likesaa at Herren vilde holde sine tjenere vaakne, saa ikke fienden skal slippe til aa saa ugres i Herrens aker, at høstens Herre maatte faa

Læstadius's predikener — Femte s. e. Helligtrekongersdag 95

samle i all fall nogen hvetekorn i sin lade.
Hør, Herre, de fattige arbeideres bøn, som
arbeider paa din aker, og venter paa regn
fra himmelen, og sukker efter dugg fra

himmelen om netterne, og naadens solskin
om dagene, saa ikke tornene maa faa helt
tildekke Herrens aker. Amen.

Nr. 16 A. Søndag septuagesima.

**Hvad var der mer aa gjøre ved min vingaard, som jeg ikke har gjort ved den?
Hvorfor ventet jeg at den skulde bere gode druer, og den var ville? Es. 5, 4.**

Vingaardens store Herre klager ved profeten Esaias over hvor meget han har arbeidt og kostet paa sin vingaard, og ikke har faatt nytte stort nogen gagns frukt av den, for all sin m ie. Han har gravet gr fster omkring den, for at kreaturenene ikke skulde slippe inn og trakke og m okre. Han har plantet de beste vintr r som finnes i Kana ans land, i den. Han bygde ogsaa et taarn og satte en vinperse der, som vindruerne skal perses i, og gj res til s t vin. Og han ventet at den skulde bere vindruer, men den var onde druer, torne og tistler. Derfor truer vingaardens Herre, at han skal legge  de hele vingaarden, na r han ikke faar noget for sin m ie. «Jeg vil borttake dens gjerde, og jeg vil nedrive dens mur, saa den blir nedtraadt.» Na r nemlig gjerdet omkring vingaarden blir borttatt, saa slipper kreaturenene inn og til aa trakke og m okre. Alle bukker og gjeiter, som ogsaa ellers er slemme til aa hoppe over gjerdet, slipper inn, og  delegger. Saaledes skal det gaa med den vingaard som er saa ufruktbar, skj nt der er arbeidt saa meget paa den. Til slutt sier vingaardens Herre: «Den skal ikke beskj res og ikke hakkes, saa den skyter op i torne og tistel, og skyerne vil jeg byde ikke aa late sin regn falle paa den.» Og da blir hele vingaarden  de. Disse liknelser finnes skrevne i profeten Esaias's 5. kap. Der er ogsaa givet en kort forklaring paa hvad disse liknelser betyr. Guds vingaard er den kristelige menighet, hvor Gud ved ordet og sakramenterne arbeider paa menneskhjertet, for at det skal bli fruktbart og dyktigt til all god gjerning. Men menneskene er saa onde, at Gud faar ingen glede eller velsignelse av sitt arbeid. Og na r menneskene ikke gj r anger og omvendelse, maa Gud tilsist take bort gjerdet, eller

tilmed den utvortes gudstjeneste og ordet, og derved blir vingaarden nedtraadt. De mennesker som ikke har Guds ord og den utvortes gudstjeneste, blir til slutt til hedninger og kreatur, horer og tyver og drankere, og da trakker og m okrer de i Guds vingaard, eller i den kristelige menighet. Na r menneskene ikke har noget som holder igjen, eller nogen innvortes hindring i samvittigheten, som kan hindre dem fra aa  delegge sig selv, blir de til slutt til hedninger eller skogdjevler, som strides, slaas, drikker, banner, stjeler og horer, spottet Guds ord, og forakter na ademidlerne, bryr sig ikke mer hverken om kirke eller gudstjeneste, og holder kristendommen for bare t v. Saadanne er de dyr og kreatur som trakker og m okrer i Guds vingaard, na r gjerdet takes bort. Kristendommen er det gjerdet som Gud har bygget omkring menigheten, og muren er den levende tro, som er bygget paa klippen Kristus. Men na r de kristne faller fra den levende tro, og gj r det som ondt er, da berer de onde druer. Derfor vil Gud rive ned f rst muren, eller den levende kristendom, og han taker ogsaa bort gjerdet, eller den utvortes kristendom. Siden slipper dyrene til aa trakke og m okre i Guds vingaard; for na r muren er taken bort, er der ikke lenger noget hold i det utvortes gjerde. Gjeiterne hopper i all fall over det. Nu er muren for lenge siden fallt ned. Gud begynte allerede i det gamle testamentet aa bygge mur omkring sin vingaard. Men da han ikke fikk annet av sin vingaard enn onde druer, tok han bort muren, og lot det ytre gjerde, eller den utvortes gudstjeneste, som j derne hadde, staa. Atter begynte vingaardens Herre aa bygge mur paa Freiserens tid, og den stod henved tre hundred aar. Men vingaarden tok atter til aa btere onde druer. Da tok Herren bort muren, men lot ennu det ytre gjerde staa. Atter bygde vingaardens

Herre op den samme mur paa Luthers tid, men den stod ikke lenge, djevelen rev den snart ned. Nu er bare det ytre gjerde igjen, og det er saa raattent, at ikke bare gjæiterne hopper over, men ogsaa svinene løfter gjerdefangen med trynet og gaar inn. Og naar svinet har revet hul, kommer andre kreatur efter, og møkrer i vingaarden. Dersom ikke vingaardens Herre nu taker til aa bygge nytt gjerde og ny mur om sin vingaard, saa kommer snart den tid som er forutsagt av Esaias, paa forannevnte sted, at vingaardens Herre riever ned baade muren og gjerdet, og legger vingaarden øde. Han giver ikke mer dugg fra himmelen; med duggen menes de angrenses taarer. Han taker bort vinpersonen, som han skal trykke og perse vindruerne i. Guds vredes vinperse er den aandelige utvortes og innvortes tugt, hvorved Guds barn prøves. Men Gud prøver bare deres tro, ved utvortes forfølgelse og indre hjertets angst. Denne aandelige tukt er vinpersonen. Men onde mennesker kan Gud ikke tukte paa den maate, for de taker ikke imot tukt. Naar nu vingaardens Herre har begynt aa bygge mur og fast gjerde om sin vingaard, og aa grave grøfter og rydde bort sten, i det haap at han engang skal faa god frukt for sin umak, saa er det rimeligt at til dette trenges meget arbeidsfolk, som nu vingaardens Herre er gaatt ut og skal leie. Men der er mange som ennu staar ledige paa torget, enda de nok kunde arbeide i Guds vingaard. De skylde paa at ingen har leiet dem. Men naar nu vingaardens Herre ennu paa kveldsiden er kommen og skal leie arbeidsfolk, maa ogsaa de gaa paa arbeid, som hele dagen har staatt ledige. For de latkropper som aldrig gaar paa arbeid, de faar ingen ting; de faar gnage paa neglene sine, naar kvelden kommer. De faa sjæle som har baaret dagens byrde og hete, maa ikke knurre mot husbonden, fordi de ikke faar større løn enn de som kom sent til arbeidet, men de maa hellere sammen med mig bede vingaardens Herre, at han stadig vilde gaa og leie mer arbeidsfolk til sin vingaard, at de maatte være istand til aa rydde bedre op dette sted i vingaarden som hittil har ligget uryddet, at de maatte være istand til bedre aa bryte op store og tunge steine, og velte dem bort av vingaardens feteste jord, at de med stor møie maatte være istand til aa grave grøfter, bygge mur og reise et saadant gjerde, at

ikke gjæiter og hunder eller andre kreaturer skal slippe inn og trakke og møkre, at de faa grener som er innpodet i det sanne vintertræ, maa bli fruktberende og bere røde vindruer, som husbonden faar sot vin av, naar han perser dem i vinpersonen. Vi haaper at vingaardens Herre, som nu er kommen og skal lete etter vindruer, maa finne en eller annen drue som er moden og velsmakende i hans munn, naar han før denne tid ikke har funnet annet enn onde druer, tørre kvister og nesler. Hør, du vingaardens Herre, deres sukk, som er i tungt arbeid! Fader vaar o.s.v.

Evangeli um Matt. 20, 1—16.

Efter vaart hellige evangeliums veiledning, skal vi idag tenke efter hvorledes arbeidsfolkene arbeider i vingaarden.

1. I hvad skikkelse er vingaarden, naar de første arbeidere kommer dit?
2. I hvad skikkelse er vingaarden, naar de siste kommer i arbeid?
3. Hvorfor knurrer de første, naar vingaardens Herre ikke giver dem større løn enn de siste?

Vi haaper at vingaardens Herre setter husholderen til aa se efter hvorledes arbeidsfolket arbeider i vingaarden. For dersom husholderen ikke ser efter folket, begynner de aa late sig, og legger sig til aa sove i middagstiden, i den tro at husbonden ikke vet hvorledes de arbeider, naar husholderen ikke altid har tid aa staa med pisken og jage paa de late arbeidere.

1. I hvad slags skikkelse er vingaarden, naar de første arbeidere kommer i arbeid? Vi hørte nylig av profeten Esaias's bok, at vingaarden er i en daarlig skikkelse, da husbonden tidlig om morgen gaar ut og skal leie arbeidere til sin vingaard. Han klager allerede da, at han har arbeidt meget paa denne vingaard, for aa gjøre den fruktbar, og faa den til aa bere vindruer, men den bar bare onde druer, som er sure i munnen til husbonden. Hver gang han kommer og skal smake paa druerne, maa han spytte dem ut av munnen. Han maatte da legge hele vingaarden øde. Og om enn vingaardens Herre allerede før hadde bygget mur omkring vingaarden, og gravet grøfter, og satt op et høit gjerde,

saa gjeiter og andre kreatur ikke skulde slippe inn der, og æte av skuddene paa vintræet og møkre, saa rev sjælefjenden ned baade muren, grøftene og vinpersen. Dette er skjedd med husbondens samtykke. Da nemlig husbonden ikke fikk noget for sin møie, maatte han overgive hele vingaarden i sjælefjendens vold. Da altsaa de første arbeidere kom i arbeid, var denne vingaard full av torne og tistler. Muren var nedreven, grøfterne var fylte med dynd og møk, vinpersen var borte, gjeitene hadde ått av vintræets skudd, svinet hadde med trynet løftet av gjerdet, som ogsaa var raattent. Kreaturene hadde trakket og møkret der. Kattuglerne, trollene og skogdjevlene hadde bygget røder i taarnet, som ogsaa var om aa falle ned, og hele vingaarden var blitt øde, efter Herrens ord. Daarligt stell var det i denne vingaard, da de første arbeidere kom hit. De maatte først til aa rydde bort djevelsmøk fra vinræstubbene. De maatte rydde grøftene, som var fulle av dynd og møk. De maatte rive ned det raatne gjerde. Svin og gjeiter maatte de jage ut av vingaarden. Trollene og skogdjevlene, som barnet og lo til arbeiderne, kom altfor nær den hellige ild, som husholderen hadde tendt, da han sa: «jeg er kommen for aa tende ild paa jorden». Denne ildslue holdt trollene og skogdjevlene for noget rart. De kom og skulde glane, og saa krente de haarene sine. Da nu arbeiderne, som husbonden hadde leist, tok til med øksen aa hugge vinræstubbene, som var raatne, aa skjere tornebuskene med sigd, med jernstauren aa bryte sten, med et skarpt sverd aa kviste de tørre trær, og med kuler aa skyte kattugler, som hadde bygget rede i taarnet, da begynte ogsaa utborene aa fly fra vingaarden, og i stedet begynte smaameisene aa bygge rede i taarnet, og vintræskuddene begynte ogsaa aa vokse snarere. Og skjønt de faa vindruer som staar og vokser i vingaarden, ennu ikke er modne, ikke førenn Herren giver mer dugg fra himmelen, og later naadens sol skinne fra morgen til aften, er det likevel vaart haap, at vingaardens Herre ikke forgjeves skal lete etter røde vindruer, saaledes som da han ferdum lette etter frukt paa fikentræet, og da maatte forbanne det ufruktbare træ. Aa Herre! forbann ikke ennu disse ufruktbare trær, og hugg ikke straks av de ufruktbare grene, ikke før solen gaar ned!

2. Hvadslags stell er der i vingaarden, naar de siste arbeidere kommer i arbeid? Heller ikke da er alt kommet i orden. Skjønt de første arbeidere, som kommer tidlig om morgenen, har et tungt arbeid aa utføre, og faar bere dagens byrde og hete, er der nok ennu meget aa gjøre, ogsaa for de andre som kommer i arbeid om ettermiddagen. For de har i lang tid staatt ledige paa torget, og naar husbonden spør: «Hvorfor staar I her ledige hele dagen?» saa er det visst ikke til ros og ære for de late, men det er til bebreidelse, for dem som ikke gaar i arbeid uten aa bli leiet. Den late har ikke lyst aa gaa paa arbeid, før der loves ham stor løn. Allikevel maa vingaardens Herre bede ogsaa dem aa gaa til arbeid, som har staatt ledige i lang tid, for husbonden har saa meget arbeid, at han maa ta alle arbeidere som duer til dette arbeid. Naar disse siste arbeidere kommer, har allerede de første utført meget arbeid, saaledes som Frelseren sa til sine disipler: I er komne inn i andres arbeid; andre har arbeidet, og I faar høste. Men dersom disse siste arbeider med størrer flit enn de første, faar ogsaa de sin dagløn; for i vingaarden blir de siste de første, og de første de siste. — De sorgløse maa bare ikke ta disse ord til sig, og tenke at de ogsaa blir de første, naar de opsetter sin anger og omvendelse til sist. Saadant maler den onde inn i den blinde stakars sinn. Naar et sorgløst menneske settes til aa forklare skriften, saa er det akkurat som aa sette bukken til aa passe paa haven. Hvorfor er det satt gjerde omkring haven, og mur omkring vingaarden? Kan bukkene og gjeiterne gjette det? Jo, det blev nok snart greie paa urtegaarden, dersom bukkene og gjeiterne fikk komme inn der. Men vingaarden er ikke stelt til for de n, men den er bygget til det, at vintræets grener og druer skal vokse og grønnes der, saa vingaardens Herre skal faa rød vin, naar han bygger en vinperse, som han perser vindruerne i, og fyller ny vin i nye læderflasker. Voks, voks, I vintræets skudd! Voks, voks, I fruktbare grene! Voks, voks, I røde vindruer! Snart blir I avskaarne og lagt i vinpersen, naar husholderen sier: «Hvorfor er ditt klæde bon saa rødt, og dine klæder som dens der treder vinpersen? Per sekaret har jeg traadt

alene, og av folkene var ingen med mig».

3. Hvorfor knurrer de første arbeidere mot husbonden, naar de ikke faar større løn enn de siste? Det er vanskeligt aa sie hvorfor de knurrer. Mendersom vi taker eksempel av nogen steder i skriften, saa finner vi at Sebedæus's sønner vilde bli de beste kristne, eller de største i himmerikes rike, fordi de var de apostler som Frelseren først hadde kallt til disipler. Men vingaardens Herre ser ikke paa det, hvem som først har begynt aa arbeide, men Herren ser paa hvem som har arbeidt med størst iver og flit. Om de første arbeidere har baaret dagens byrde og hete, har lidt megen angst og møie for kristendommens skyld, er blitt spottet og forfulgt av verdens barn, dersom de efterpaa igjen har sittet og latet sig, eller har døset i middagstiden, saa har ikke husbonden større fordel av deres arbeid, enn av deres som kom utpaa ettermiddagen; for de har med stor iver og iherdighet baaret sten til muren, gjerdet til gjerdet, har gravet grøfter, og ryddet bort av vingaarden djevelsmøk, og det er det ikke mange som vil gjøre. Nuppe vil en fin pine rydde bort sauemøk, som dog er ren. Men djevelsmøk vilde hun slett ikke rydde bort, om hun saa fikk et gullhjerte i løn. Dette ufysisne arbeid har de siste arbeidere maattet utføre, og derfor er alle troll og skogdjevler sinte paa dem. Men de første er utilfredse, naar de siste faar like stor løn som de første. De eldste kristne vil vinne mer magt og ære, enn nybegynnerne. Men det er usikkert om de eldre kristne er deres likemenn for Gud, som i den første nidkjærhet og iver arbeider i Herrens vingaard, eller prøver aa vinne en sjæl for himmerikes rike. Kristendommens væsen er saadan, at de siste blir de første, og de første de siste. Ikke bare de som vil være de beste kristne, saa som til eksempel Se-

bedæus's sønner, blir de siste, naar de ikke kan drikke den kalk som Frelseren har drukket, men ogsaa de som mener sig aa være bedre enn andre, saa som til eksempel Peter, faller snart i fristelse. Men de sorgløse mener at de skal bli de første i himmerikes rike, da de mener at de er bedre, enn de som bekjenner Jesu store kraft til aa hjelpe og helbrede syndere, og roser sig av at de er hellige og fromme. De opvakte og benaadede er efter de sorgløses mening i aandeligt hovmod, naar de sier de har en opvakt samvittighet, at de er Guds barn, og enda attpaa fordømmer de sorgløse; men de sorgløse er de som ikke holder sig for kristne. Men hvad holder da de sorgløse sig for, naar de ikke holder sig for kristne? Og ikke holder sig for Guds barn, ikke holder sig for djevelens barn heller; for det ord blir de saa svært sinte for, at de griper til kjeppen og tollekniven. Kanskje de er engler da, naar de ikke er Guds barn, og ikke djevelens barn. Men vi hører av dagens evangelium at intet av hele dette evangelium vedkommer de sorgløse, undtakene de onde druier, tornene og tistlerne, som profeten Esaias nevner. For de sorgløse er ikke arbeidere i Guds vingaard, men i djevelens vingaard; for det er mørkets fyrste de arbeider til. Men de opvakte og benaadede, de arbeider i Guds vingaard, naar de advarer og formaner de sorgløse til omvendelse. De opvakte og benaadede sjæle er de første og siste arbeidere, som tappert arbeider paa at denne vingaard, som nu er i en daarlig skikkelse, maatte bli ryddet og opbygget, saa vingaardens Herre til slutt kunde faa smake røde vindruer, naar han kommer og leter efter frukt paa fikentræet, at han ikke ennu for annen gang skal bli nødt til aa forbanne dette ufruktbare fikentræ, og at vingaardsmannen maa ha nogen røde vindruer aa sette paa bordet, naar gjesterne fra himmelen kommer. Amen.

Nr 16 B. Søndag septuagesima.

Jesus sa til jøderne: En hadde et fikentræ som var plantet i hans vingaard, og han kom og lette efter frukt paa det, og fant ingen. Da sa han til vingaaardsmannen: Se, jeg er nu i tre aar kommen og har lett etter frukt paa dette fikentræ, og finner ingen; hugg det om! Hvorfor skal det ogsaa gjøre jorden unyttig? Men han svarte og sa til ham: Herre! lat det enau staa dette aar, til jeg faar gravet omkring det og lagt gjødning, om det da vil bere frukt! hvis ikke, da hugg det siden om! Luk. 13, 6—9.

Denne liknelse om det ufruktbare træ har Frelseren fremsatt som et eksempel paa hvor mange aar vingaaardens Herre sparer de ufruktbare trær, før han byder aa hugge dem ned. Og vi skjønner av alle sakens omstendigheter, at dette ufruktbare træ var et friskt træ, for tørre trær sparer ingen saa lenge i hagen. Men saa lenge et fikentræ holder sig friskt, og berer blad og blomster, vil vingaaardens Herre spare det, idet han haaper og venter at dette fikentræ om muligt skulde bli fruktbart. Men vingaaardens Herre sparer ikke saa svært lenge dette ufruktbare fikentræ. For vi hører hvad Johannes sier: «Øksen ligger allerede ved roten av trærne; derfor skal hvert træ som ikke berer god frukt, avhugges og kastes i ilden.» Men vi hører ogsaa av denne liknelse, som staar i Luk. 13, at vingaaardens Herre i tre aar hadde lett etter frukt paa dette fikentræ, og ikke funnet. Og da sa han til vingaaardsmannen: «Hugg det om! hvorfor skal det staa og gjøre jorden unyttig? Men vingaaardsmannen tok til aa bede, at Herren vilde spare det ennu ett aar, og sa: «Herre! lat det staa ennu dette aar, til jeg faar gravet omkring det og lagt gjødning paa.» Aa, du vidunderlige vingaaardsmann! hvor naadig og langmodig du er med dette ufruktbare træ, som staar i veien, og gjør jorden unyttig! Likefullt vil du grave omkring det og legge gjødning paa. Men ifall dette træ enda ikke berer frukt, naar det faar staa ennu ett aar, saa vil det undgaaelig bli hugget ned, og kastet i ilden. Saa naadig er nu vingaaardsmannen mot det friske og ufruktbare fikentræ, at han

sparer det i tre aar, og dertil enda det fjerde, til han faar grave omkring det og legge gjødning paa. Men det tørre træ maa ikke take sig noget falskt haap av dette friske fikentræ, for Frelseren har sagt: «Gjør de saa med det grønne træ, hvad vil da skje med det tørre?» (Luk. 23, 31.) Mangt et tørt træ tror at det ogsaa skal bli spart, naar det friske træ ikke blir hugget ned; men du maa ikke haape paa det, du tørre træ, at du skal bli spart! Nei, du blir sikkert hugget ned ved første leilighet, for du har alt for lenge siden vært ferdig til aa brennes. Den onde trenger brennevæd i norden, der det er saa lang vinter, og frost i mange maaneder. Hvorledes skulde gammel-Erik ellers holde ut her i norden, dersom der ikke var brennevæd i skogen? Men han taker heller ikke først det friske træ til brennevæd, for et friskt træ er ikke saa godt til aa brenne, som tørt træ. Men tørene og tørgran taker han først og fremst til brennevæd. Det tørre træ trenger saaledes ikke aa tenke at det skal bli spart. Men det friske træ hugges ogsaa ned, dersom det ikke nu taker til aa bere frukt, og vingaaardens Herre kommer fjerde gang og ikke finner frukt. Frelseren taler ogsaa om raatne trær, som berer onde frukter, og saadanne trær som raatner innvendig, dem har vingaaardens Herre aldri spart. Herren klager ogsaa paa et sted i skriften, at han har arbeidt meget paa sin vingaard, og ikke funnet annet enn sure druer, og saadanne finnes nok her ogsaa. Men om de grene paa vinträet som berer sure druer, sier han i Aapenbaringen, at han kaster de sure druer i Guds vredes vinperse, og blodet fra vinpersen

skal renne inntil seksti stadier, naar han perser de sure druer i Guds vredes vinperse. Herren taler ogsaa paa et sted i skriften om at de høie trær skal gjøres lave, og de lave trær gjøres høie. De høie trær hindrer nemlig solen fra aa skinne paa det lave træ. Derfor vil Herren gjøre de høie trær lave. Naar det er sterk vind, faller først de høie trær, hvor tykke de enn kan være. Men det raatne træ, som bærer onde frukter og sure druer, blir hugget ned og kastet paa ilden. Naar der nu i dagens evangelium tales om vingaarden, hvor der er baade vintrær og fikentrær, burde alle arbeidere i vingaarden bede den store vingaardens Herre, at han vilde spare de ufruktbare trær ennu dette aar, saa lenge de holder sig friske, at den store vingaardsmann vilde grave grøfter omkring dem og legge gjødning til, for at de maa skje kunde bli fruktbare. Og du ufruktbare fikentræ, kom du ogsaa ihu engang, at dette er nu tredje aaret at vingaardens Herre er kommen og skal lete efter frukt paa dig, du ufruktbare fikentræ! Vingaardens Herre har allerede sagt til vingaardsmannen: «h u g g d e t o m ! h v o r f o r s k a l d e t g j ø r e j o r - d e n u n y t t i g ? » Men den naadige vingaardsmann holder nu paa aa beder for dig at du ennu maatte bli spart dette aar. Blir du ikke fruktbar i løpet av dette aar, saa blir du hugget ned. Kom nu ihu det, du ufruktbare fikentræ. Og du naadige vingaardsmann, bed ennu for dette ufruktbare fikentræ, at det maa bli spart ennu et aar. Hør, du naadige vingaardsmann, de sørgetes sukk! F a d e r v a a r o.s.v

E v a n g e l i u m Matt. 20, 1—16.

Vi hørte av evangeliet hvorledes vingaardens Herre leidde arbeidsfolk til sin vingaard, fra morgen til uthaa aften-siden. Og vi ser paa solen, at nu er det alt ettermiddag og de siste tider, det er visst ikke lang tid igjen før det blir aften. Men likefullt staar ennu nogen ledige paa torget, og sier: «ingen har leiet oss.» Og vingaardens Herre sier til dem: «G a a o g s a a I b o r t i v i n g a a r d e n , o g h v a d r e t t e r s k a l I f a a . » Vi faar nu se hvad de gjør, naar vingaardens Herre har leiet dem. Vi har før talt om arbeiderne i vingaarden, og naar nu arbeiderne har arbeidt, skulde vi denne gang se paa hvad frukt det blir av vingaarden, og hvadslags frukt det er.

1. Blir det megen frukt av vingaarden?
2. Hvadslags frukt er det som nu staar og vokser i vingaarden?

Aa at den store vingaardens Herre maate finne nogenlunde med frukt, naar han kommer og leter! Han klager ved profeten at han før ikke har funnet annet enn sure druer; men nu venter han aa finne bedre frukt enn før.

1. Blir det megen frukt av vingaarden? Vi vet ikke ennu, før alle vintræets grener skjeres. Ennu er det ikke mange druer som er modne, og umodne druer er det ingen smak i. Vi synes nok at nogen vindruer er i noksaa god begynnelse, dersom de fikk vokse i fred. Men kraakerne og skjorene vil skjemme ut vintræets grener. De kan visstnok ikke æte vindruer, men de skiter paa dem. Og hvem er vel det menneske som kan æte saadanne druer, som kraakerne og skjorene har skitt paa. Jeg tror at djevelen selv har satt dem i vingaarden, til aa skjemme ut druerne. Der er ogsaa enslags makk, som kalles helhund, som gnager paa vindruerne, og gjør megen skade. Men jeg tror at den sommerfugl hvis larv helhunden er, ikke mer skal legge saa meget egg som før i vingaarden. Det er en stor, og efter verdens mening fager sommerfugl, som denne makk kommer av, som kalles helhunden. Det er denne makk som det er skrevet om i Aapenbaringen, at den aldrig dør, for den nager paa samvittigheten evindelig, hos dem som ikke her er blitt innpodet i det sanne vintræ. Men ogsaa de druer og blad av vintræet, som er innpodet i det sanne vintræ, vil denne samme makk gnage paa, før druerne blir modne. Men des mer vintræets grener suger saft av vintræet, des snarere modnes druerne, og da har ikke den makken lengre lyst aa gnage paa dem. Og vaart haap er at de druer som nu staar og vokser i vingaarden, snart skal bli modne, om Herren gir mer dugg fra himmelen, og later sin naades sol skinne. Men desverre, de vindruer som nu staar og vokser i Guds vingaard, blir ikke alle fullmodne. Nogen blir ødelagt av makk, nogen skiter kraakerne og skjorene paa, nogen druer blir skadet av frost, og saaledes gaar en del av vindruerne tapt. Vindhueblomsterne er nok vakre ved St. Hans-tid, — Johannes-tiden — men naar høsttiden kommer, og vin-

drukvistene skjeres, da faar en se at det er ikke saa mange druer som det fra først av var blomster. Dersom I gaar og teller de blomster som ved St. Hans-tid staar i sin fagreste blomstring, saa vil I se at nепpe halvparten av dem berer frukt. Det er ikke saa mange druer (eller ber) i august maaned, som det var blomster ved St. Hans-tid. Hvad kommer det av? Det kommer av at vaarkulden ødela endel blomster, og andre blev ødelagt av tidlig regn. For blomsterne har det lag, at det blir ingen frukt uten sæd. Naar nu blomsten staar i sin fagreste blomstring, er der i den en sæd, som befrukter den, og denne sæd har alle blomster, enten det er vindrueblomster eller molteblomster eller akerblomster. Blir det nu regn i blomstringstiden, ødelegges blomsten paa den maate, at regnet tar bort sæden av blomsten, og saadanne blomster blir det ikke frukt av, men bare tomme skal. Naar I ser saadanne aks som det er tomme skal i, saa skal I vite at regnet i blomstringstiden har tatt bort sæden, som er i alle blomster. Og saaledes gaar meget tapt av den sæd som sædens Herre fra først av saade i jorden. Vindrueblomsterne er ogsaa ømtaalige for kulde, likesom molteblomsterne, og derfor gaar en del av dem tapt i blomstringstiden, og en annen del i høsttiden, saa at til slutt blir det faa druer igjen til vingaardens Herre. Skjønt vingaardens Herre har leiet saa meget folk til aa grave grøfter, og til aa legge gjødsel paa fikentræernes røtter, og til aa vanne blomsternes røtter, likefullt blir hans møie forgjeves, ifall der ikke nu herefter blir mer frukt av vingaarden, enn det hittil er blitt. Og djevelen gleder sig nok over at vingaardens Herre intet faar for sin møie. Men vingaardens Herre blir bedrøvet derover, og alle tro arbeidere i Guds vingaard graater, naar de ser hvor

Søndag septuagesima

meget som gaar tapt, av de vindrueblomster som i St. Hans-tiden stod i sin fagreste blomstring.

2. Hvordan er de røde vindruer som til slutt blir igjen. Herren klaget før, i det gamle testamente, at han fant ikke annet enn sure druer i sin vingaard. Og hvem vet hvordan de er de vindruer som nu staar og vokser. Men de er ennå ikke rett modne. Likevel haaper vi, at dersom Herren later sin naades sol skinne, og hugger av de ufruktbare grener, saa solen naar til aa skinne mer, paa de grener som berer frukt, at de kan bere mere frukt, naar Herren renser dem. Han har jo lovt at han vil rense dem som berer frukt. Ja, saa haaper vi, at de faa vindruer som staar og vokser her, skal bli Herren velbehagelige, naar de blir ferdigmodnet. Vi haaper at Herren skal faa smake av den vintræfrukt, som er vokset i norden. Voks da, I røde vindruer! Voks og modnes, før frosten kommer. Snart kommer dødens engel og avskjærer vintræets grener. Alle druer som da er onde druer, saasom hesteber, ormeber og svinneber, dem kaster vingaardens Herre i sin vredes vinperse, og perser dem saa, at blodet fra denne Guds vredes vinperse renner inntil seksti stadier. Men den store vingaardsmann, som med stor møie har leiet arbeidsfolk til sin vingaard, og har gravet grøfter og gjødslet fikentræernes røtter, han bevarer de faa druer, som nu staar og vokser, som er innpodet i det samme vintræ, og suger saft av dets marg. Bevar dem for sne, frost og uveir, saa de maa bli modne, før høsttiden kommer, saa vingaardsmannen maa ha nogen røde vindruer aa sette paa bordet, naar gjesterne fra himmelen kommer! Hør, du store vingaardens Herre, de arbeideres bøn, som staar i tungt arbeid! Amen.

KV 103

Nr. 17. Søndag seksagesima.

Hvem trodde vaar prediken, og for hvem er Herrens arm aapenbaret? Es. 53, 1.

Profeten Esaias klager at ingen tror hans prediken. For de mennesker som han prediket til, var forherdet, og brydde sig ikke om aa høre paa Guds ord, naar det blev prediket saa, at det kom i strid med fornuftens. Og alle den tids profeter klager, at folk paa den tid ikke trodde det som blev prediket av profeterne. Først efter profeternes død tok nogen til aa tro at profeterne hadde prediket rett, naar de saa at profeternes spaadomme gikk i opfyllelse. Likesaa var det paa Frelserens tid; det var ikke mange som trodde at hans prediken var rett. Og da Luther begynte aa predike orvendelse til katolikkerne, var det ikke mange som trodde at hans prediken og lære var rett. Han blev holdt for en svermer. Men efter Luthers død fikk hans lærc utbrede sig videre. Saaledes har alle aandelige lærere havt aarsak til aa spørre saaledes som profeten Esaias: «Hvem trodde vaar prediken?» Vi har lagt merke til, at nogen først paa dødsleiet har trodd vaar prediken, og da har de fleste maattet tilstaa at det var prediket rett. Men den tilstaaelse har ikke hjulpet dem, naar de ikke trodde før. Nogen har trodd vaar prediken en tid, men naar verdens fristelser kom, fallt de fra troen. Den tro hjalp heller ikke dem, men blev dem til større dom, naar døden tok til aa engste deres hjerter. Nogen tror at prediknen er rett, men de gjør ikke derefter. De utsetter sin omvendelse fra aar til aar og fra dag til dag, inntil det blir forsent. Og da maa de sie: «de behager mig ikke.» Nogen føler at de formaar ikke aa tro saa meget at de blir frigjorte. Vi maa saaledes spørre, likesom profeten Esaias: «Hvem trodde vaar prediken, og for hvem er Herrens arm aapenbaret?»

Vi vet ikke hvem som tilsist tror vaar prediken, men likesom profeterne har prediket, selv om ingen trodde deres prediken,

saaledes maa ogsaa vi predike, om det saa ingen mer var som trodde. For vi er forvisset om, at den tid engang vil komme, da øincene oplates, og de maa tro, at det er prediket rett, at veien til himmelen er vist dem. Ja, giv de maatte tro her i naadtiden, før naadens dør tillukkes!

Og naar vi idag forsøker paa aa forklare Frelserens prediken om de fire slags sædejord, saa vil vi bede, at den store troens begynner og fullkommer vilde unne oss den rette forstaaelse, saa enhver maatte komme til aa forstaa hvad akerjord han er i. De faa sjæle som har øren til aa høre med, har uten tvil forstaatt, at paa den store aker, hvor sædens Herre har saatt den velsignede sæd, er der mange slags akerjord, hvori største delen av den saadde sæd gaar taapt. Det er usikkert om han faar sæden igjen, naar frosten har skjemt akeren. Bed, I akerdyrkere, at den store sædens Herre, som har saatt den gode sæd, vilde bevare akeren, saa sæden fikk gro og bere frukt, at ikke fienden, mens folk sover, skal faa saa saa meget klinke, at den kveler hveten; for nu er det synbart at torne og tistler kveler akeren, saa der er ikke mange hvetekorn igjen. Og tilmed er den sæd som paa faa steder er kommen til iaar, kanhende saa daarlig sæd, at den ikke engang gror, om den blir saadd. Aa du sædens Herre, bevar oss, at ikke all sæd skal gaa taapt! Bevar akeren for frost, sne og uveir, at de faa hvetekorn, som du har spart til sæd, maatte gro og bere frukt, at ikke sæden maatte ta ende. For dersom tilmed sæden tar ende hos alle, da er vi fortapte. Hør, du sædens Herre, de fattige akerbrukeres sukk! Fader vaar o.s.v.

Evangeli um Luk. 8, 4—15.

Vi hørte av det opleste hellige evangelium at Frelseren prediket til folket om fire slags sædejord, men at folket ikke forstod noget av hele liknelsen. Ikke engang

disiplene forstod hvad denne liknelse skulde betyde. Men de hadde lyst til aa forstaa Guds rikes hemmeligheter, og derfor spurte de Frelseren hvad denne liknelse skulde betyde i aandelig forstand. Dersom der i den store folkemengde, som da var samlet, hadde vært et menneske som hadde trodd at der var Guds ord i den liknelse, saa hadde uten tvil nogen av dem spurt, hvorledes denne liknelse var aa forstaa i aandelig forstand. Men vi forstaar at de sorgløse mennesker holder ikke saadanne liknelser for annet enn sludder og skrøner, som ikke inneholder en eneste sannhet eller et Guds ord. Bare disiplene har lyst til aa vite og forstaa hvad denne liknelse skal betyde, og for dem forklarer ogsaa Jesus liknelsen. Naar nu Jesus selv har forklart denne liknelse for sine disipler, vil vi, efter veiledning av denne forklaring, videre utlegge de viktigste stykker, som hører til rett kristendom, naar vi ved Guds naade i denne hellige stund taler om fire slags sædejord.

1ste overveielse: Hvordan er de mennesker, hvis hjerte er som en nedtraadt vei, hvor den velsignede sæd gaar heltapt?

2nen overveielse: Hvad slags mennesker de er, hvis hjerte er som stengrunnen, hvor den velsignede sæd visner bort.

3dje overveielse: Hvordan er de mennesker, hvis hjerte er likesom en aker, hvor tornene kveler sæden?

4de overveielse: Hvordan er de, hvis hjerte er som den gode jord?

Naar vi gransker denne himmelske akerjord, burde alle rette akerdyrkere bede til sædens Herre, at et eller annet korn maatte falle i god jord, og at det maatte bere velsignet frukt.

1. Hvad slags mennesker er de, hvis hjerte er som en nedtraadt vei, hvor den velsignede sæd ikke slipper til aa gro? Efter Frelserens forklaring er de saadanne mennesker, som hører ordet, derefter kommer djevelen og taker ordet bort fra deres hjerte, for at de ikke skal tro og bli salige. Her hører vi at djevelen, som liknes ved en fugl, taker ordet bort fra de sorgløses hjerter, saa at Guds

Søndag seksagesima

ord paa den maate ikke virker noget i et saadant hjerte, hvorfra djevelen taker ordet bort. Djevelen liknes paa dette sted med en himmelens fugl, som flyger om i verden, og æter i sig den sæd som saaes ved veien. Den sæd blir for det første nedtraadt, det vil sic: de unyttige tanker som flyger hit og dit, de trakker og træder ned Guds aker. Et saadant menneske har ikke tid til aa lytte noe til Guds ord, naar tankerne flyger omkring i verden. Og hvem er det som setter dem i flugt? Det er ingen annen enn den onde, som floier disse tanker om i verden, ogsaa da naar Guds ord predikes. Et opvakt menneske faar ofte kjenne hvorledes djevelen floier tankerne omkring i verden, midt under predikenen, men et sorgløst menneske kjenner ikke at djevelen taker ordet bort fra hans hjerte, for han sitter døv og stum i Herrens hus. Guds ord gaar som en sus over hovedet, eller inn det ene øre og ut det annet, saa ingen ting blir igjen av hele predikenen, hverken i hukommelsen, fornuftten, eller forstanden, enn mindre i samvittigheten eller i hjertet, der blir slett intet igjen. Hvorledes skal den sorgløses samvittighet bli opvakt, naar djevelen taker ordet bort av hans hjerte, etter hvert som det predikes? Himmelens svarte fugler plukker og pikker op den velsignede sæd, efter hvert som den saaes. Det sorgløse menneske er heller ikke kommet i Herrens hus i den mening, at det skal høre vel efter, saa det derved skal faa nogen oplysning for sin sjæl, men likesom paa Frelserens tid den største hop kom for aa glane, saaledes kommer ogsaa nu største delen av de sorgløse sammen i kirken for aa glane, og vise frem sin stas. De er ikke kommet i den mening at de skal take imot ordet med hjertens lyst. De er ikke kommet i den mening at ordet skal faa virke samvittighetens vekkelse og sann anger hos dem, men den største del er kommen bare for aa fordrive tiden. Nogen er kommet for aa spotte og le, nogen er kommet for aa passe paa hvor de kan faa noget aa henge sig fast i, likesom farisærne paa Frelserens tid. Det er saaledes intet under at djevelen taker ordet bort fra deres hjerte, for at de ikke skal tro og bli salige.

2. Hvordan er de, hvis hjerte er som stengrunnen, hvor den velsignede sæd visner

bort, fordi den ikke har væske? Sædens Herre selv har forklart dette sted saaledes, at det er saadanne mennesker som taker imot ordet med glede, naar de hører det; men de har ikke rot, de tror til en tid, og faller fra i fristelsens tid. Dette sted vedkommer dem som i den første vekkelse taker imot ordet med glede, saa som vi har sett det gaa for sig ogsaa her. Mangen har taket imot ordet med glede, naar det blev prediket evangelium for ham, saaledes at ordet blev levende. Alle som har omsorg for sin sjæl, alle bedrøvede og angrende, taker imot ordet med glede, naar evangeliet om den korsfestede Frelser predikes for dem. Ordet blir levende i deres hjerte, og de blir glade. Det har vi sett og hørt her, at saadan er det gaatt med mangen en. De trodde ogsaa til en tid, men i fristelsens tid fallt de fra. Frelseren sier i liknelsen at de hadde ikke væske, og i forklaringen sier han at de har ikke rot. Med væske forstaaes en hjertelig sorg, saadan som hos den syndige kvinne, som kom og graat over Jesu føtter i Simon den spedalskes hus. Denne hjertelige sorg over synden har nogen opvakte ikke haft, men bare en frykt for døden, som har tvunget dem til aa ta imot evangeliets prediken om troen med glede. Men en saadan tro er ikke bestandig, for det annet av den aarsak, at de har ikke rot. Dette er, saavidt vi skjønner, saa aa forstaa, at deres samvittighet er ikke rett opvakt, eller om den engang er blitt opvakt, har i all fall denne samvittighetens vekkelse ikke vært varig, saa de kunde vedbli i aarvaakenhet og kamp mot verden og sitt eget kjød. De har saaledes ikke haft en saadan væske, eller en saadan sorg som disiplene, som graat og hylte efter Frelserens død. Og de har ikke en saadan rot og samvittighetens vekkelse som Paulus, eller David og Luther. Vi kan ogsaa tenke paa om Frelseren paa dette sted skulde ha ment saadanne som er bløte ovenpaa, men under er hjertet saa haardt som tør jord og stengrunn. Der gror ogsaa sæden, naar der predikes evangelium om Kristus, for saadanne taker ogsaa imot ordet med glede, men i fristelsens tid faller de fra. Deres hjerte er ikke sonderknust. Det er haardt under, om det enn er bløtt ovenpaa. Saadanne graater nok, naar der predikes liflig, men de ler ogsaa, naar lettsinnighe-

ten er den herskende. Og om en kristen taker til aa grave dyper i deres hjerter, kommer egenheten frem, og saa sier de: den der svermeren ødela den Helligaands arbeid i mig. Men naar Frelseren sier: «de tror til en tid», maa ogsaa vi tro at han mener saadanne mennesker som i sannhet er opvakte, og med glede har taket imot evangeliets predikten; men de har ikke væske, eller saadan hjertelig sorg som David, disiplene og andre angrende. Og de har ikke rot, eller saadan samvittighets-vekkelse, som viser sig i aarvaakenhet, selvfornekelse, og kamp mot synden. Derfor faller de fra i fristelsens tid. Her er mange eksempler paa slike som har trodd til en tid, og er fallne fra i fristelsens tid. Og hvad er det som faar dem til aa falle fra? Intet annet enn horeri, verdens kjærlighet, verdslig-sinnethet, verdens ære og egenhet og gjerrighet. Aa, om disse stakare ennu i naadens tid maatte bli vår, hvad daarlig tilstand de er i. «Kom i hu hvorfra du er fallen, og gjør de første gjerninger!»

3. Hvadslags mennesker er de, hvis hjerte er som en aker, hvor tornene kveler hveten? Selve sædens Herre har forklart dette sted saaledes: Men det som fallt iblandt tornene, er de som hører det, og idet de vandrer under dette livs bekymringer og rikdom og vellyst, kveles de og berer ingen fullkommen frukt. Her males frem for vaare øine saadanne mennesker, som holder paa den utvortes kristendoms skikke, og bekjenner troen, men hjertet er saa fast i verden, at de paa ingen maate kan komme sig løs fra verden. Ikke bare verdens bedrøvelse, som virker døden, — verdens bedrøvelse ligger som en mare over dem, og trykker dem til jorden — men ogsaa rikdom, eller verdens gods, ligger dem paa hjerte, natt og dag. De vil først samle verdens gods, og først derefter omvende sig. Og den tredje synd som hindrer dem fra anger og tro, er vellyst, saasom gifting og annet saadant. Vellysten hindrer de unge fra sann kristendom, og verdens bedrøvelse hindrer de fattige fra aa komme til salighets erkjennelse. De rike igjen kommer sig for sin rikdoms skyld ikke løs fra verden. Men alle disse skal likesom ha omsorg

for sjælens salighet. De er ikke aapenbart sorgløse, som drikker, banner, hører, og slaass, men de er saadanne som efteraper kristendommens skikke. For paa den aker hvor tornene kveler hveten, der er straa, men akset er bare tomme skal. Den ytre kristendoms skikk har de, men i hjertet er ikke sannhet, ikke rett anger, om de enda gaar i forsamlingsene. Og det er svært mange saadanne, ogsaa her, som synes aa ha omsorg for sjælens salighet, men sjælens salighet er ikke blitt en hjertesak. Aa nei, paa hvor mange steder den velsignede sæd gaar tapt, og hvor litet sædens Herre faar for sin møie! Naar vi først ser paa den store verdens hop, hvis hjerte er som en optrakket vei, hos hvem Guds ord intet virker, ikke saa vidt at de stanser i syndeløpet, og begynner aa drage omsorg for sin sjæl, og vi for det annet ser paa dem som tror til en tid, og i fristelsens tid faller fra, og for det tredje paa dem som paa grunn av verdens bekymring, rikdom og vellyst kveles av torne, saa blir det ikke mange sjæle igjen, som i sannhet berer frukt for Guds rike. Sædens Herre faar ikke samle mange hvetekorn i sin lade i høsttiden. Nu er det tilmed en saadan tid, at verdens bekymring med magt trenger sig inn i de kristnes hjerter. Og om enn dødsengelen staar over folket med draget sverd, saaledes som David saa ham staaende i himmelen med draget sverd, og likesom Johannes saa den samme dødsengelen sittende paa en gul hest, likefullt er menneskene istand til aa leve i sorgløshet og aapenbar ugudelighet, hvormed de spotter sin skaper. Men naar døden kommer, da kjenner de nok sin ulykke, men da er det forsent. De maa til slutt fordomme sig selv, og tilstaa at de har vært paa en daarlig vei. Men det nytter ikke mer aa rope og banke, naar naadens dør er tillukt. Saa som mangen døende i disse tider har klaget: Gud hører ikke mer mine bønner. Tenk nu efter, alle sorgløse, alle frafallne, og alle som er kvalte av verdens sorg, rikdom og vellyst, tenk efter hvor kort naadetid I har, og hvor lang evigheten er, og hvorledes dyrt gjenløste sjæle gaar fortapt for eders sorgløshets skyld, for eders ugudelighets skyld, og for eders gjenstridighets skyld. Frelseren har i dagens evangelium malt frem for eders øine enhvers tilstand iser, for at I skal kjenne eder selv, og se hvad for

aker I hører til. Men naar djevelen taker ordet bort av hjertet, efter hvert som det predikes, saa er der ikke haap om at saadanne kan vaakne op, førenn maaskje i døden, naar der ikke mer er naadetid, eller angers naade. Saa som det er gaatt med mangen døende ogsaa iaar, at der var ikke angers naade, for dem som ved døden plusselig blev rykket inn i evigheten. Aa, Jesus, lat oss undgaa avveiene!

4. Ennu er der en fjerde del av den store aker, som kalles god jord, hvor den velsignede sæd berer hundrede foll frukt. Men dette sted er ikke saa aa forstaa, at fjerdeparten av menneskene blir salige. Ikke engang paa apostlenes tid var det fjerdeparten av menneskene som blev kristne, og ennu er ikke fjerdeparten kommen til den utvortes kristenlære, og ennu færre er de som i sannhet blir salige. Men vi tror allikevel at der ennu finnes en del paa Guds aker, som virkelig berer frukt, og det er de i sannhet angrende og troende, som efter Frelserens forklaring hører ordet, og beholder det i et smukt og godt hjerte, og berer frukt i taalmodighet. Det er merkeligt at de berer frukt i taalmodighet, og vi vet ogsaa at der trenges taalmodighet, før det kan bli rett frukt. I denne onde verden maa en ha stor taalmodighet, førenn kristendommen kan bli vedvarende. Mangen en har ved utaalmodighet mistet den rette troens frukt, mangen en har klaget at utaalmodighet har ødelagt hans tro. Og det er ogsaa sant, at mange ved utaalmodighet har mistet sin tro. Men det er vaart haap at der ennu er nogen sjæle, som berer frukt i taalmodighet. Der er ennu nogen, om enn faa sjæle, som berer Jesu kors med taalmodighet. Og de faa sjæle som berer frukt i taalmodighet, skulde nu bede den store korsberer, at han vilde komme dem til hjelp og styrke deres lemmer, naar de begynner aa bli trette, at han vilde utgyte nogen naadens draaper av den Helligaands vin, naar deres knæ begynner aa segne under korsbyrden, at de maatte være istand til altid fremefter i taalmodighet aa bere frukt for himmerikes rike, at de maatte være istand til aa stride og kjempe i sin dyrebareste tro inntil enden, at de endelig maatte faa nye taalmodighetens frukt i himmerikes ri-

ke, hvor all lidelse ophører, hvor Herren avtørrer deres taarer, og giver dem livsens krone. Der faar de faa sjæle, som her har baaret frukt for himmerikes rike

i taalmodighet, nyte frukt av livsens træ, som er i Guds paradis, nu og evindelig. Amen.

Nr. 18. Fastelavnssøndag.

(1853)

Paulus skriver: Det naturlige menneske fatter ikke de ting som hører Guds aand til. 1 Kor. 2, 14. Og paa et annet sted sier han: **Om og vaart evangelium er skjult, da er det skjalt for dem som blir fortapte.** 2 Kor. 4, 3.

Av dette forstaar vi at de aandelige ting er skjulte for det naturlige menneske. Selv om nogen skriftlærde og bibelmenn vilde prøve paa aa samle nogen skriftsteder i hovedskallen, de kjenner allikevel ikke Guds ord. For saaledes skriver Paulus: «De som altid lærer, og aldri kan komme til sannhets erkennelse». Hvor enfoldig det naturlige menneske er til aa forstaa de aandelige ting, det vises oss ogsaa i dagens evangelium. Da Frelseren begynte aa tale til sine disipler om sin lidelse og død, saa var dette ord skjult for dem, og de forstod ikke noget av det. Disiplene hadde alt i mange aar gaatt i skole hos Jesus, men allikevel var de ennu fra forstandens side saa blinde, at de ennu ikke forstod noget av kristendommens hovedstykker. Allikevel sier denne tids farisæere: «vi ser nok selv av boken». Hvad ser I? Jo, det ser I av boken at naræeren er en folkeforleder, at de kristne er svermere. Er det det I ser av boken? Der finnes ikke en eneste bok, hvor liten den enn er, som ikke fordømmer de sorgløse til helvede. Almanakken er en noksaa liten bok, og der er ikke mange Guds ord i den, men tilmed de ord fordommer den sorgløse; for der taler naturgranskeren om de feil paa legeme og sjæl som kommer av drukkenskap. Men det sorgløse menneske tror ikke hvad de mest kyndige læker vitner, men sier bare: «Lækerne er ingen guder, de forstaar ik-

ke bedre enn vi hvad som er sunnt for legemet.»

Det er sant hvad Frelseren sa til jøderne: «Dersom jeg sier eder de jordiske ting, og I ikke tror, hvorledes skal I datro, om jeg sier eder de himmelske?» Det naturlige menneske er saa blindt i aandelige ting, at det kan ikke se saa langt som en finger frem for sig, men det innbiller sig nok likevel at det ser langt. Likesom farisæerne sa til Frelseren: «er og saa vi blinde?» saaledes sier alle farisæere. Ja ennog dumme bønder, som er akkurat som nyfødte kalver, skammer sig ikke ved aa trette med folk, som har prøvt mer baade i timelige og aandelige ting. De har en skolemester i helvede, og han giver dem saadan oplysning, at flytende drakegift er sunn for legeme og sjæl. Ved den blir de vise, rike, gudfryktige og salige. Av drakegift blir de megtige, kjærlige og glade, naar de er i den damp som opstiger av avgrunnens røkestue. Se! det er de beste kristne, som drikker og slaass i markedstiden. Naar saadanne menn, paa grunn av sitt skjendige levnet, blir fattige og fillefanter, saa sier de: «Gud har gjort oss fattige; det blev ikke bedre lykke forunt oss av Gud.» Saaledes blir Gud spottet og forhaanet av verdens hop. De har ikke saapas forstand, de stakkare, at de kan skaffe sig det timelige ophold, skjønt de av Gud har faatt en frisk sjæl

og et friskt legeme. Hvorledes skal de forstaa sig paa de aandelige ting, naar de ikke forstaar aa bruke de jordiske ting, saapas at de kan komme ut av det med sitt eget.

Vi skal efter veiledning av evangeliet tale utførligere, baade om den timelige og aandelige blindhet, naar vi først har ropt etter Jesus av Nasaret, som nu gaar forbi her, at han vilde stanse en liten stund, og oplate øinene paa de blinde stakkare, som sitter ved veien og roper: «Jesus, du Davids sørn, forbarm dig over mig, at jeg maa bli seende!» Det er nok mangen blind stakkars som sitter ved veien og roper, tross det at det sorgløse folk beder ham aa tie. Men de er flere de som slett ikke roper, enda de hører at Jesus av Nasaret gaar forbi. Hvem vet hvor lenge Jesus av Nasaret blir farende forbi her. Maasjkje er han gaatt saa langt bort, at han ikke mer hører hvor den blinde stakkars roper. Nogen blinde stakkare hører nok stjelen av folket som følger Jesus for aa glane, men de roper allikevel ikke. Nogen hører nok at det er Jesus av Nasaret som gaar forbi, men heller ikke de blinde stakkare roper, førenn Jesus er gaatt saa langt bort, at han ikke mer hører deres ynkellige rop. Rop nu, du blinde stakkars, førenn Jesus gaar forbi, og kommer saa langt bort, at han ikke mer hører ditt rop! Rop nu, blinde stakkars, mens han ennu hører, før han, paa grunn av vaar utakknezzelighet, gaar saa langt bort, at han ikke mer hører den blinde stakkars rop. Jesus, du Davids sørn, forbarm dig over den blinde stakkars, og oplat hans øine, saa han maa faa sitt syn, førenn evig mørke og blindhet overfaller ham. Hør du som aapner de blindes øine, alle blinde stakkares rop! Fader vaar o.s.v.

Evangeli um Luk. 18, 31—43.

I dagens hellige evangelium er fremstillet for oss baade den naturlige og aandelige blindhet. For det første var disiplene aandelig blinde. Naar det var tale om Jesu lidelse, var den tale saa skjult for dem, at de ingen ting forstod av den. For det annet var der naturlig blindhet hos den mann som sat ved veien og tigget.

Som følge derav skal vi i denne hellige stund tale om naturlig og aandelig blindhet.

1ste overveielse: Hvorav er den naturlige blindhet kommen, og hvem kan læke den?

2nen overveielse: Hvorav er den aandelige blindhet kommen, og hvem kan læke den?

Jesus av Nasaret, som nu gaar forbi, han hjelpe alle blinde stakkare, at de maatte faa sitt syn, før det evige mørke overfaller dem!

1. Hvorav kommer den naturlige blindhet? Nogen blinde stakkare klager paa Gud, at han er skyld i at nogen blir fødte blinde. Men disiplene hadde den tro at den naturlige blindhet er en syndestraff, skjønt de var i uvissheit om hvem som hadde gjort en saa gruelig synd, enten den blindes foreldre, eller mannen selv, som var født blind. Men Frelseren viste at den naturlige blindhet var kommen for at Guds herlighet skulde aapenbares. Frelseren har dog ikke benektet at blindheten kommer av synden, og fra djevelen. Han sa bare saa meget, at hverken foreldrene eller den mann selv hadde gjort nogen serdeles synd, hvorfor denne blindhet var kommen. Men vi taler nu om den naturlige blindhet, som det naturlige menneske har i fornuften, naar det er saa blindt, at det ikke ser hvad fattigdom og clendighet kommer av. Naar Gud har givet mennesket et friskt legeme og full forstand, saa forstaaar ogsaa den naturlige fornuft, naar den ikke er helt forblindet, at alle mennesker som er skapte med full forstand, og har faatt et friskt legeme, burde greie sig med sitt eget, ifall de rett har brukt sjælens og legemets krefter, fra barndommen av. Men synden og djevelen har forblindet dem. Lysterne og begjæringerne, som det naturlige menneske følger, har saaledes forvirret det naturlige menneskes fornuft, at en forstaaer ikke hvorledes han skal greie sig i dette timelige liv. Nogen mener at kongen og øvrigheten er aarsak i den fattigdom som nu er overalt i verden. Andre igjen holder for at presterne er skyld i den fattigdom som er her i menigheten. Atter andre sier at denne vekkelse har avstedkommet en saadan fattigdom, naar de opvakte reiser saa meget for kristendommens skyld, og ikke holder sig hjemme og arbider. Men paa djevelen tør ikke mange klage, at han har avstedkommet denne fattigdom. Nogen fattige sier at Gud gjorde oss fattige! Nogen taker

skylden paa sig selv. Men paa djevelen tør ikke mange klage. Jeg tror og vet ogsaa at djevelen har gjort nogen saa blinde, fordi den naturlige fornuft blev forvirret ved kjødets lyster og begjæring, som den onde har opvakt, og virket hos dem. Nogen er blitt fattige ved horeri, og nogen ved hovmod. Nogen har ærens djevel gjort til drankere, og nogen nar den samme djevel gjort sykelige, naar de av ærekjærhet, i sin ungdom, har forslitt sitt legeme, og ødelagt helsen. Saadan blir allerede sykelige som midalders mennesker, og saa sier de: «Gud tok helbreden fra oss.» Ja Gud han er passelig til aa bere alle synder. Hvad djevelen har gjort, det faar Gud bere skylden for.

Nu maa I klage paa Gud, alle fillefanter, og sie: «Gud gjorde oss fattige.» Hvorfor sier I ikke: «Gud gjorde oss til drankere, Gud gjorde oss til horer, Gud gjorde oss til tyver, Gud gjorde oss sykelige, Gud gjorde oss blinde, saa vi forstod ikke at paa drukkenskap og horeri maa følge fattigdom og sykelighet.» — Klag nu paa Gud. I fillefanter, og sig: «Gud er skyld i all den fattigdom som er kommen over oss.» Men djevelen er uskyldig, saa sier verdens herrer, djevelen er ikke skyld i det. Men denne forvillelse, som har gjort almuen galen, og denne folkeforlederen, som har klædt stasen av almuen! Jeg tror at dersom denne vekkelse ikke var kommen, hadde snart hele almuen sunket ned i brennevinstønnen. Men hvem skal nu aapne den blindes øine, naar djevelen ved synden har gjort nogen saa blinde, at de ennu ikke forstaar hvad fattigdommen og elendigheten kommer av. Men for den som er blitt blind, er der ingen annen raad, enn at han maa tigge om, at den blinde stakkars maatte faa sitt syn igjen, saa han nogenledes kan arbeide, og greie sig med egen hjælp. Har ikke Frelseren sagt: «søk først Guds rike og hans rettferdighet, saa skal alt dette jordiske gives eder.» Men horeriets og verdens kjærlighets djevel har gjort mange blinde for annen gang, saa at de trengte til aa rope: «Jesus, du Davids sön, forbarm dig over oss!» for det er ikke bare hedningerne som følger kjødets lyster, som setter dem til først aa høre, og siden aa gifte sig paa ingen ting. Derav følger saa fattigdom, og barnenc

faar lide hunger og nøkenhet, paa grunn av foreldrenes horeri, saaledes som Herren sier ved Moses, at barnene skal lide. Men ogsaa de opvakte, og kanskje ogsaa de kristne, begynner nu aa efterape hedningernes skikke, i det punkt der de burde fly horeriets lyster, og derved blir nu Kristi navn bespottet blandt hedningerne. Mon om ikke horeriets djevel har gjort saadanne blinde for annen gang, og fordervet deres samvittighet? Det er visst ikke svalerne som har ødelagt øine deres, saa som de ødela Tobias's øine, saa han derav blev blind. Nei, det er netop den onde som har ødelagt deres øine, og derved blev de blinde.

Rop, I blinde stakkare, før Jesus av Nasaret gaar forbi, saa I kan faa eders syn, før den evige blindhet kommer.

2. Hvorav kommer den aandelige blindhet, og hvem kan læke den? I evangeliet er vist oss hvor blinde disiplene var, naar de var saa helt uten forstand paa Jesu lidelse, saa de paa ingen maate kunde fatte nødvendigheten av Jesu forsoningsdød, som dog er hovedsaken i vaar kristendom. Denne aandelige blindhet var kommen fra djevelen, som ved verdens kjærlighet hadde formørket deres forstand, saa at de ikke kunde tro det muligt at Jesus skulde lide og dø, for de ugodelige barns skyld. Og uaktet alle profeter har skrevet saa at Kristus burde lide dette, og derpaa gaa inn til sin herlighet, allikevel trodde ikke disiplene det, før det var skjedd. Og enda forstod de ikke dette om forsoningen, førenn han efter sin opstandelse lærte dem aa forstaa skrifterne.

Her er et eksempel for alle sorgløse, paa hvor blindt det naturlige menneske er, naar det blir spørsmål om de viktigste stykker i kristendommen. Og om enne sorgløse sier: «vi vet nok den ting bedre enn disiplene», er allikevel Jesu forsoningsdød ennu skjult for dem, som ikke selv i sitt hjerte har erfart den store hemmelighet, som englene attraar aa skue inn i. Skjult er denne sak for alle, som ikke har erfart hvorledes mennesket rettferdiggjøres ved Jesu forsoningsdød. Hvorledes skal en blind stakkars se hvor veien til himmelen gaar? Var denne sak skjult for disiplene, som dog saa Jesus for sine øine hver dag, hvor meget mer maa den ikke saa være skjult for dem,

som ikke har sett ham, hverken i Getsemane eller paa Golgata. Men de sorgløse sier: «vi ser nok selv av boken.» Om I ser nogen streker, saa er det alt I ser av boken. I ser den Helligaand i brennevinsglaset, og naadetegn ser I i et utsigtslig levnet. Aa nei, aa nei, I blinde stakkare! Hvad ser vel I? Naar den onde maler billeder frem for eders øine, saa ser I djevelen i himmelen, og Gud i helvede. Naar den onde har kvervt den blinde stakkars syn, saa skuer han sin gud i den nederste himmel, og han tillater ham aa drikke, banne, slaas, drive hor og stjele. Og om ærens djevel har bevart nogen farisæere fra aapenbart horeri og tyveri, saa sier farisæeren: «Jeg takker dig Gud, at jeg ikke er som andre mennesker, en røver, uretfærdig, horkarl eller og som denne toller!» Og naar den gud som bor i den nederste himmel, kverver den blinde stakkars syn, da ser han at kristendommen er falsk. De kristne blir i hedningernes øine til svermere, men drankerne, brennevinsandlerne og de som banner, blir til kjære kristne. Saaledes har djevelen kvervt farisæernes, de skriftlærdes og ypperstepresterne syn, at de ikke skal se annet i kristendommen enn villfarelse. De sier ogsaa at den siste villfarelse blir verre enn den første, dersom Kristus staar op av den døde tros grav. Men sannelig er Jesu disipler blinde i det, at de mener at farisæerne, de skriftlærde og ypperstepresterne ikke gjør saaledes med Jesus, som det er forutsagt i dagens evangelium. Jesu disipler tror ikke at djevelens hop vil drepe deres Frelser, men de mener at de altid skal faa nyte Jesu naadige nærværelse paa jorden. Derfor var talen om Jesu død og forfælgelse skjult for dem, og de forstod ikke noget av det. Men dersom Jesu disipler ikke hadde havt saa stor kjærlighet til verden, saa den gjorde dem blinde, saa hadde de maattet tro, at ypperstepre-

sterne, de skriftlærde og farisæerne dreper og korsfester Jesus og hans disipler. For saaledes har djevelens sekt gjort før med profeterne, og draken har visst ikke skiftet natur fra før, om han enn har skif tet hud. Avgrunnens fyrste har ogsaa før hisset op sine hunder, til aa hate Jesus og hans disipler, men Jesu disipler er saa blinde, at de tror det ikke, men de mener at de altid skal faa nyte Jesu naadige beskyttelse, ogsaa paa legemet. Men I maa ikke tro, I Jesu disipler, at I saaledes skal faa være i fred med Jesus paa jorden. Nei, I maa tro at djevelens hunder gjør med Jesus saaledes som Jesus har sagt i dagens evangelium: Menneskesønnen skal overgives i syndige menneskers hender, bli spottet, forhaanet og spyt tet paa, og de skal hudstryke ham og slaa ham ihjel. Er I saa blinde, I faa sjæle som Jesus har utvalt til aa utbrede Guds rike? Er I saa blinde, at I ikke forstaar denne tale av Jesus? Det vilde være eder gavnligt, I Jesu disipler, at I nu trodde for sannhet det som Jesus har sagt eder. Dersom I trodde, saa vilde I komme mer løs fra verden. Eders øine vilde bli oplatte, til bedre aa se verdens forfengelighet, djevelens magt og himmelmens glede. I kunde bedre berede eder til døden. I kunde alt nu bedre takke Guds Søn, som er død av kjærlighet til eder, og har givet eder en saadan troens kraft, at I med glede og fryd kunde naa frem til herligheten for Jesu navns skyld. Men skjønt I er saa blinde, at I ennu ikke kan fatte dette, saa maa I dog tro. Naar I faar se dette, da fylles eders hjerter med sorg. Den korsfestede Herre Jesus kan likevel give eder den kraft, at I blir istand til ogsaa selv aa give eders liv for Jesu navns skyld. Og da skal I synge seierssalmen: Amen, halleluja! Lov og ære være Gud, nu og evindelig, amen.

Nr. 19. Første søndag i faste.

(1855)

Mitt barn! vil du tjene Gud Herren, saa bered dig paa fristelse. Syr. 2, 1.

Av disse Syraks ord hører vi, at hver den som vil tjene Gud, faar berede sig paa fristelser. For ingen har ennu hørt at djevelen frister verdens barn. Der finnes intet eksempel i skriften paa at den onde har fristet sine egne, som trofast tjener ham. Men Guds barn frister han gruelig, saa som Job, David, Luther, og tilmod Guds Søn har djevelen fristet. Derav ser og forstaar vi altsaa at Syrak har prøvt noget, naar han skriver saaledes til sin søn i 2. kap.: **Mitt barn! vil du tjene Gud Herren, saa bered dig paa fristelse.** Av dette høres det som om Syraks søn ennu ikke kjente noget til djevelens fristelser. Og vi vet at de sorgløse vet næsten intet av djevelens fristelser. For djevelen vil ikke friste dem som trofast tjener ham, med tanker, ord og gjerninger. Vistnok holder de sorgløse det for en stor fristelse, om brennevinet blir slutt, eller om en hest kommer bort, eller naar de har et sært barn, eller de blir ute for motgang eller skade i verden. Men dette er ikke den fristelse som Syrak taler om til sin søn, for han taler om aandelig eller innvortes fristelse. Saadanne innvortes fristelser har syndens træler ikke. For alle sorgløse sier: «Vi har intet med den onde aa gjøre.» Ja, vi vet og tror ogsaa i sannhet, at de sorgløse og verdens træler intet har med den onde aa gjøre, for de stakkare kjenner ikke den ondes fristelser. Hvorfor skulde den onde friste dem, som trolig tjener ham? Nei, de sorgløse faar nok sove i god fred for den onde. Men Guds barn frister han skrekkelig, natt og dag, saa som de hellige klager sig. Naar djevelen ikke engang gav Guds Søn fred, men vaaget sig til aa friste ogsaa ham, hvad skal han ikke da gjøre med andre Guds barn, som han tror han skal vinne over, saa som han ogsaa har vunnet over nogen, til eksempel David, da han gikk til Batse-

ba og drev hor. Likesaa den gang da han tilskyndet David til aa telle folket, se da reiste satan sig mot Israel, og innskjøt i Davids hjerte, at han skulde telle folket. Men David kom i samvittighetsnød for denne synd, og til sann anger, da profeten Natan bebreidet ham, og derfor tilgav Gud ham den synd.

Naar er det at djevelen paa den maa-te frister de sorgløse? Jeg har ikke hørt de sorgløse klage over at djevelen frister dem. Men de opvakte og kristne klager svært over at sjælefonden slett ikke giver dem fred.

Naar nu forholdet er det at djevelen ikke frister de sorgløse, men bare de opvakte og kristne, som han er blitt gruelig vred paa, fordi de har skillt sig fra ham, saa faar alle sorgløse og naadetyver take sig det til kjennetegn, at de intet har med djevelen aa gjøre. De er netop djevelens og verdens kjære brystbarn, og sitter som andre snilde barn i den ondes fang, eller opfyller alle den ondes virkninger og tanker, saa trofast, at den onde ingen aarsak har til aa friste sine egne barn. Verdens blinde barn kjenner ingen andre djevelens fristelser enn alene den gamle Adams kraft, og horerichts virkninger, og dem holder de for tillatte. Den gamle Adam blir i deres hu til en sannhetens predikant, og horeri blir til kjærighet, gjerrighet blir en lovlig levevei, drukkenskap blir en himmelsk glede, brennevin blir til lækedom, ærekjærhet blir til velvilje, og egenrettferdighet til dyd. Den onde var ikke saa mektig i det sorgløse folk, dersom han ikke skapte sig om til en lysets engel. Saaledes blir til eksempel aandeligt hat til et samvittighets-krav, den gamle Adam blir en sannhetens predikant, egenrettferdighet blir til Guds rettferdighet, æren blir til Guds ære.

Naar der nu idag tales om Guds Søns fristelser, saaledes som evangelisten for-

teller, og hvorav verdens sorgløse mennesker intet vet, saa skal vi idag forklare hvad for djevler det er som hindrer de sorgløse fra aa komme til anger. For de samme fristelser som det staar skrevet om i dagens evangelium, kommer over alle opvakte og kristne. Og de samme fristelser vinner over de sorgløse, skjønt de stakkare ikke kjerner dem. Vi ser at himmelens engler tjener dem, som ved tro og Guds Lams beskuelse seirer over den ondes fristelser. Himmelens engler gleder sig, naar Guds Søn har seiret over djevelens fristelser. Himmelens engler gleder sig, naar de kristne seirer over fristelserne. Det blir glede for himmelens engler over en synder som omvender sig. Aa at nu en synder idag vilde vende om og gjøre bot, saa blev der stor glede for himmelens engler over ham! Vi haaper og beder at Guds Søn, som idag har seiret over alle djevelens fristelser, beder for de faa sjæle som er i stor fristelse, naar han er fristet likesom vi, dog uten synd. Hør du store fristelsernes overvinner, deres sukk som er i stor fristelse. Fader vaar o.s.v.

E v a n g e l i u m Matt. 4, 1—11.

Vi hører av det opleste evangelium at Jesus blev ført av aanden ut i ørkenen for aa fristes av djevelen. Men da vi før har vist at de sorgløse ikke har saadanne fristelser som de opvakte og kristne, som kjerner sammeslags fristelser som Kristus, saa kan vi ikke saaledes forklare disse fristelser for de sorgløse, at det blir til opbyggelse for dem. For de sorgløse maatte først bli opvakte, før de kunde kjenne sammeslags fristelser som de kristne faar prøve. Nogen sorgløse mener at det er den onde som frister dem, naar de kristne kommer og dømmer dem. De sier at verden hater dem, naar de kristne viser dem Guds strenge rettferdighet. Naadetyvene klager paa de kristne, at de er kristenforfølgere, som ikke giver hedderlige mennesker samvittighetsro. De kristne later ikke naadetyvene gaa i fred til helvede. De forserver naadetyvens bløte hjerte, og opirrer sin næste til vrede, saa naadetyven faar ond og gnagende samvittighet. Hans hjerte blir ondt og haardt ved de kristnes dom, saa han ikke mer er istand til aa tro at han i en saadan tilstand blir salig.

Saadanne fristelser kjerner de sorg-

løse, paa de steder hvor der i det minste er nogen kristne, som ikke giver de sorgløse samvittighetsro. Den onde kverver deres syn, saa at de ser de kristne som fristere og forfølgere. Men der hvor der slett ikke er kristne, der har ikke de sorgløse saadanne fristelser. Paa et saadant sted faar de sorgløse gaa i fred til helvede. Der finnes nogen sorgløse som djevelen frister paa denne maate: naar æren og egenrettferdigheten bevarer nogen dydige horer fra horeri, i gjerning, og i det tilfelle en frister kommer og vil forføre henne til horeri, saa kjemper den dydige hore imot saadanne fristelser, og beder det narretinget gaa sin vei, som vil klenge sig inn paa henne. Ja mangen dydig hore klorer og lugger ogsaa det narret, som vil ha henne til aa drive hor, og attpaan tenker hun at hun har seiret over fristelsen. Men ved hvis kraft har hun seiret over de fristelser? Efter at de blev opvakte, har mangen bekjent, at det var æren som bevarte henne fra horeri, og frykt for fattigdom, om hun skulde faa en unge.

Men dette er ikke saadan fristelse som det tales om i dagens evangelium. Fristeren sier ikke til de kristne: «Gaa nu og driv hor, eller gaa nu og stjel, gaa nu og drikk og slaas!» Den onde forstaar godt at Guds Søn er ikke saadan som Absalon, som gikk og bedrev hor aapenlyst for hele Israels øine, da en djevelens hore bad ham aa gjøre det.

Nei, fristeren satte saadanne fristelser frem for Kristus, at det i og for sig ikke hadde vært nogen synd, om Gud hadde befalt aa gjøre det. Som til eksempel den første fristelse: «Sig at disse stener skal bli brød!» Den naturlige forstaar ikke at det skal være synd paa lovlig maate og slukke sin hunger, om en saa skulde lage brød av sten og leir. Men det var blitt synd paa den maate, at den onde hadde sluppet til aa bebreide og sie: «Jamen gjorde du det som den onde bad dig!» Det vilde blitt en stor glede for den onde, om Guds Søn hadde gjort saa som han bad ham.

Vi ser bare her i menigheten, hvor stor glede det blir for djevelens engler, om en kristen gjør saa som de ber ham. Dersom en kristen til eksempel smaker litt kirkevin, naar brennevinshandleren byr ham, saa er djevelens engler ferdige til aa rope ut: «Ja nu har en kristen

drukket vin, saadanee er de kristne!» Men om en sorgløs drikker en kvart eller en halv kanne brennevin eller rom paa én gang, det snakker de ikke om. Og hvorledes kan vel brennevinshandlerens gode tilbud bli til fristelse for den sorgløse og naadetyven? Nei, det er ingen fristelse, for den som holder drikken for lovlig og nødvendig. Men de kristnes advarsel til dranker, at draker ikke skal arve Guds rike, den gjør drakeren ondt. For den onde innskyter i drakerens sinn, at han svermeren der kommer og vil hindre ham fra å nyte Guds gaver. Saaledes er også en skamløs hore. Naar foreldrene vil hindre henne fra horeri, blir hun vred paa foreldrene, og anser dem for fristere, som vil hindre henne fra å nyte kjødets forlystelse; men sin frister og horekamerat elsker hun, ham som paaskynder hendes gang til helvede. Saadanee er de sorgløses fristelser, skjønt de dog fra Guds, foreldrenes og de kristnes side er advarsler og kjærlhs formaninger. Men den blinde syndens træl holder dem for fristelser. Naar foreldrene trekker horen fra horeleiet, anser horen sine foreldre for fiender, som vil hindre henne fra horeri. Naar foreldrene vil tukte nogen barn for tyveri, blir disse smaatyvene vrede paa foreldrene, som vil hindre dem fra tyveri. For saadanee horer og tyver blir foreldrene og de kristne til fristere, som forhindrer disse horers og tyvers lykkelige og salige kjødsfornøielse, som de elsker, og i hvilke synders utøvelse de finner sin glede og salighet. Saadanee er de sorgløses fristelser. Gud blir i deres øine til en frister, foreldrene blir til fristere, ørigheten blir en frister, de kristne blir fristere, efter naadetyvens mening. Alle som vil hindre de sorgløse i syndeløpet, blir fristere. De blinde stakkare blir vrede paa dem som arbeider til deres salighet, men de rette fristere er deres beste venner. Saaledes er til eksempel tyvens beste ven den som gjemmer hans tyvekoster, horens beste ven er den som frister henne til horeri, brennevinshandleren er drakerens beste ven, han som slukker hans brennende lyst. Saadanee fristere som gjør mange sjæle ulykkelige, og hjelper de sorgløse hurtig inn i fortapelsen, dem holder den sorgløse syndens træl, ikke for fristere, men for hjelpere og de beste venner. Derfor gaar det ikke an

for oss aa forklare, for de sorgløse, hvordan de kristnes fristelser er, for de forstaar det allikevel ikke, om en ogsaa forklarer dem det. Men et dydig menneskes fristelser maa vi forklare litt. Et dydig menneske vil for all del undgaa de mer grove synder, derfor skyr han ogsaa de synder som gjør ham æreløs. En maateholden drunker smaker litt for øren skyld, men ikke saa meget at det rører sinnet, men den maateholdne drunker forstaar ikke, at han derved blir en frister for drakerne og til forargelse for sine egne barn, og gjør dem til verre helvedes barn enn han selv er. En dydig hore undgaar også for all del aa komme bort i kjødelig gjerning, men hun hindrer ikke andre fra den synd. For den dydige hore vil ikke bere det navn at hun er en hund eller en falsk profet. Dersom en god ven byr en maateholden drunker mer enn han mener sig aa taale, da føler han fristelse, men han strider altid imot de fristelser. Og eftersom han selv tror, overvinner han alle fristelser. Saaledes strider også den dydige hore imot horeriets fristelser, men ikke med troens skjold eller aandens sverd, men hun klorer sin frister med neglene, spenner ham med føtterne, og biter ham med tennerne. Men likefullt later hun sig overvinne, naar der kommer en saadan frister som er dyktig slu, som kommer med ekteskapstilbud, og stjeler hjertet først. Og til slutt faar han gjøre hvad han vil, med den dydige hore. Mot saadanee fristere har hun ikke vaaben.

Ja de faar nok ta sig i vare, også de kristne piker, for de falske profeter som kommer i faareklæder, men invortes er glupende ulver. Saadanee gjør sig til som de var angrende, sørgende og ydmyke, og saa blir de kristne piker narret. For saadanee skjelmer stjeler snart hjertet, og kan snart faa en med også i sine gjerninger. Mangen en har fristeren allerede narret paa den maate. Vokt eders hjarter, I faa sjæle, I Jesu trolovede brude, som kjenner den ondes gloende piler! Set troens skjold imot pilene, og hugg med aandens sverd, og set salighetens hjelm paa hovedet, og utrust eder med alle rettferdighetens stridsvaaben, at I kan være istrand til aa staa eder i den skrekkelige kamp. For djevelen gaar omkring som en brølende løve, og søker hvem han kan opsluke. Djevelen er ikke saa farlig, naar han kommer i en løves skikkelse, men

naar han skaper sig om til en lysets engel, da er han meget farlig for de kristne. Derfor sier jeg ennu, at vokt eders hjerter, I utvalte sjæle, som kjenner djevelens list! Vokt eders hjerter, I Jesu brude, at ikke den listige frister skal faa stjele eders hjerter, og derved faa eder i snaren. Djevelen er ikke saa farlig naar han tilbyder de kristne hat, forfølgelse, vanære og død. Men naar han tilbyder noget godt, da er han farlig. Efterpaa aapner nok djevelen avgrunnen for de kristne, og later derfra opstige saadan giftig røk, at de skal kveles. Men altid har de kristne likevel et litet hul, en trang port, som de slipper igjennem, og kan fly til det levene vintræs sprekker, naar tordenen dundrer haardt paa Sinai berg. Men den ondes træler kan ingensteds fly. Naar de kommer i nød, maa de bli hvor de er. De maa sie: «de behager mig ikke.» Den ondes engler kommer for aa tjene de ugodelige, og ledsake deres lik hederlig til helvede. Men den fattige Lazarus's sjæl berer englene i Abrahams skjød.

Vaart haap er, at de faa utvalte sjæ-

le, som her fristes, foraktes og haanes for sin tros og kjærligheids skyld, snart skal slippe fra alle fristelser og alle trengsler, som de her lider av fra djevelen og hans hop, naar den store stridshelt, som idag har overvunnet alle djevelens fristelser, og tilmed har ropt paa korset: «Eli! Eli! Lama Sabaktani», kommer de utvalte sjælle til hjelp, som verdens blinde hop her i sorgens dal frister, forhaaner, hater og forakter, naar de berer Jesu kors, og følger Jesu blodige spor fra Urtegaarden til Golgata. Der faar Jesu lam hvile ved foten av Jesu kors, og skue de blodige saar, som forsoningsblodet flyter av. Og til sist faar de paa Sions berg synge takk for seieren, i englenes og de utvaltes skare. Da ophører alle fristelser, og alle taarer avtørres, og alle djevler flyr til avgrunnen. Da skal de utvaltes, de seirendes og de salige sjæles gledesrøst høres til himmelen. Og himmelens engler kommer og tjener dem, som djevelen her i verdens ørken haardelig frister, og Guds barns anklager skal tie. Amen.

Nr. 20 A. Annen søndag i faste.

(1859)

Den kananæiske kvinne ropte: **Herre, Davids sør! forbarm dig over mig! min datter plages ille av djevelen.** Matt. 15, 22.

Av disse ord hører vi at den kananæiske kvinnes datter var ille plaget av djevelen. Og paa Frelserens tid var der ogsaa mange andre mennesker som var plaget av djevelen. Men ingen skriftutleger har prøvt paa aa forklare hvad det er for noget, at et menneske plages av djevelen, eller paa hvad maate djevelen kan plage et menneske her i naadens tid. Nogen verdens-vise sier at der finnes ingen djevel. Og ypperstpresterne, bisperne og skriftutleggerne er av den tro, at djevelen ikke lenger plager nogen. Om djevelen paa Frelserens tid plagede nogen mennesker, saa var det da, men nu plager ikke djevelen lenger nogen. Og saagodt-som alle sorgløse, hvis samvittighet aldrig er blitt opvakt, sier: «Vi har intet med djevelen aa gjøre.» Og det er nok sant. Djevelen plager ikke dem som trolig tjener ham. Men dem plager han stygt, som blir opvakte av syndesøvnen, og ved Guds naade skiller sig fra ham. I den tilstand var den kananæiske kvinnes datter, som plagedes saa ille av djevelen. Hun var blitt opvakt ved Frelserens prediken. De skrekkelige hore- og tyve-synder hadde vakt op samvittigheten. Den snedige egenrettferdighetens djevel, som ofte plager de opvakte, og gjør det umuligt som en synder aa tro paa Jesus, den samme djevel var ogsaa blitt vred paa denne datter, da han visste at han bare hadde en liten tid. Egenrettferdighetens djevel kjente paa sig, at nu snart maa han forlate denne varme bolig, naar Guds Søn kommer saa nær til. Djevelen brukte all sin magt, for aa plage den opvakte datter, før han før ut. Saaledes gjorde djevelen ogsaa med andre, som kom nær Jesus hellige person. Han forsøkte rett aa plage dem, før han før ut. Det blir nemlig langsomt for djevelen, naar han maa fare ut av den bolig, der han har bodd i

saa mange aar, i ro og fred. Naar nemlig den onde aand farer ut av et menneske, vandrer han gjennem øde steder, søker hvile og finner ikke. Og en ond aand, hvis navn er legio, beder Guds Søn at han maa faa fare inn i svinehjorden, naar han skal fare ut av mennesket. Det skjer ennu, at naar den onde aand, ved Guds kraft, farer ut av et menneske, eller av en kristens hjerte, saa farer den onde inn i den aandelige svinehjord, og driver den med gruelig fart ut i avgrunnens gloende hav.

Her er jo ingen som plagues av djevelen. Det ser ut som alle sorgløse er i god forstaelse med djevelen. Og hvad er de vel annet enn i forstaelse med ham, de som trofast tjener ham med tanker, ord og gjerninger. De som drikker og banker, stjeler og horer, er uten tvil i god forstaelse med djevelen. Likesaa naadetyvene og egenrettferdighetens tjener, som har slettet litt paa sitt levnet utenpaa, men innvortes er glupende ulver. Den onde aand plager ikke dem som tjener ham med hjerte og sinn, selv om de ytre lemmer ikke er givne satan i vold. Her er mange som har lagt av den store drukkenskap, men en liten taar og et glas punsj er tillatt, for deres lemmer er ennu i satans vold. De tjener den onde, ikke bare med hjertet, men ogsaa med lemmerne. Paulus sier: «Giv ikke eders dødelige lemmer i syndens tjeneste.» Der er ogsaa saadanne som ikke netop vil stjele aapenbart, men de taker stor fortjeneste paa sine varer og for sin umak, naar de bare slipper til. Dem plager heller ikke den onde, for de tjener ham med hjerte og sinn, ja ennog med legemets lemmer. Der er ogsaa dem som ikke netop vil høre aapenbart, men stas er tillatt, og under den ligger der ho-

rer; saadanne plager djevelen ikke. Med ett ord sagt: naar djevelen faar et punkt i sjæl eller legeme, som han faar herske over, saa slutter han med aa plage en. Men naar samvittigheten blir opvakt, og Guds Søn kommer saa nær, at hans ord begynner aa virke og bli levende i den opvakte herte, da kommer den onde i nød. Da begynner han aa plage de opvakte, og sørderribe deres hjerter; for han vet at han bare har en liten tid, til han maa fly fra sin bolig, og begynne aa vandre gjennem øde steder, hvor han søker hvile og ikke finner.

Saaledes var det nu med den kanaæiske kvinnes datter. Datteren var opvakt av Jesu prediken. Horeriets og tyveriets synder hadde rørt hennes samvittighet. Egenrettferdighetens djevel begynte aa plage henne saa skrekkelig, og hun vred sig i samvittighets-nød. Denne datters klage og ynk i samvittighets-nød gjorde moderhjertet saa ondt, og derfor kom hun og ropte: «Herr, Davids Søn, forbarm dig over mig! min datter plages ille av djevelen.» Alle kristne skulde nu, likesom den kanaæiske kvinne, begynne aa rope efter Jesus, at han vilde forbarme sig over alle de døtre, som plages av djevelen. Og vaart haap er at Guds Søn forbarmer sig over dem, og snart driver djevelen ut. Men for de blinde stakkare, som ikke kjerner at djevelen plager dem, fordi deres samvittighet aldrig er blitt opvakt, for de stakkare burde alle kristne bede, de som har bønnens kraft, og som Jesus har frigjort fra djevelens herredømme, at djevelen maatte faa plage alle sorgløse, saa de maatte begynne aa rope i samvittighets-nød, og ynde sig, saaledes som det er skrevet at den onde ropte gjennem menneskets munn: «Er du kommen for aa plague oss før tiden, du den høieste Søn?» Bed, alle I angrende og troende, at alle djevler maatte komme i saa stor nød, at de maatte begynne aa rope gjennem menneskets munn, hos dem nemlig som ennu sitter døve og stumme i dette hus. Hør, du Davids søn, de sørgetes, angrendes og troendes sukk, naar de roper til dig, baade for sig selv og sine barn, naar djevelen frister dem natt og dag, under vandringen her i sorgens dal, frem til fedrelandet, der alle fristelser ophører. Fader vaar osv.

Annen søndag i faste

Evangelium Matt. 15. 21—28.

Vi hører nu, av det opleste evangelium, at den kanaæiske kvinne ropte efter Frelseren, at hennes datter plagedes ille av djevelen, og at disiplene bad Jesus skille sig av med henne, ti hun roper efter oss. Som følge derav vil vi ved Guds naade, i denne hellige stund, tenke over:

1. Hvorfor djevelen paa denne tid plager saa faa.
2. Hvorfor det er saa faa paa denne tid som roper efter Jesus.
3. Hvorfor nogen ikke orker aa høre paa dem som roper efter Jesus.

At Herren med sitt ord vilde forunne oss den rette forstaaelse, derom beder vi. Hør oss, miskunnelige Herre Gud!

1. Hvorfor plager djevelen paa denne tid saa faa? Vi hører paa mange steder i evangelierne, at det var mange paa Frelserens tid som blev plaget av djevelen. Hvorfor plager djevelen paa denne tid ingen av de sorgløse? Er nu djevelen utdreven ogsaa av alle sorgløse? I mangt et hjerte, hvorav djevelen engang var utdreven, er nu syverre djevler faret inn. Og det kommer av at Guds levende ord ikke lenger kan virke, ikke engang utvortes forbodring, langt mindre vekkelse, hverken hos de helt sorgløse, eller hos de frafallne. For de er, likesom paa Johannes's og Frelserens tid, forherdet, saa at Guds ord ikke faar komme inn i hjertet og virke vekkelse. Dersom folk ikke var saa forherdet, vilde nok Guds ord ennu virke vekkelse. Og naar det blev vekkelse, vilde nok djevlene begynne aa rope gjennem menneskets munn. Dersom samvittigheten fikk bli opvakt, saa kom nok den onde i nød. Folk vilde nok rope efter Jesus, og nogen djevler vilde nok etter fare inn i svinehjorden, og nogen vilde gaa og vandre gjennem øde steder. Men nu er det ikke mange djevelen er blitt vred paa. For alle sorgløse, alle naadetyver, alle egenrettferdighetens tjenere, og alle som er fallne fra naaden, er nu i god forstaaelse med djevelen, og tjener ham trofast. Men siden, naar døden kommer, reiser alle djevler sig av sine huler, og begynner aa plage de døende. Men da er vel Guds Søn saa langt borte, at øie ikke ser og øre ikke hører

ham, naar den beste naadetid er gaadd forbi, og den blinde stakkar ikke ropte, da Jesus av Nasaret gikk forbi. Jeg har tenkt meget paa og overveidd, hvorfor det er saa faa paa denne tid som plages av djevelen, og hvorfor saa faa roper etter Jesus. Men jeg har ikke funnet annen grunn, enn at Guds aand er blitt trett av aa refse verden gjennem de kristnes munn, og de sorgløse er blitt forherdet av aa høre Guds ord, paa samme maate som jøderne blev forherdet ved Johannes's og Frelserens dømning. Loven virker ikke lenger vekkelse, evangeliet virker ikke nu tro, Johannes's haarde trusler virker ikke frykt. Hadde jøderne trodd det som blev sagt dem, at enden kommer, ødeleggelsen kommer, saa hadde de allerede omvendt sig av frykt. Men de har ikke trodd et eneste ord av Johannes's og Frelserens predikener, da de forutsa at hele riket skulde gaa til grunne. Men likefullt hadde de saa fast tro paa Gud, at Gud kaster ikke dem i helvede. De trodde at Messias skulde komme og hjelpe dem. Hvorfor kom ikke Messias og hjalp de forherdede?

Og saaledes er det ennu, at de sorgløse har en fast tro paa at de skal bli salige, og at de kristne skal gaa til helvede. De ugodelige legger nu synderne paa de kristnes samvittighet, naar de har forherdet de sorgløse. Taker nu de kristne den synd paa sig, at de har forherdet de sorgløse? Jeg tenker de kristne faar take den synd paa sig, at de altfor litet har forherdet de sorgløse. For nu ligger alle djeveler i fred i de sorgløses hjerter, og nu hører vi ingen mer som klager, at djevelen plager ham. I begynnelsen av vekkelsen var de kristne ivrige til aa skjenne og dømme paa de sorgløse. Da blev alle djeveler urolige, og tok til aa plage nogen saa skrekkelig. — Men nu plager ikke djevelen lenger nogen. Hvad kommer det av? Jo, det kommer av at alle djeveler nu faar være i fred. Man har lagt merke til, allerede paa Frelserens tid, at nogen mennesker plagedes av djevelen, og de som saaledes blev plaget av djevelen, begynte aa rope etter Frelseren. De blev frelst fra djevelens herredømme, og blev kristne. Saaledes Maria Magdalena, av hvis hjerte Frelseren hadde drevet ut syv djeveler, og den karanaesiske kvinnes datter, hvem djevelen plaget saa ille, da hennes samvittighet blev opvakt ved Guds ord, som hun

hørte av Jesu munn. Den samme datter blev ogsaa frelst fra djevelens herredømme. Og saaledes skulde det ogsaa nu skje, med alle som vil bli frelste. De skulde bli opvakte ved Guds ord, som de kristne predikere, som har Guds aand. Derpaa vilde djevelen begynne aa plage dem, og de maatte rope i samvittighets-nød: «Jesus, Davids søn, forbarm dig over oss!» Men nu høres ikke de plagedes rop.

2. Hvorfor er det saa faa paa denne tid som roper etter Jesus? Det kommer av at folk ikke mer blir opvakte. Og hvorledes skal de vel bli opvakte, naar det er kommet forherdelse over dem. Dersom de blev opvakte, saa begynte nok djevelen aa plage dem. Der blev nok rop efter Jesus. De blev nok ogsaa snart frelse fra djevelens herredømme. De fikk nok snarthoppe av glede i Sions forgaard. Det blev nok slutt hos dem paa den døde tro, og levende tro vilde komme isteden. Men naar folk ikke blir opvakte, saa plager heller ikke djevelen de sorgløse, og de har saaledes ingen nød, hvorfor de skulde rope etter Jesus. Og saaledes blir de ikke frelse fra djevelens herredømme. Dette er et sant ord.

3. Hvorfor nogen ikke orker aa høre paa dem som roper etter Jesus. Det kommer av at de selv ennu har djevler i hjertet. Denne roping gjør dem ondt, fordi djevelen ikke taaler aa høre saadant rop. Naar et svin skriker i dødsnød, saa skriker ogsaa de andre svin. Naar et menneske roper i samvittighets-nød, saa roper ogsaa de andre som er i samme nød. Men naar et menneske roper etter Jesus, saa blir alle djeveler sinte paa det, for de vet at de bare har en liten tid. Da en blind stakkar ropte: «Jesus, du Davids søn, forbarm dig over mig!» da blev alle blinde djeveler vrede paa ham som ropte, og truet ham at han skulde tie. Saaledes var det enda med disiplene. Da denne kvinne tok til aa rope: «Jesus, Davids søn!» saa blev alle djeveler som ennu var i disiplenes hjerter, vrede. Og de djeveler la disse ord i disiplenes munn: «Skil dig av med henne, ti hun roper etter oss.» Nogen skriftutleggere sier at det var en forbøn, at disiplene bad Jesus hjelpe kvinnen. Men efter den sjæilstilstand som disiplene da var i, var dette ord, «skil dig

av med henne», ingen forbøn, men en avvisning. Deres mening var at Jesus skulle bede henne tie med sin roping og gaa bort; for farisæernes surdeig passer nok sammen med den døde tro. Disiplene hadde den gang ingen annen tro enn nettopp den død tro. Og vi ser at alle som har død tro, forarges, likesom farisæerne forargedes naar barnene ropte i tempelet. Nu hører alle sorgløse, alle forherdede, alle naadetyver, alle som er fallne fra naaden, at den kananæiske kvinnens datter var opvakt, at horeriet, tyveriets og ulydighetens synder var komne paa samvittigheten. Og for denne vekkelses skyld begynte egenrettferdighetens djevel aa plage henne. Men denne datter blev ogsaa frelst fra djevelens herredømme, ved den Herres Jesu kraft, og ved sin moders forbøn.

Bed nu, alle sorgløse, at Guds Søn ennu vilde forbarme sig over eder, og vekke eders sovende samvittighet, at I maatte komme i nød efter Jesus, at I maatte begynne aa rope til Jesus om hjelp, naar djevelen plager eder, at I maatte begynne aa rope: «Jesus, Davids søn,

forbarm dig over oss!» Rop nu, I blinde stakkare, førenn Jesus gaar forbi. Rop, rop, førenn Jesus kommer saa langt bort, at han ikke mer hører eder. Rop, førenn solen gaar ned, og mørket overfaller eder. Rop og bed til Jesus, førenn han med sin utvalte brud gaar inn i bryllupssalen, og lukker portene i det ny Jerusalem. Da blir I staaende utenfor og banke, og der faar I staa evindelig, og rope av først sammen med den rike mann, og I faar ikke engang en draape vann til aa leske eders tunge med, den tunge hvormed I har talt verdens forfengelighet og motsagt og spottet de kristne. Staa op av søyne, I sorgløse stakkare, og ogsaa I daarlige jomfruer, førenn domsklokkerne lyder. Snart kommer Sions konge og henter de fattige vandringsmenn, fra verdens ørken til det rette fedreland, hvor der er evig hvile, fryd og fred for alle fristelser og trengsler! Vaak derfor, I kloke jomfruer, og vent en kort tid! Brudgommen kommer nok snart og henter sine, til det glade bryllup, som feires paa Sions berg evindelig. Amen.

22

UV 6 20

Nr. 20 B. Annen søndag i faste.

(Avskjedsprediken til Karesuando menighet 1849)

Og nu, se, jeg vet at I ikke mere skal se mitt ansikt, alle I blandt hvem jeg har vandret omkring og prediket Guds rike. Derfor vitner jeg for eder paa denne dag, at jeg er ren for alles blod; ti jeg har ikke undlatt aa forkynde eder alt Guds raad. Ap. gj. 20, 25—27.

Da den hellige Paulus skulde reise til Jerusalem, hvor han visste at megen lidelse og motgang ventet ham, holdt han en avskjedsprediken for den efesiske menighets tilsynsmenn. Av denne Paulus's avskjedsprediken har jeg taket nogen ord, som passer for alle lærere som emne til avskjedsprediken, dersom alle hadde arbeidt saa trofast i Guds menighet som Paulus. Men jeg kan ikke tilegne mig alle disse Paulus's ord, for jeg kjenner at jeg har vært en uduelig tjener, paa grunn av den skrøpelighet og fattigdom som bor i mig. Jeg har ikke kunnet opbygge Guds menighet, saaledes som jeg skulde ha gjort. Ifall Gud ved mig har virket noget godt til sin menighets opbyggelse, saa er det skjedd ved hans høieste kraft, som har ført nogen sjæle paa den vei de før ikke kjente. Men nogen ord av Paulus's avskjedsprediken kunde passe ogsaa paa disse tider. Efter at han først hadde sagt til menighetens utvalgte, at de ikke mere skulde se hans ansikt her i verden, begynte han aa formane dem til aa give akt paa sig selv. Og tilsist sa han: «Jeg vet at efter min bortgang skal der komme svare ulver inniblant eder, som ikke skal spare hjorden.» Disse Paulus's ord blir nok gaa i opfyllelse. Har der før vært svare ulver, som ikke har spart hjorden, saa blir der nok efter min bortgang komme ennu verre ulver, som visstelig ikke vil spare hjorden. Disse glupende ulver sliter og sørderiver hjorden, overalt hvor de kan komme til. Ulven sparer visstelig ikke hjorden, hvad skikkelse han enn er ute i, enten det er i menneskeskikkelse eller bjørneskikkelse, reveskikkelse eller ormeskikkelse. Men mest aa frykte for er han naar han kom-

mer i en engels skikkelse. Folk tror at ulven er fryktelig, naar den kommer i ulveskikkelse, eller ormeskikkelse, men den er farligere, naar den kommer i menneskeskikkelse. Og ennu farligere er ulven, naar den kommer i en engels skikkelse. For faaret kan altid vokte sig for dem som er aapenbare sannhetens fiender. Men naar satan selv skaper sig om til en lysets engel, da er han ikke god aa undgaa.

Vi taker ennu nogen ord til laans av Paulus's avskjedsprediken, som kan hende passer for oss. Han sier nemlig saaledes til sin menighet: «Og av eder selv skal der opstaar menn, som skal tale forvendte ting, for aa drage disiplene etter sig.» Og jeg er ogsaa redd for det samme, at der av eder selv skal opstaar menn som taler forvendte ting, og derved drager de enfoldige etter sig. Alle disse Paulus's ord finnes skrevne i Ap. gj. 20. kap.

Nu sier jeg til eder, som Paulus sa til sin menighet, da han holdt sin avskjedsprediken: «Jeg vet at der efter min bortgang skal komme svare ulver iblandt eder, som ikke skal spare hjorden.» Disse glupende ulver har allerede før slitt og sørderrevet Guds menighet, og nu passer de bare paa at hyrden skal fjerne sig, saa at de etter likesom før skal slippe til aa sørderrive de svake faar, som ikke selv kan motstaa den ondes gloende piler, og ikke kan undfly med livet, naar der ikke er nogen paa jorden, som de kan take sin tilflugt til, naar ulven setter efter dem. Men ikke bare disse glupende ulver, som allerede staar og gaper med blodigt gap, og med katte- og

kattugle-øine passer paa, hvor de skal finne en mistrøstig eller en svaktroende sjæl, som de kan opsluke; men ogsaa av eder selv, sier Paulus, skal opstaa menn, som taler forvendte ting, og drager disiplene efter sig. For denne saks skyld tenker mangen svaktroende sjæl, hvorledes skal de faderløse barn nu greie sig, naar de blir igjen likesom faar som er uten hyrde. Hvem skal fø dem, naar de er hungrige og graater og hyler av fattigdom? Hvor skal de fattige og elendige faar fly hen, naar de glupende ulver aapner sitt gap og vil opsluke dem? Hvor skal meisene og svaleungerne take sin tilflugt, naar høken forfølger dem? Hvem skal frlse dem fra den aandelige død, naar de skriker i høkens klør? Hvor skal de sorgende, fattige og nedtrykte sjæle fly hen, naar den aandelige ulv begynner aa slite og sonderrive deres samvittighet med tvil, naar syndebyrden trykker de angrende til helvede, og der ingen raadgiver er, som kan give dem et raad, trøste dem med et godt ord, tiltale dem med et naadens ord, dryppe en naadens draape i deres munn, gyte olje i hjertets saar, forbinde samvittighetens saar, eller stanse de blødende hjerters blod, som flyter av de elendige og skjelvende faars hjerter, som ulven har slitt og sørderrevet? Disse fattige, elendige, nøgne og nedtrykte, faderløse barn, som skriker paa verdens kolde gulv i kulde og hunger, har ingen annen tilflugt enn aa opløfte sine skjelvende hender mot himmelen, og rope med saa høi røst, at det høres like til himmelen, at den naadige Herre Jesus, som er alle fattige og faderløse barns rette Fader, vilde løfte disse vergeløse og nøgne stakkare op av verdens kolde gulv, at han vilde vaske dem rene med livsens vann, take dem i sitt fang og lære dem aa die sine naadegytende bryst, dog ikke saa fort, at naadens melk gaar i vrangstrupe, men eftersom disse svake stakkare er istand til aa svelge.

Aa du kjære himmelske moder! hvor meget blod har det ikke flytt av ditt hjerte, da du, idet du fødte disse nøgne stakkare, fallt paa dine knæ og bøide ditt aasyn til jorden, og sukket saa tungt, at hjertet brast av angst! Men des større angst moderen har havt, des større er moderens kjærighet til den nyfødte; des mer blod der har flytt av moderhjertet, des mer brennende blir kjærigheten til de

nøgne stakkare, som skriker paa verdens kolde gulv. I den store skapers varetek overgiver jeg idag alle fattige, elendige, nøgne og nedtrykte sjæle, som ved mitt rop er blitt opvakte, eller ved min paaminnelse er blitt var, at det tidligere levnet ikke var et rett levnet, eller om nogen ved min skjening skulde ha vendt om til den store hyrde. Jeg overgiver ogsaa dem i Guds varetek, som paa grunn av denne skjening er blitt vrede. Og jeg sier til dem, som Paulus sa i førnevnte avskjedsprediken: «jeg er ren for alles blod,» at ikke en eneste av de menn som hater mig, paa grunn av denne skjening, skal kunne skynde paa mig paa dommens dag, at jeg ikke har advart dem eller sagt dem hvad for ynklig tilstand deres sjæle er i, om de ikke omvender sig. Og nu vil vi alle rope, likesom den kananaiske kvinne, som var en naadehvalp, om da vi, likesom hun, kunde være tilfreds med de naadesmuler som faller fra Herrrens bord. I maa ikke gnelle altfor meget, I naadehvalper, men sitte stille og vente, passe paa og snuse, om en smule skulde falle fra Herrrens bord. Vær fornøidd med den, om det ikke er mer enn en eneste smule. Lat da, o naadige Herre, nogen smuler falle fra ditt bord, saa disse fattige sultenhvalper maatte slutte op med aa gnelle. Amen. Fader vaar o.s.v.

E v a n g e l i u m Matt. 15, 21—28.

Efter veileding av vaart hellige evangelium, skal vi i denne stund se paa hvorledes hvalpene æter smuler.

1. Hvorledes hvalpene sitter under bordet og æter paa smulerne.

2. Hvorledes hvalpene gneller, naar de ikke faar smuler, saa snart som de vil.

3. Hvorledes hvalpene slaass om en smule.

4. Hvorledes hvalpene saker den som har givet dem mat, naar han reiser bort.

Give den naadige Herre Jesus sin naade, at alle naadehvalper maatte være fornøidde med de smuler som er fallt fra hans bord, og at naadehvalpene ikke maa slaas sig imellem!

1. Hvorledes hvalpene sitter under bordet og gjæter paa smulerne. De skamløse hun-

der, iser de store jagthunder, som er vanlige til aa stjеле og lepje menneskeblod, kan ikke vente saa lenge til smulerne faller fra bordet, men de hopper straks op paa bordet og snapper hele smørklumpen, og sluker den som ingen ting. Og prøv bare ikke paa aa take smøret igjen, naar hunden har slukt det. Saadanne jagthunder, som har lejet øye av den kjel som den onde har kokt menneskekjøt i, og nogen rekerhunder, som æter mus og flytende dragegift, de har ikke ro aa vente paa smulerne, men stjeler maten bent utav henderne paa folk. Og dersom moren ikke er hos barnene, saa røver disse skamløse hunder maten ut av henderne til barnene, hvorfor Frelseren sa til den kanaæiske kvinne: «det er ikke smukt aa take barnenes brød og kaste det for de smaa hunder.» Barnenes brød er den naade som Gud har lovet Israels angrende barn og Abrahams aandelige sæd. Men nogen verdens-herrer, som akter hundene mer enn sine egne barn, giver hundene lefse, og svelter barnene. De faderløse barn er nok i en ynkverdig stilling, de som ikke har nogen som giver dem mat, naar de skriker av hunger. Men de barn er først rett aa yntkes over, som har en saadan haard formynder, at han elsker hundene mer enn barnene, og naar han er saa haardhjertet, at han giver hundene lefse og barneben. Aa nei, aa nei, I ulykkelige, faderløse barn! om I skal faa en saa haard formynder, at han setter overstyr eders eiendom, giver hundene lefse, sukker og sirup, og giver eder ben!

Lat oss ennu se paa hvorledes hvalpene sitter under bordet og gjører paa smulerne. Om enn Frelseren sa til den kanaæiske kvinne: «det er ikke smukt aa take barnenes brød og kaste det for de smaa hunder», hadde allikevel denne hedske kvinne saapas forstand, at hun kjente det var et haardt ord til henne, og hadde hennes tro vært svakere, hadde hun visselig holdt op med aa bede, naar hun blev liknet med en hvalp. Men hennes tro var saa sterk, at hun holdt ennu ikke op med aa bede, enda Frelseren skjente henne ut for en hund. Hun erkjente at hun var en hvalp. Hun kjente i sitt hjerte at hun i forhold til dem som har faatt barnrett, ikke var bedre enn en hund. Naar den angrende sjæl har saa stor ydmykhet og saa stor uverdighet, at han ikke holder

sig for bedre enn en hund, i forhold til Guds barn, da er en saadan angrende sjæl blitt en naadehvalp, som sitter under bordet og vakter og venter paa, at en liten bitte eller en naadesmule skal faille ned fra bordet. Om det ikke er mer enn en liten bitte, saa taker nok hvalpen det. Sulten-hvalpene er ikke saa nøie paa det, som de store fete slukere, som snapper smørklumpen av bordet, og sluker naade som ulver, enda de slett ikke er sultne.

2. Nu skulde vi lytte til hvorledes naadehvalpene gnelles. Naar de er saa svært sultne, og lukten av den gode mat som er paa Herrens bord, lukter saa godt i nesen paa dem, blir naadehvalpene utealmodige, og taker til aa gnelle. Denne gneling tyder at de er svært sultne, og har skrekkelig lust paa mat. De holder sig først en liten stund, og ligger stille under bordet, men til slutt blir de utealmodige, og de begynner aa gnelle, fordi de er saa svært sultne. Naar nu naadehvalpene gnelles, sier Herren først: «vær stille, og vent til barnene har faatt mat; det er ikke smukt aa ta barnenes mat og give den til hvalpene.» Men naadehvalpene gnelles likefullt, og tigger og slikker Herrens hender, og legger sitt hoved paa Herrens knæ, og om de kunde tale, vilde de visseleg sie: «hvalpene æter de smuler som falles fra Herrens bord.»

Aarsaken til at Herren ikke giver naadehvalpene saa megen mat, er den at de hunder som æter for meget, blir late til aa gjøi, og saaledes ikke duer til farehunder. Naadehvalpene aat nok altid saa meget som det bare gaar i magen, dersom de fikk; men gammel erfaring viser, at de hunder som lever i altfor stor overflod og fødes godt, er ikke saa kvikke til aa gjøi, som de som maa sulte litt. Og saadanne hunder som lever av aa stjèle naade, gjør ikke paa nogen, og følger heller ikke hyrden i marken, men gjør bare paa, paa saadanne plasser, hvor de kan faa stjèle. Tyvhundene æter aasler, som ulven har drept, biter ogsaa levende lam ute i marken, som er kommen bort fra hjorden, er sunket ned i myren, eller paa annen maate er kommet til skade. Naadehvalpene faar nok de smuler som faller fra Herrens bord, dersom de er utealmodige, og venter til barnene har faatt sin part. Frelseren sier: «det er ikke smukt aa take barnenes brød og kaste det

for de smaa hunder.» Alle de hedninger som ennu ikke har faatt Guds barnerett, er hvalper, og disse hvalper faar smulerne, dersom de bare kjenner sig som hvalper. Men nogen er skamløse hvalper, som slett ikke er tilfredse med smulerne, men hopper op paa bordet, og vil selv æte maten til barnene. Til saadanne skamløse hunder sier husfaren: «Hut dere, og vent til I faar, for det er ikke smukt aa take barnenes brød og kaste det for de smaa hunder.» Hermed forstaacs, paa dette sted, den naade som Gud har lovt de angrende og troende sjæle, som er Abrahams og Isracls barn efter løvtet. Men hvalpene er hedninger, som ikke har stort kunnskap om kristendommen, og som like som den kananaeiske kvinne har en stor følelse av sin egen uverdighet, og et stadtigt rop efter Frelseren, og en fast tro, tillit og forvissning om, at Frelseren ikke kan la være aa hjelpe dem, naar de er i nød, hvor daarlig og hedensk ætt de enn er fødte av. De kjenner sig saa uverdige, at de er ikke bedre enn hunder, i forhold til Guds barn. Denne hedenske kvinne hadde begynt aa tro paa Frelseren, bare efter det hun hadde hørt, for hun hadde ikke den minste kunnskap av skriften, uten hvad hun hadde hørt av sine granner, Isracls barn. Denne kvinne er oss et eksempel paa, at hedninger ofte har fastere tro enn de skriftlærde, som stoler paa den kunnskap de har i hovedet, skjønt hjertet er uforandret og urørt.

3. Vi skal nu se paa hvorledes naadehvalpene slaass om smulerne. Det hender desverre ofte, at hvalpene begynner aa slaass om en smule eller bitte, som husfaren kaster til dem. Denne slaasting er slett ikke bra; for de hvalper som er ivrige til aa slaass mister ofte den bitte eller smule, hvorom slagsmalet opstod. Ikke bare paa den maate blir det til skade for hvalpene, at husfaren maa komme med riset og tukte saadanne hvalper, som slaass innbyrdes, og derunder trakker paa barnene og velte matkopper, men ogsaa paa den maate, at da slipper jagthundene til aa røve og stjele den matbitten som husfaren hadde givet hvalpene. Dersom der ikke var avindsyke og stolthet hos naade-hvalpene, saa var hver for sig fornøidd med den smule og bitte husfaren gav ham. Men misunnelsen gjør saa meget at naadehvalpene taker til aa slaass, og da faar jagt-

Annen søndag i faste

hundene overtaket. Jagthundene sier: «Ja vi faar nok smake staven, fordi vi slaass, men de slaass jo sig imellem, de der naadehvalpene ogsaa, enda de er saa smaa.» Aa nei, I naadehvalper! Der som I ikke kan la være aa strides og slaass naar I ikke har nogen som holder styr paa eder, saa kommer jagthundene over eder, river eder i stykker, og frarøver eder de smuler som I fikk av Herrens bord. I har nok sett hvorledes hvalpen underkaster sig paa naade, naar en stor hund setter inn paa den; men dersom alle hvalpene endregtig satte inn paa en stor hund, saa kunde de maaskje beholde livet. Begynner derimot hvalpene aa slaass innbyrdes, saa kommer jagthundene inn i samme vasen, og som hundene har for skikk, den som engang kommer under, ham gaar alle løs paa, enten han er skyldig eller uskyldig. Den stakkaren biter, sliter og river de i, en i hovedet og en annen i halen. Derfor sier jeg eder, allerede paa forhaand, I naadehvalper: Dersom I ikke forlikes, saa kommer jagthundene og gjør ende paa eder. Hav altid i minne hvad Frelseren sa til sine disipler, før han forlot dem: «Et nytt bud giver jeg eder, at I skal elske hverandre.»

4. Vi skal til slutt se paa hvorledes naadehvalpene lengter etter den som har givet dem mat. Men dette punkt er saa ønt, at det er ikke godt aa snakke om det. At hvalpene sakner den som har givet dem mat, ser vi av det, at de sitter paa bakken, venter og ser i den retning deres fodrer reiste, og lengter og ynker sig med ynklig røst. Men den himmelske Fader hører vel deres røst, og føder deres sjæle, naar de blir sultne. Hvem annen enn den himmelske Herre Jesus, han som hører alle fattiges, elendiges og nedtryktes sukk, er det vel som hittil har født og opholdt deres sjæle? Hvor annen-steds skal vel de faderløse barn take sin tilflukt, uten til den himmelske Fader, han av hvem alt fadernavn er i himmelen og paa jorden. Jeg har visselig ikke født eller opholdt dem, men han som opholder ravnungerne, giver ogsaa svalerne og meiserne deres ophold. Naadehvalpene gneller først, naar de sakner den som har givet dem mat; men til slutt gaar de bort i en krok, legger hodet den ene paa den annen, og gneller. Jeg haaper allikevel

at den himmelske forbærmer, som gav den kananæiske kvinne nogen naadesnuler, ogsaa forbærmer sig over disse naadehvalpene, og giver dem en og annen liten bitte, og at den heftige sult tvinger dem til ogsaa selv aa såke sig noget aa åte.

Og naar nu den tid nærmer sig, at vi skal skilles, og at jeg maa gaa dit husbonden har bestemt, nemlig for aa skjenne paa andre tyver, saa maa jeg overlate disse naadehvalper i Faderens varetekts, i den fortrøstning, at han ikke later dem dø av hunger. Er det saa at han giver ravnungerne mat, naar de roper til ham, saa visselig giver han ogsaa meiserne, svaleungerne og naadehvalperne mat, naar de gneller av sult. Lev da vel i husbondens varetekts, alle naadehvalper! Lev vel, alle meiser og svaleunger! Den naadige Herre Jesus bevare eder fra høkens klør, og føde eder med mygg. Lev vel, I Jesu lam, som overhyrden har rykket ut av den glupende ulvs tenner! Den Herre Jesus føre eder til de beste gresgange, og fodre eder med det beste enghøi, naar vinteren kommer. Lev vel, I smaa melkekorn, som ennu staar og vokser paa Herrens aker! Maatte sædens Herre give godt og tjenligt veir, saa I maatte mates, førenn frosten kommer, at I maatte bli til den fagreste grøde og hvetekorn, som høstfolkene samler inn i hans lade. Maatte sædens Herre bevare denne lille akerflekk for sne, hagl og uveir, at ikke kullen maatte skade disse svake melkekorn, før høsttiden kommer. Lev vel, I nyfødte barn, som den himmelske moder har født med saa stor smerte og blodsutgåelse! Lev vel, I nyfødte barn, som ligger og skriker paa denne verdens kolde gulv! Maatte moderen løfte eder op av denne verdens kolde gulv, vaske eder rene med livsens vann, svøpe eder i rene lin-

klæder, og trykke eder til sitt bryst! Hun legge sitt bryst i de skrikende barns munn, saa de slutter op med aa skrike, og ser med glede paa den som fødte dem. Lev vel, alle vinter-meiser og sommersvaler! Den himmelske Fader, som giver ravnungerne mat i sin tid, naar de roper til ham, han give eder melk, smør og honning, naar I blir sultne, og han beskytte eder og bevare alle smaa meiser fra høkens klør! Lev vel, I sne-tittinger og nattergaler, som har sunget og kvitret for den ensomme vandringsmann i alle trær. Give Gud sin naade, at jeg maatte faa høre snettingerne og nattergalerne kvitre for Gud og Lammet i himmerikes rike, og i livsens træ aa synge den nye sang.

Bed ogsaa for mig, som er likesom en enslig fugl paa kvisten, at den naadige Herre Jesus vilde give mig kraft og frimodighet til aa rope til alle villfarende vandringsmenn, at de maa vende tilbake til livets vei, til alle sørgerende og nedtrykte, at de maa stige op av sorgens dal til Sions berg, til alle fattige og elendige, at de maa gaa og tigge om mat, før de dør av hunger, til alle hungrige og tørstige, at de maa gaa til vennene, og til alle nødstedte, at de maa rope med saa høi røst, at røsten høres like til himmelen. Og dersom jeg hadde saa høi røst, at jeg kunne skremme alle ulver og løver fra aa komme til hjorden, saa skulde jeg rope saa at alle berg, klipper og høie fjell skulde svare: amen! Og de skulde sie: arven halleluja, lov, ære og pris være Gud og Lammet, som sitter paa tronen! Amen, halleluja! Bergene og klipperne svare: amen, halleluja! Give den naadige Herre Jesus sin naade, at vi maatte faa gjense hverandre, og hisset synge: amen, halleluja! i all evighet. Amen.

Nr. 21. Tredje søndag i faste.

I første Samuels bok 17. kap. er skrevet at **David slog filisteren, den store veldige Goliat, som var sterk og harniskklædt. Og Israels kvinner sang en takke- og gledesang, idet de leket og sa: «Saul har slaatt sine tusener, og David sine titusener».** 1 Sam. kap. 17 og 18, 7.

Av dette sted faar vi nu høre at David, skjønt han var en liten og av fienden foraktet mann, overvant hin store fiende. David sa nemlig til Goliat: Du kommer mot mig med sverd og spyt og skjold, men jeg kommer mot dig i Herrens herskarernes Guds, Israels slagordernes Guds navn, som du har forhaanet. Paa denne dag vil Herren give dig i min haand, og jeg skal slaa dig ihjel, og skille ditt hoved fra din kropp, og paa denne dag gi ve lik fra filisternes leir til himmelens fugler og til jordens ville dyr. Og hele denne forsamling skal erkjenne, at det ikke er ved sverd og spyt Herren frelser; ti kri gen er Herrrens. Her hører nu alle Golias troeshødre, at de som kommer og spotter Israels Gud, og likesom Goliat stoler paa sitt sverd og sitt spyt, saadan ne menn hjelper Gud ikke, naar de kommer og skal spotte den levende Guds stridsfolk, om de aldrig saa meget er utrustet med tolekniver og vedskier, og er harniskklædte, eller utrustet med brystpanser. David vaaget sig til aa bruke munn paa de uomskarne filisteres stridsmann, og denne truing og skjenning skjede likevel i tillit til Gud.

Med streng lovprediken begynte ogsaa døperen Johannes aa berede vei for den Herre Kristus til menneskenes hjerter. Ogsaa Frelseren selv skjente jøderne ut for en horeslegt, og for ormeengel. Men de som er late hunder, orker ikke aa skjenne paa nogen. Og hvad skal husbonden med en saadan hund som aldrig gjør? Jeg tror at de stumme hunder blir hengt.

I faa sjæle, som er blitt var at gaarden ikke greier sig uten hund, I maa bede til den store, høie og rike husbond, at han sen metter baade hunder og tyver, naar de kommer og tigger ham om en matbitte, vilde hjelpe mig arme, og av naadetyvene hatede hund, at jeg maatte være som en tro gaards-hund, kvikk til aa gjøia paa tvylene, saa at de ikke paa grunn av min latskap, skulde slippe til aa stjele naadens skatte fra den himmelske hus bonds bod. Ved det tyveri vilde disse blinde stakkare komme til aa lide evig skam og straff, i den sorte smeds jernlenker. Men om det ogsaa var muligt, at jeg kunde due til faarehund, naar de stolte faar begynner aa springe for fort, og adspredes, og trakker ned gresgangen og stanger de magrere faar, at icke kunde vokte dem, og holde dem samlet, inntil overhyrden taker og samler dem inn i faarehuset, naar solen gaar ned, og døren tillukkes. Da blir gjeiterne og bukkenne staaende utenfor aa bræke. Men den store Israels hyrde, som samler lammene i sine arme og føder de svake med melk, forbinder de saarede og berer de villfarne paa sine skuldre til sin hjord, han vederkvæge de skjelvende, opreise de nedtrykte, bere de trette, mette de hungrige, støtte de vaklende, og forbinde de blødendes saar! Hør alle sørgendes og angrendes sukk, Fader vaar, du som er i himmelen o.s.v.

E v a n g e l i u m Luk. 11, 14—28.

Frelseren sier i dagens hellige evangelium: «Naar den sterke bevaabnede vokter sitt eget palass, blir det han har, i fred. Men naar en sterkere enn han kommer over ham og overvinner ham, da bortta-

ker han hans fulle rustning, som han forlot sig paa, og utdeler hans rov». Som følge herav skal vi efter veildning av dette, i denne stund tenke etter og overveie, hvorledes den sterke bevæbnede vokter sitt eget palass, og hvorledes den sterkere vinner over ham og utdeler hans rov.

1. Hvorledes den sterke bevæbnede vokter sitt eget palass.

2. Hvorledes den sterke taker fra ham hans fulle rustning, og utdeler hans rov.

Give Gud sin naade og velsignelse til denne store aandelige strid, som nu er begynt mellem den sterke bevæbnede og den sterkere stridshelt, at den sterke bevæbnede alt idag maatte faa et stort saar, og at hin sterke maatte snart overvinne ham og utdele hans rov!

1. overveielse viser hvorledes den sterke bevæbnede vokter sitt eget palass, og hvorledes hans eiendom blir i fred, saa lenge som den faar være i fred, eller saa lenge til den sterkere kommer. Men vi maa først forklare for dem som er i den sterke bevæbnedes tjeneste, at denne sterke bevæbnede som Frelseren taler om, ingen annen er enn verdens fyrste, eller den gamle drake, som nu er sluppen løs i verden, og er steget ned paa jorden og var stor vrede, fordi han vet at han bare har en liten tid. Han har nu faatt saa stor magt i verden, at hans undersaatter slaar hverandre ihjel, saaledes som det er forutsagt i skriften. Og blir der ikke en forandring i verden, vil den snart gaa til grunne, og verdens ende kommer. De vaapen eller den rustning som verdens fyrste setter sin lit til, er for det første aandelig mørke og mangel paa kristendom, i alle stender, og for det annet det naturlige hovmod eller den kjødelige frihet, som alle djevelens undersaatter ønsker sig. Denne naturlige hovmod gjør saa meget, at folk ikke lenger er øvrigheten underdanne, men alle vil være herrer og leve etter sin egen lov. Naar øvrigheten vil hindre deres selvraadighet, gjør de oprør imot øvrigheten, saaledes at herrerne gaar løs paa kongen, bønderne paa herrerne, tjenerne paa husbonden, og barnene paa foreldrene. Naar de ikke faar leve etter sin onde vilje, saa setter djevelen dem til aa

slaa hverandre ihjel, saaledes at herrerne ihjelslaar kongerne og kjeiserne, bønderne slaar ihjel herrerne, tjenerne slaar ihjel husbønderne, og barnene slaar ihjel foreldrene sine. Og den sterkere slaar den svakere ihjel. Og paa den maate faar den sterke bevæbnede, som fra begynnelsen av var en manndraper, lage pølser og slikke menneskeblod. Saaledes gjør han i de riker hvor all kristendom er oprykket med rot, eller naar kristendommen er blitt til overtro og hykleri. Paa de steder igjen hvor en gnist av kristendommen er tendt, ophisser verdens fyrste sine tjener til aa hate de kristne. Han opphisser sine tjener til aa klage paa de kristne, at de kristne er en forbannet hop, som ikke giver hederlige mennesker samvittighetsro. Verdens fyrste ophisser sine tjener til aa drepe de kristne med tolekniven, slaa dem med vedskier, banke dem med neven eller staven, for at han ogsaa paa den maate skal faa lage pølser og suge kristenblod. Og vi vet at de kristnes blod er serlig velsmakende i tryntrykens munn, og han liker godt aa æte de kristnes kjøt.

Saaledes gjør den sterke bevæbnede verdens fyrste, som nu har faatt hele verden under sig. Og de vaapen han setter sin lit til, er stas, storaktighet, drukkenskap og horeri, brennevin og brennevins-handel. Naar nemlig verdens barn ikke faar samvittighetsro av de kristne, som formaner dem til rett anger og omvendelse, før døden og dommen kommer, da reiser djevelen saadant hat i sine tjeneres hjerter, at de begynner aa forbanne og spotte de kristne. Og naar de ikke vinne noget med forbannelse, spott og aandalig hat, saa begynner de av harme der-over aa drikke brennevin, for i all fall paa den maate aa kunne døde samvittighetens nagg. Men des mer de drikker og vredes, des dypere i helvede synker de. Den sterke bevæbnede har beklageligvis voktet sitt palass inntil denne dag, og hans egne har vært i fred, nemlig i drukkenskap, stas, utsigtsløshet, bannskap og slagsmaal. Og iser har hans egne vært i fred, naar de hitinntil har havt den tro, at den utvortes dyd og hykleri eller den døde tro skal frelse dem fra helvedes fortapelse, enda de lever og dør som kreatur. Paa den maate blir nok djevelens egne i fred, naar de faar være saaledes i fred, at ingen plager dem med rop om omvendelse,

ingen gjør deres samvittighet urolig, saa de skulde komme til aa kjenne hvadfor daarlig og elendig tilstand de er i. Ja, den ondes egne er visselig i fred, naar de sover under dydens dekke, og mener at de har levet dydig, skjønt de drikker, banner, slaas, hører og driver brennevinshandel, og vinner gods ved urettferdighet, og enda gaar til alters som andre bedrøvede og angrende syndere. De gaar dit og stjeler naade, saa de rett dristig skal kunne spotte det aller helligste. For den onde har innbillt dem at den utvortes gudstjencoste og altergang i sig selv er fortjenstlige, hvor uvørent og usømmeligt deres hjemlige liv enn er. Ja, sikkert nok søvndysser djevelen med dette hykleri deres samvittighet, og fører dem riktig pent til helvede. Den onde har enda med den døde tro kvervt deres syn, saa at de leser alle aandelige bøker bakvendt, og derefter retter de sitt levnet.

Dette er altsaa de vaapen som den sterke bevæbnede paa denne tid setter sin lit til, nemlig den naturlige dyd og den døde tro. Og de er tilmed saa sammenblantet i det naturlige menneskes hovedskalle, at det som mangler paa dyden, det lappes paa med naade, som de sorgløse og ubotferdige tilegner sig, uten den minste anger eller tegn til omvendelse.

2. Hvorledes den sterke-re taker hans fulle rustning fra ham, og utdeler hans rov. Hittil har nok hans egne vært i fred, saa lenge som han hadde den rustning som han satte sin lit til, nemlig den rustning eller de vaapen som vi har talt om, den naturlige dyd og den døde tro. Men nu kommer den sterkere og røver denne rustning fra ham. Selv om verdens fyrste er saa harniskklædt som den store Goliat, som hadde brynze, skjold, hjelm og fot-skinner av kopper, likefullt var der ett punkt paa hans legeme som var bart, og mot det punkt kastet David, og traff paa flekken. Men ved hvis kraft var det David begynte aa stride mot denne veldige Goliat? Slett ikke med sin egen kraft. Han kom i Israels Guds kraft, den sterke helt, som gjør de svake sterke. Skjønt nemlig den sterkere, som der tales om i dagens evangelium, er selve Frelseren, som med sin uskyldige pine og død har slaatt til jorden den harniskklædte ver-

dens fyrste, og utdelt hans rov, har han likevel baade før og efterpaa, gjennem svake redskaper, stridt mot verdens hop, som har villet ødelegge og tilintetgjøre hans blods kraft. Men Gud er sterk i de svake, og de svake blir ved ham sterke. Jeg vet at den sterke bevæbnede verdens fyrste og helvedes sorte smed har smidd sine tjenere brystpanser, for at det aandelige sverd ikke straks skal bite saa lett paa dem, om det saa blir satt like mot brystet. Men David, skjønt han er en foraktet mann, har alt før øvt sig op i aa kaste stener til maals. Dersom han nu kommer imot Goliat i fortrøstning til Gud, kan han ennu treffe Goliat i pannen, som ikke er dekket eller utrustet, hverken med kopper eller jern. For om han enn har djevelens hjelm paa hovedet, er pannen ikke dermed dekket. Jeg tror at David, skjønt han er en liten mann imot Goliat, vinner over den store og veldige fiende, som allerede i mange dager har haanet den levende Guds slagordener. Om enn fienden nu for det første spotter den foraktede mann, som kommer bare med Mose stav, og truer ham først og sier: «Kom hit til mig! saa vil jeg give himmelens fugler ditt kjød», saa faller likevel Goliat til jorden, naar David slynger stenen i hans panne. Det hovedpannested er bart, netop i pannen, det er et punkt som naadetyvene og de av naturen dydige mennesker ikke saa vel har kunnet dekke med djevelens hjelm. Den naturlige fornuft synes nok aa være sterk, men den er ikke saa sterk at den staar sig svært lenge, naar bare nogen kunde kaste imot den nogen stenstykker av Mose to stentavler. Men hjertet er hos nogen saa harniskklædt og utrustet med brystpanser, at Guds tweeggede sverd ikke biter paa det, men dødens sverd bitter paa, og det hugger dødssaar i all fall.

Det er vaart haap og vaar fortrøstning til Gud, at David, den av verden foraktede mann, ved Guds naade skal gjøre hull i den store harniskklædte manns hovedskalle, og Israels her skal seire, og Sions døtre skal synge seierssangen paa Sions berg, og sie: Saul har slaatt sine tusener, og David sine titusener». Amen.